kadınlara mahsus gazete

PAZARTESİ

ISSN 1300-8536

YIL: 6 SAYI: 78 EYLÜL 2001 1.000.000 TL. (KDV DAHİL)

Ak Parti: Abdullah Ayşe'den laik mi?

Bütün işçilerin önderi kadın işçilerin yol göstericisi Zehra

Cehennem Nineleri barış için eylemde

Yüreğimde bir hasretin gamı var

kadınlara mahsus gazete PAZARTESİ

Merhaba,

Pazartesi'nin Eylül sayısını hazırladığımız sıralarda, Üzeyir Garih cinayeti çözülmemişti. Alarko Holding'in iki büyük ortağından biri olan, Yahudi kökenli sermayedarın öldürülmesiyle ilgili kolayca kabul edilen ilk açıklama çürütülmüş, Garih'in siyasi sebepli bir suikastın kurbanı olması ihtimali üzerinde durulmaya başlanmıştı.

tinerci bir çocuk tarafından, cep telefonunu almak amacıyla öldürülmesi, krizin kör ettiği kriminal ortam içinde son derece akla yakın görünüyordu halbuki. Bu konuda ikinci iddia ise, Garih'in, İslamcı bir örgütün, Yahudi kökenli işadamlarına yönelik eylemlerinin bir parçası olarak öldürülmüş olabileceği ihtimaliydi. İslami örgütlerin bu tür eylemlerine geçtiğimiz yıllarda sık sık şahit olduk. Kapak sayfalarımızda ise, İslamcı politikanın çok daha ehli bir temsilcisini, yeni kurulmakta olan Adalet ve Kalkınma Partisi'ni ele aldık.

Pek rağbet görmeyen bir başka iddia ise, Garih'in sık sık dile getirdiği barış yanlısı görüşleri sebebiyle öldürülmüş olabileceği. Bu iddiayı destekleyen bir kanıt henüz yok. Ama 1 Eylül Dünya Barış gününde Ankara'da HADEP'in çağrısıyla, çeşitli partiler ve demokratik kitle örgütü temsilcilerinin düzenlemek istediği açık hava toplantısına İçişleri Bakanlığı izin vermedi. Görünen o ki Türkiye'de barışın kalıcılaşması için bir şey söyleme teşebbüsleri engellerle karşılaşıyor.

Bu ay Türkiye'nin ilk kadın sendikacısını, yani bütün işçilerin Zehra ablası, kadın işçilerin yol göstericisi Zehra Kosova'yı kaybettik. Onun partisine ve davasına adanmış hayatını Pazartesi'de okuyabilirsiniz.

Kosova'nın genç bir işçi kadınken, sınıf mücadelesini öğrenmek üzere gittiği SSCB ülkelerinden kadınlar şimdi Türkiye'ye geçinmek için geliyor. Nur, emeklerini yok pahasına satan Azeri kadınlarla görüştü.

Yurt dışından Türkiye'ye çalışmaya gelen kadınlar bazen Azeriler kadar bile şanslı olmuyor. Beyhan Türkiye'de başına gelmedik kalmayan Nijeryalı Nelly'nin hikâyesini yazdı.

Nur'un röportaj yaptığı Zuhal Olcay ise, yetenek, çalışkanlık ve başarıyla ödüllendirilmiş bir kadın. Ona şimdiye kadar sorulmamış soruların cevaplarını okuyacaksınız bu sayıda.

Biliyorsunuz, son zamanlarda, eskiden milletin efendisi olduğu söylenen köylülerin milletin sırtında yük olduğunu söylemek çok moda. Bu görüşler, Türkiye tarımını derinden etkileyen yeni ekonomik politikalarla uyum içinde aslında. Handan hazırladığı dosyada, kadınların en yoğun çalıştığı sektör olan tarımdaki son gelişmeleri aktardı.

Ms., Amerika'da yayımlanan bağımsız bir feminist dergi. Beril'in derlediği yazıda Ms.'in tam otuz yıldır nasıl kadın dayanışmasıyla ayakta durduğunun hikâyesini okuyacaksınız. Pazartesi'nin mali durumu yüzünden yaşamının tehlikede olduğu bu bugünlerde benzer bir dayanışmayı bizim okurlarımızın da göstereceğini umuyoruz.

cezaevlerinde Pazartesi okurlarıyla mektuplaşmak isteyen okurlarımız bizimle temas kurabilirler. Cezaevlerine yönelik abone kampanyamız da sürüyor. Hatırlatmak isteriz.

Bir sonraki sayımızı iki aylık olarak Kasım'da çıkarma ihtimali üzerinde duruyoruz. Yine de, ne koşulda ve ne pahasına olursa olsun, görüşmek uzere.

Hoşçakalın.

TL. bağışlarınız için:
Türkiye İş Bankası
Küçükparmakkapı Şubesi
Beyhan Demir
1042 578076

Döviz bağışlarınız için:
Türkiye İş Bankası Taksim Şubesi
Ayşe Düzkan-Handan Koç
1052 301000 3265057

dört bir yandan gelen kadınlar istanbul'da buluşuyor!

Fotoğraf Sergisi
30 Ağustos-1 Eylül: Tarık Zafer Tunaya Kültür Merkezi, Tünel
2 Eylül- 7 Eylül: Barış Manço Kültür Merkezi, Kadıköy
Söyleşi
"Farklılıklarımızla Buluşuyoruz"
Yer: Boğaziçi Üniversitesi, Murat Dikmen Salonu
Tarih: 8 Eylül Saat: 11.00-16.00

Kadın Panayırı
Şarkılar, filmler, şiirler, türküler, sergiler, standlar, oyunlar
Yer: **Maslak Park Ormanlar**
Tarih: **9 Eylül Saat: 14.00-20.00**

bu ayın kadınları

Ayşe Böhürler
D.Y.
Doris Lessing
Esmeray Özodikli
Gülay Batur
Hümeyra Tarakçıoğlu
Lynne Segal
Lysistrata
Jeanette Winterson
Meryem Güneş
Nelly Amaechi
Nuray Kıroğlu
Süreyya Ayhan
Şevval F. Yakut
Şufuke Nihal
Yıldız Gemicioğlu
Yüksel
Zehra Kosova
Zelal
Zuhal Tuncer
Z. Necef

...ve erkekleri

Abdullah Gül
İlhan Yargıç
Mehmet Çaproz
Probulos
Recep Tayyip Erdoğan

yenilikçiler ak parti'yi kurar kurmaz başları anayasa mahkemesiyle derde girdi

yenilikçi abdullah gül, ayşe böhürler'den daha mı laik

görünen o ki, tayyip erdoğan'ın akparti'sine kolay kolay siyaset yaptırılmayacak. ancak şaşırtıcı olan başın üzerindeki örtünün içindeki niyetten daha fazla dikkat çekmesi.

ünlü modacılar, vural gökçaylı, bahar korcan ve bir zamanlar bütün televizyon sunucularının narçiçeği ceket falan giymelerinden sorumlu olan faruk saraç, tayyip erdoğan'ın kıyafetleri üzerine yorum yapıyor; yenilikçilerle ilgili en manasız bilgileri toplama konusunda birbirleriyle yarışan bazı gazetecilerin soruları üzerine tabii.

erdoğan'ın bıyıklarının ona maço bir görüntü verdiğinden ve bir an önce onlardan kurtulması gerektiğinden bahsediliyor. bıyıklarından bir kurtulsa, daha medeni bir havası olacak tayyip erdoğan'ın. ama siyasete bulaştırılmış magazin kapsamında bir konu bu.

oysa ak parti'nin kadın kurucularının kıyafeti böyle bir konu yok. onların, başlarının örtülü olup olmaması cumhuriyet başsavcılığının değerlendirdiği bir konu. yasemin kumral gibi başı açık olanlar laikliğe ve dolayısıyla cumhuriyetin ilkelerine uygun, ayşe böhürler gibi başı örtülü olanlar ise değil.

ama örneğin yılların yenilikçisi abdullah gül'ün böhürler'den daha laik olduğunu söylemek akıl kârı değil. buna karşılık abdullah gül, fazilet partisi'nin türban meselesi yüzünden kapatıldığı günden beri bu konuda yanlış yapıldığını düşündüğünü ifade etti. nermin erbakan'ın, "bu senin hakkın, git yeminini et," dediği merve kavakçı'ya, "henüz erken, zamanını bekle," dediğini hepimiz biliyoruz.

başını örten kadınların meclis'e girmemesi, islamcılığın meclis'te temsil edilmemesi demek değil, bunu da hepimiz biliyoruz. nitekim, uygun zamanda "patlatılan" kasetlerle, recep tayyip erdoğan'ın bu konudaki yaklaşımlarını bir kez daha görme fırsatını bulduk. ama nedense, örtülü kurucular, en az onun kıyam çağrısı kadar ilgi ve tepki topluyor.

ak parti kurucularından ayşe böhürler, sık sık milletvekili olmaya niyetli olmadığım, kendisinin medya mensubu olduğunu ifade ediyor. milletvekili olmaya kalksa, abdullah gül'e açık olan yolların ona kapanacağı belli zaten. ama bu yollar yalnızca "28 şubat"ın koyduğu engellerle mi döşeli?

fazilet partisi kadın kolları genel başkanı gülten çelik, 1 temmuz tarihli ***hürriyet*** gazetesinde çıkan bir haberde, "Tabii ki, yeni partimiz kurulurken partimizin başarısında büyük payı bulunan hanımlarımızın da görüşlerinin alınması gerekir," dedikten sonra böyle bir toplantının yapılmadığını, yeni parti kuruluncaya kadar böyle bir toplantının yapılıp yapılmayacağını bilmediğini de ekliyor. çünkü kadın kolları üyeleri, bütün toplantıların erkekler tarafından yapıldığından şikayet etmişler. ama çelik, "Toplantı yapılmasa da çok büyük problemler çıkacağını zannetmiyorum, çünkü bizim kadınlarımız emre itaat ederler her zaman," diyor.

emre itaat; mevcut siyasetin hemen her renginde dışlanan kadınların islamcı kesimde daha da kolay devre dışı bırakılmasını açıklayan kavram.

türkiye'de 12 eylül sonrası islamcı hareketin yükselişinde kadınların oynadığı rol önemli. nitekim tayyip erdoğan da kendi siyasetlerindeki kadınların papatyalara ya da dyp kadın kollarına benzemediğini söyleyerek bunu vurguluyor. dahası, yenilikçilik icabı kolayca bir kenara atılan türban mücadelesinde hem en ön saflarda mücadele veren, hem de okullarından, işlerinden olmak suretiyle mağdur olan kadınlar var. ama bu kadınların politik ikbalden de, karar mekanizmalarından da uzak tutulduğu ortada.

tayyip erdoğan, bolu'da yaptıkları toplantıda "kadın yönetici" sözü veriyor. kadınların yaygın terimle vitrin olduklarının o kadar çok işareti var ki yenilikçilerde.

meral akşener

vitrinlik bir başka kadın politikacı susulukgilden meral akşener denilenlere göre doğrudan bir teklif almamış tayyip erdoğan'dan. ama yenilikçi milletvekilleri meclis kulisinde, kendisine, "abla sen bize kışırsın," demişler. partinin oluşum aşamasında şener'le erdoğan'ın yan yana çok fotoğrafını gör daha sonra bilindiği gibi yollar ayrıldı. yine ba göre bunun sebeplerinden birisi akşener'in, meh ağar gibi dava arkadaşlarının yanında, %10 k kotası istemesi. islamcı hareketin saflarında böyl kotayı dolduracak kadınlar var. çoğu kota da oln sızın, erkeklerle yarışabilecek liyakata sahip, akşener'in kadın kotasını temel bir meselesi ha getirdiği iddiasını inandırıcı bulmuyorum. akşene susurlukçuluğunun yenilikçileri rahatsız ettiğini çünkü başından beri öyleydi o.

yenilenmek

yenilikçilerin yeniliği nedir? tuncay özkan, ta erdoğan'ın bir çok konuda düşüncelerini değişt ğin inandığım yazıyor. abd'yle ilgili görüşlerini ö ğin. "yoksa çocuklarını abd'de okutur muydu?" yor.

erdoğan, "eskiden devletçi ekonomiyi savun ğu" yönündeki suçlamalara, belediye başkanlığ rasındaki "pratiğiyle" cevap veriyor; belediyede metleri onun zamanında özelleştirilmemiş mi doğru. islamcıların çoktandır abd'yle, faizle filan sorunları yok. zaten tam da o düzeni yürütmeye lipler.

ama vaz geçmedikleri tek şey var; kadınların sıl yaşamasıyla ilgili kurallar. ve en kolay gözde karabildikleri konu da, kendilerinden olan ör kadınların kamusal alanda yer alabilmesi. bund anlaşılmaz bir taraf yok. onlar aslında kadınl evin dışına çıkmasına taraftar değiller ki. nite programlarında ailenin önemi bir defa daha vurg nıyor.

ama acı olan örneğin ayşe böhürler gibi, kadı rın kamusal alanda varlığı ya da kadınlara yön şiddete karşı mücadele konusundaki samimiye inandığımız kadınların bu işe alet olmaları.

tayyip erdoğan'ın başkanlığındaki yenilikç türkiye'de kolay kolay siyaset yaptırılmayacak. kü önümüzdeki dönemde türkiye'ye biçilen rol, o rın önderliğinde yürütülebilecek bir şey değil.

ayşe düz

kurucular

ak parti'nin 74 kurucusundan 13'ü kadın. bunların altısı örtülü. en genç kurucu sema karabıyık başı açık bir kadın. başkent kadın platformu başkanı fatma ünsal da kurucular arasında. kurucular arasında 13 işadamı var. bunların bir kısmı müsiad, bir kısmı da tüsiad üyesi. kurucular dan birisi iki eşli, bir diğerinin ise bir sürü imam nikâhlı eşi olduğu söyleniyor!

tayyip erdoğan

aşk müslüman delikanlıyı bozar mı?

recep tayyip erdoğan, refah partisi'nden istanbul büyük şehir belediye başkanı seçildikten sonra tanınmaya başladı. bilindiği gibi bir konuşmasında okuduğu bir şiirle ilgili ceza alıp cezaevine girdi. cezaevinden bir lider olarak çıktı. küçüklüğünden beri dini eğitimi sağlamdı, imam hatip'te okumuştu, bulunduğu ortamlarda eğer yaşı ve görgüsü daha büyük birisi yoksa hep o namaz kıldırırdı.

yönetmeye alışıtkı yani. artık o islamcıların genç, yakışıklı, dinamik lideriydi. erdoğan, siyasi imgesini oluştururken, kasımpaşahhğma özel bir vurgu yaptı. edasında hep hafif bir külhanlık oldu. nitekim, ak parti'de başkanlık yapmasının mümkün olmadığı konusunda, aralarında hatemi'lerin de bulunduğu bir çok hukukçunun kendisini uyarmış olmasına rağmen vaz geçmedi.

erdoğan'm ciddi bir serveti var. bu serveti ülker bisküvilerinin anadolu yakası bayiliğiyle elde ettiğini söylüyor. ancak islamcı olarak bilinen ülker firması yetkilileri, bunun mümkün olmadığım ifade etti. onun belediye başkanlığı yaptığı dönemle ilgili ortaya çıkan akbil skandalı davası hâlâ çözümlenmiş değil.

yakışıklılığı basında sık sık anılan recep tayyip'in karısı ve iki kızı örtülü. karısı emine, bir aşk evliliği yaptıklarını söylerken, tayyip erdoğan görücü usulü evlendiğini ve hayatında hiç âşık olmadığını söylüyor.

Ölüm orucu, açlık grevi ve "hayata dönü operasyonu sürecinde sağ kalanların tedavis

Dayanışma Çağrı

Onlar, açlık grevleri/ ölüm oruçları/operasyon sürecinden şimdilik sağ çıktılar. ancak yaşamlarını sürdürebilmeleri, gerektiğini gibi tedavi edilmelerine Tedavilerini üstlenen Türkiye İnsan Hakları Vakfı'nı hizmeti sürdürebilmesi için acil desteğe ihtiyacı var.

Adalet Bakanlığı, uzun süreli ölüm orucu/açlık gr sonucu sağlık sorunları yaşayan tutuklu ve hükümlül beşer onar, geçici olarak tahliye ediyor. 19 Aralık 20 cezaevleri operosyonundan sağ kurtulan ve aralarında yanık vakalarının da bulunduğu 19 kişi de tahliye ed arasında.

Büyük çoğunluğunun tutuklu ya da mahkum statü devam eden ve bu nedenle yaşamları devlet güvences olması gereken bu kişilerin tedavisi Adalet Bakanlığı görevidir. Bakanlık ise onlar deneyimli uzmanlar ve yöntemlerle tedavi etmek yerine kaderlerine terk ediy

Türkiye İnsan Hakları Vakfı (TİHV), uzun süreli grevi/ölüm orucu/operosyon sonucunda sağlığı bozul için tahliye edilen tutuklu ve hükümlülerin tedavisini yürütüyor. Vakfa bu konuda bugüne değin yapılan başvuruların toplam sayısı 214. Bunların 156'sı İstan Temsilciliği'ne yapılan başvurular. Her gün de yenile ekleniyor.

Başvuru sayısının bu kadar yüksek olmasının ned 1990 yılından bu yana toplam 6 binden fazla işkence kişinin tedavisini gerçekleştiren TİHV'nin, bu durum kişilerin tedavisi konusunda bugüne kadar biriktirdiğ ve deneyimin yanı sıra konuya yaklaşımıyla da başvuranlarda ailelerinde uyandırdığı güvendir.

Uzun süreli açlık sonucu başta merkezi sinir siste tahribatının yol açtığı işitme, görme ve yürütme yetil kaybından, geçici ya da kalıcı bellek kaybına kadar ç çeşitli işlev bozuklukları, bağışıklık sisteminin tahrib sonucu enfeksiyonları içeren ciddi sağlık sorunları, öz tedavi gerektiriyor. Örneğin merkezi sinir sistemi tahribatına işaret eden belirtiler gereğince tedavi edil kişi, kendisini ömür boyu 5 yaşında bir çocuğun beyn işlevsiz bir belleğe mahkum eden ve yaşamak için başkalarına muhtaç bırakan bir "Wernicke-Korsako vakasına dönüşüyor. Özel bir özen, titizlik ve uzmanl gerektiren tedavi süreci bu nedenle yaşamsal bir öne sahip.

Bugün tedavi için yeterli deneyim birikimi var. an bu tedavi büyük mali kaynaklar gerektiriyor. Sağlık alanındaki vakıf gönüllülerinin özverilerine karşın. bi kişinin tedavi maliyeti ortalama 1.5 milyon TL.'yi bu Yanık vakalarının tedavisi için gereken miktar ise. bu için 15 milyar TL.

Gerek tahliyelerin. gerekse cezaevlerinde açlık grevlerinin/ölüm oruçlarının devam etmesi nedeniyle aylarca. belki yıllarca sürecek olan bu çabaların maliy TİHV'nin kaynaklarını kat kat aşacak boyutta. Vakıf nedenle 19 Temmuz tarihli bir "Dayanışma Çağrısı" yayımladı.

Biz vakıf gönüllüleri, yeni acılara seyirci kalmak istemeyenlerin bu çağrıya kulak vereceğine inanıyor; ta kalanları yaşatmak, yeni Wernicke-Korsakoff vaka izin vermemek için, yaşamdan yana olan herkesi TİH dayanışmaya çağırıyoruz.

Türkiye İnsan Hakları Vakfı Gönül

tihvgonulluleri@t

Türkiye İnsan Hakları Vakfı'nın

Hocazade Sok. No.8 I

Tel: 0212 24

Ne sebeple Türkiye'de olduklarının hiç bir önemi yok

Siyahları istemiyorla

7 Temmuz'da İstanbul'un çeşitli yerlerinden Afrikalı göçmen ve mülteciler neden gösterilmede gözaltına alındı. Üç yüzden fazla insan sadece kara derili oldukları için sınır dışı edilmek istendi. Kocası ve bebeğiyle gözaltına alınan Nijeryalı Nelly de onlardan biriydi.

Nelly Amaechi Nijeryalı genç bir kadın. Altı buçuk aylık bir oğlu var. Kocası şu anda kayıp, nerede olduğu bilinmiyor. Nelly Nijerya'da matematik ve iktisat dersleri veriyormuş. İktisatçı olan Nelly'nin kocası da bilgisayar mühendisi. Onunla İnsan Hakları Derneği(İHD)'de tanıştım. Oğlu Michael, İHD'de kucaktan kucağa dolaşıyor. Bütün İHDlilerin maskotu olmuş. Nelly başına gelenleri önce İHD'de sonra dergide şöyle anlattı.

"Nijerya'da yaşanan iç savaşta bizim hayatımız da tehlikedeydi. Özellikle kocam bu çatışmalar içerisinde yer alabilirdi ve tehlikedeydi. Ben hamileydim. İç savaşla ilgili başka bir şey söylemek istemiyorum. Yaşam koşulları da çok kötü olduğundan neresi olursa olsun bir şekilde oradan kaçmamız gerekiyordu. İlk önce Cezayir'e gitmeyi düşündük. Öyle bir imkân vardı. Olabilecek yerlerden biri de Türkiye'ydi ve buraya geldik. Legal yollardan geldik buraya ama burada kalmaya devam etmek için gereken yasal zorunluluklar var. Bunlar için de çok para gerekiyor. Kalış süresinin uzatılması, vizenin yenilenmesi gibi. Bizim burada çahşma şansımız yok. Çünkü iş yok. Bu işlemleri yapacak paranı olmadığı için şu anda burada kalışım legal değil. Ben Nijerya'da yetişkinlere öğretmenlik yapıyordum. İktisat ve matematik öğretiyordum. Kocam bilgisayar mühendisiydi. Ama burada iş bulamadık. Buraya geleli yaklaşık bir yıl oldu. Yaşamımızı kocamın yaptığı işlerle sürdürdük. Kocam buradan satın aldığı bir takım elektronik eşyaları, video, dvd, televizyon gibi şeyleri üzerine biraz kâr koyarak Nijerya'ya gönderiyordu. Geçimimizi zar zor böyle sağladık. Zaten zor koşullarda yaşıyorduk. Polisle ilk karşılaşmam bir gün marketten tavuk ve yiyecek alırken oldu. Arkamdan üç tane polis geldi. Pasaport ve vize sordular. Belgeler sordular ama İngilizce bilmedikleri için daha fazla uğraşamadılar çünkü anlaşamadık. Bizi karga tulumba Yabancılar Şubesi'ne götürdüler. Kocam bir hafta kaldı içerde. Bizi gözaltında tuttular. Benim bebeğim de var. Ne yemek, ne su, ne tuvalet hiç bir ihtiyacımıza cevap vermediler. Ben sürekli bebeğimi söylüyordum ama hiç dinlemediler. Bizimle birlikte bir sürü insan daha vardı. Bizi Yunanistan sınırına götürdüler. Sınır kasabasında bıraktılar. Geri dönmemizi istemiyorlardı. "Geri gelirseniz sizi öldürürüz hapse atarız" diyorlardı. Geri dönen birkaç kişiyi polis aldı zaten. Bizi toplayıp oraya rürken bir kriter yoktu. Siyah olmamız ye di. Benim vizem, pasaportum olmasına ra belgelerimi yırtıp attılar ve beni de götür Benim gibi bir çok insanın belgesi tamdı. olmayanlar da vardı ama bize siyah olduğ için bunları yaptılar. Sınırda ne Yunanistan fına gidebildik ne geri dönebildik. Çok kor tu. En sonunda geri döndük tabii, yapac şey yoktu. Döndük ama oraya gidenlerden yakın kişi kayboldu. Nerede olduklarını bil ruz. Benim kocam da kayıp. Çeşitli hapis lerde olabilirler bilmiyorum. Yunanistan ta geçebilen olduğunu sanmıyorum. Orada ins günlerce bir o tarafa bir bu tarafa gidip ge ve iki tarafa da gidemediler. Aç susuz herk yorgun düştü. Orada üç kişi öldü. Uç kadın vüze uğradı askerler tarafından. O kızlarda ri burada Taksim Hastanesinde öldü. Beni şuna başka kötü şeyler gelmedi, altı yedi gü da kaldım. Ama iki sınır arasında kalanlar şına taciz olayları geldi. Uç yüz kişi olduğ söyleniyor ama sekiz yüz kişi vardık orada paramız yoktu. Ayrıca sınırda iki ülke ara gidip gelirken oradaki askerler ve gör ayakkabılarımız da dahil, küpelerimizi. lerimizi, kolyelerimizi her şeyimizi aldılar. rafa geçince bir kamyonla anlaştık, binip geldi raya geldiğimizde arkadaşlarımızdan para to ve kamyoncuya parasını ödedik. Döndükten olayları duymuş olan bir Alman gazeteci bizim rüşmeye geldi. Benim bebeğim olduğu ve yürü halim bile olmadığı için bana İnsan Hakları D ği'ni söyledi ve beni derneğe götürdü. Orada bi ilgili bir takım çalışmalar yapıldı. Dernektekil na da, bebeğime de çok yardım ettiler.

Beyhan D

Mültecilere tecavüz ve şiddet

İHD Genel Yönetim Kurulu Göç, Zorunlu Göç ve İltica Komisyonu, Afrikalı göçmen ve mültecilerin toplu olarak gözaltına alınmasına ilişkin yapılan başvurular üzerine durumu araştırmak amacıyla bir görevlendirme yapmış ve İpsala'ya giderek bir rapor hazırlamış. Baporda belirtilen bazı noktalar şunlar:

1-Gözaltında tutulanlara yiyecek, içecek ve hijyen koşulları sağlanmamıştır. Özellikle temiz içme suyundan yararlandırılmadıkları için hastalananlar olmuştur.

2-Gözaltına alman kişilere, "Yunanistan'dan Türkiye'ye geçiş yaptıklarına ve gönüllü olarak Türkiye'den ayrılmak istediklerine" dair ifadeler imzalatılmıştır. bu ifadeleri imzalamayan yedi kişi hâlâ gözaltında tutulduğu ve ifadeleri imzalamadıkları sürece gözaltında kalacakları, pasaportlarında Türkiye vizesi olanların vizelerinin yırtıldığı öğrenilmiştir.

3-İpsala bölgesine bırakılan Afrikalı göçmen ve mültecilerin ilkin sınır bölgesinde bulunan jandarmalar tarafından gözaltına alındıkları, bu sırada en az üç mülteci kadının tecavüze uğradığı, jandarmanın bu kişilere Yunan tarafına geçme emri verdiği ve geri dönmeleri halinde öldürmekle tehdit ettiği, Yunan ve Türk tarafı arasında defalarca gelip gitmek zorunda bırakılan göçmenlerden üç kişinin boğularak ölmüş olabileceği iddia edilmektedir.

Derneğe 123 başvuru olmuştur.

3 kadın tecavüz iddiasında bulunmuş, Tür İnsan Hakları Vakfı İstanbul Temsilciliğine edilmişler, tanık ifadeleri alınmıştır.

17 kişi cinsel taciz iddiasında bulunmuştur

1 kadın gözaltına alındığı sırada hamile oldu nu, açlıktan ve tuvaletten su içmek yüzünden sa ğının bozulduğunu ve serbest bırakılmasının he ardından düşük yaptığını belirtmiş; sağlık yar yapılmıştır.

123 kişi kötü muamele iddiasında bulunma dır.

112 kişi usulsüz sınırdışı işlemi iddiasında lunmuştur.

116 kişi pasaportlarına el konulduğunu, sayfalarının yırtıldığını ve/veya Meriç Nehr kimlik belgelerini kaybettiklerini beyan etmekte

84 kişi mülkiyet hakkı ihlali iddiasında bu muştur.

Tarihte de yeri var

Kadınlar üstte Erkekler altta

Lysistrata barışı sağlamak için, erkeklere "hayır" demişti. İki bin yıl sonra Sırtköylü kadınlar, su içi aynı eylemi tekrarladı, işler yine düzeldi...

Hayır demeyi öğrenmek, aileye, akrabalara, arkadaşlara, patrona, eşe dosta, sevgililere, kocalara son derece şirretçe bir tutum yani kadınların nasıl istiyorlarsa öyle yaşamaya kalkmaları, yaşadıkları dönemin değer yargılarının dışında hareket etmeleri bir tür kaltaklık hah. Bu açıdan bakınca pek çok "kaltak" kız kardeşimizle ortaklaşıyoruz tarihte, Kleopatra, Medea ya da Lysistrata. Biri devlet yönetmekle kalmamış, yalnız kendi burnunun dikine gidip bilumum kumandanları, dünyanın hâkimlerini emirlerinin dışına çıkamaz hale getirmiş; diğeri erkeğini başka bir kadınla paylaşıp bir kenara atılıp unutulmaktansa kendi çocuklarını öldürmeyi göze alıp ölümsüz olmayı seçmiş. Sonuncusu Lysistrata'nın itirazı ise sevişmenin evlilikle erkeklere yasal bir hak, kadınlara ise ihmali durumunda, ağır yaptırımları olan bir görev olarak sunulması. Atina ve Sparta'nın durmadan birbirine girmesinden bezen Aristophanes, barışı savunan oyunlar yazmış; çabaları sonuç vermeyince de barış konusundaki son oyununda laf anlamaz erkeklere değil, barışı gerçekten özleyen kadınlara seslenmiş Lysistrata'da.

İşte yemin: İster koca ister dost, dünyada hiçbir erkeğe. Kendimi vermeyeceğim. Koynuma erkek girmeyecek. Açılıp saçılacağım süsleneceğim. Erkeğim benim için yanıp tutuşacak. Yine de kendi isteğimle teslim olmayacağım. Zor kullanacak olursa. Zorluk çıkaracağım ve taş gibi katı olacağım. Bacaklarımı kaldırmayacağım.

Mart kedisine dönmeyeceğim... Yeminimi tutmazsam şu şaraptan içmek nasip olmasın. Yeminimi bozarsam bu kâsedeki şarap su olsun. Zeus adına yemin ediyoruz.

İşte bir savaş sahnesi:

Lysistrata- Ey barış uğruna savaşan kadınlar koşun dışarı. Buğday muğday, soğan sarımsak, lahana, kabak satanlar, han hamam tutanlar, ekmek çörek yapanlar ileri! Sövün sayın çekin koparın, bakmayın gözyaşlarına!

Probulos (kendisi erkeklerin kumandanıdır)-Eyvah olanlar oldu bizim askerlere!

Lysistrata -Ya ne olacaktı ? Sen karşındakileri köle mi belledin? Kadınları gözü kararınaz mı sandın?

Mevzuunuz bir kadınlık durumu, bir cinnet hah, *Kadınlar Savaşı Lysistrata* ya da 2400 yıl kadar sonraki adıyla *Şalvar Davası* ve- yahut Sırtköylü kadınların susuzluğa isyanı:

Kaymakam, kaymakam! Bana bak! İyi güzel yolumuzu yaptın da biz susuzluktan kırılıyoruz. Devlet su getirmediği sürece erkeklerimizle yatmayacağız!

(Antalyanın Manavgat ilçesine bağlı Sırtköy'ün kadınları köye su getirmeyi başaramadılar diye eşlerine kızınca, sorun çözülene kadar eşleriyle aynı yatağa girmeme kararı aldılar. Eylemin elebaşı 63 yaşındaki Fatma Sarı bu kararı 11 kilometrelik asfalt yolun açılışı için köylerine gelen Manavgat Kaymakamı Mehmet Çaprazz'a bu sözlerle iletti.)

Meselenin garabeti Manavgat'ta başlıyor . Manavgat adını duyan herkesin aklına sanırım her şeyden önce gürül gürül akan şelale gelir ki bu şirin ilçenin bir köyünün susuzluktan kırılması varlık içinde yokluk çel memleketin bir tezahürüdür. Burada da erkekler du mu 'idare' etmekte, iktidar adı altında bir iktidarsız hüküm sürmekte, neticede olan kadınlara olmakta Eh bu durumda da ister suçlu olsun ister masum, fa ra kadınların 2400 yıllık sezgilerine dayanarak iktida aile içindeki temsilcilerine kesilmektedir; hem de en h sas noktaları, iktidarların dayandırdıkları bölge he alınarak. Yani demem o ki, Sırtköylü kadınların me lesi öyle kolay kolay memleketteki tüm kadınların selesi haline gelemez ama Sırtköylü erkeklerin bu de en kısa zamanda memleketin ekseriyetle erkek olan neticileri nezdinde cevap bulacak ve en kısa zama çaresine bakılacaktır. Neticede Sırtköy'ün kadınları nuç almak için doğru yolu bulmuştur.

Son olarak Müjde Ar ve Şener Şen'in olağanü oyunculukları ile evlerimize *Şalvar Davası* adlı uya masıyla konuk ettikleri *Kadınlar Savaşı Lysistrata*'d bir parça daha:

Gün ola, tavuklar birlik ola, bir yere toplana, Ho işe karışmaya, bir tavuktan yüz görmeye. O zaman i düzele. Alttakiler üste gele. Üsttekiler alta gele. Z tanrı gümbürdeye. **Kadınlar Korosu-** Kadınlar üstte kekler altta ha? Ama tavuklar arasına ikilik girme Hiçbir tavuk tapmaktan tüymeye. Yoksa herşey bozu Tavuklar çil yavrusundan beter ola! (Sırtköylü kız k deşlerimize kolay gelsin) Biraz sabır... Tanrılar bize feri müjdeliyor, aramıza ikilik girmezse kazanacağız

Bilge Seç

Sadece sapıklar mı?

On dokuz yaşındaki D.Y., mahallesindeki doğalgaz tesisatçısı Nurullah Ayaz'ın saldırısına maruz kaldı.

D.Y., oturduğu apartmanın bodrum katına götürülerek tecavüze uğradı. Daha sonra başına bir demir çubukla vurulup öldü diye bırakıldı. Olaydan ancak saatler sonra, saldırganın pohse teslim olması sonucunda bulunabildi.

D.Y. şu anda İstanbul Tıp Fakültesi Acil Cerrahi bölümünde yatıyor. Hem fiziksel hem de ruhsal sağlığı tehlikede...

Yukarıdaki olay 12 Ağustos tarihli *Sabah Gazetesi*'nde, "Sapık tesisatçı dehşeti," yine aynı tarihli *Hürriyet Gazetesi*'nde ise "Çekiçli sapık," başlıklarıyla verilmiş. Oysa hepimiz biliyoruz ki, kadınlara saldıran, döven, tecavüz eden erkekler bunu ruh sağlıkları bozuk olduğu için yapmıyor. Bu başlıkları atan gazeteciler bir anlamda erkekleri "sapık"ve "normal" diye ayırmaya çalışıyor. Bu ise başka bir tehlikeyi gözardı etmeye yol açıyor. Çünkü kadınlara ve çocuklara yönelik cinsel taciz ve tecavüz en yakın aile bireyinden tutun da bizzat emniyet güçlerine mensup erkeklere kadar uzanıyor. Dolayısıyla bu saldırılar, saldıran kişilerin kadına bakış açısıyla doğru orantıda olduğu gerçeğiyle ele alınırsa daha sağlıklı bir bilgi aktarımı olur düşüncesindeyiz.

Potansiyel suçlu değiliz

7 Ağustos gecesi Taksim'de çay içerken 165 plakalı minübüsten inen polislerin sopalı saldırısına uğrayarak üç günlük iş göremez raporu alan Esmeray Özadikti savcılığa suç duyurusunda bulundu ve İHD'de bir basın açıklaması yaptı: "Bu tür baskı ve şiddetle biz travesti ve transseksüeller sürekli karşı karşıyayız. Giderek üzerimizde ki zulüm artıyor. Bizler potansiyel suçlu muamelesi görüyoruz. Toplumda aşağılanıyoruz. İş bulmamız çok zor. Çoğumuz işsiziz ve fahişelik yapmaktan başka çaremiz yok. Fahi lik yapanlar yollarda üzerlerine sürülen arabaların altında kalıyor ve ölüy lar. Toplum ve devlet yaşadığımız sorunlar karşısında çok duyarsız. Bazı kanalları bizlere yönelik zulmü görmezden geldiği gibi yaşananları çarpıtıy uğradığımız şiddeti meşrulaştırıyor. Bizi suçlu gösteriyorlar. Biz sorunları zın ve yaşadıklarımızın doğru aktarılmasını istiyoruz. Cinsel kimliğimizd dolayı iş bulamıyoruz. Fahişelik değil başka işlerde çalışarak yaşamımızı s dürmek istiyoruz.

Cinsel kimliğimizden ötürü aç kalmak istemiyoruz. Devleti, medyayı toplumu hayatlarımıza daha duyarlı olmaya çağırıyoruz."

Herkes 17 Ağustos ve 12 Kasım depremlerini korku ve acıyla hatırlıyor ama,

Vaatler unutuldu

17 Ağustos depreminin üzerinden iki yıl geçti. Bu yıl düzenlenen anma etkinlikleri geçen yıla nazaran sönüktü. Değirmendere Çınarlık Meydanı, geçen yıl devlete isyan eden, yitirdiklerine gözyaşı dökenlerle doluyken, bu yıl müzik dinletisi eşliğinde okey oynayanları konuk etti.

Önce Gölcük Barbaros Hayrettin Lisesi'nin bahçesinde düzenlenen anma etkinliğine gittik. Discovery Channel'in deprem belgeselini izledik. İzlediğimiz en kalabalık etkinlik buydu. Her ne kadar bir yanda dev ekranda belgeseli seyredip ağlayanlar, diğer yanda o gün özel bir gün değilmişçesine sahilde yürüyenler olsa da, Barbaros Hayrettin Lisesi öğrencileri kaybettikleri elli iki arkadaşlarını ve beş öğretmenlerini unutmamışlardı. Film sona erdiğinde belgeseli hazırlayanlardan birinin ismi fısıldanarak tekrarlandı izleyenlerce. Faik Uyanık. Tanıyor musunuz diye sordum yanımdakilere. "Tanımaz mıyız, onun babasını bütün Gölcük tanırdı. Hepimiz onun babasından kokoreç alırdık. Çok da güzel yapardı. Oğluyla övünürdü. Benim oğlum NTV'de çalışıyor derdi, gurur duyardı onunla. Kokoreççi amcayı da depremde kaybettik." Faik Uyanık içinde olduğu ekiple çok güzel bir belgesel hazırlamış. Etkinliğin sonunda gördüm ki, bütün Gölcük, depremin sonuçlarını, bundan sonrasını onlar adına anlatan kokoreççi amcanın oğluyla gurur duyuyor. Gölcük'teki farklı etkinliklere katılanların azlığı dikkat çeki-yordu. Geçen yıldan bu yana iyileşen çok az şey olmasına rağmen insanların şikâyet, isyan, seslerini duyurma ve hatta öfke gibi duyguları sanki bir uyuşturucu etkisiyle dinmişti.

Halkın ortalıkta kaynayan gazetecilere kızgınlığı ise belli oluyor. Bütün yıl hiç yanlarına uğramayan basın mensuplarının sadece anmalarda gelip, en acılı resmi çekme telaşma düşmeleri hoşlarına gitmiyor. Bir yılın sonunda hâlâ bölgedekilerin ihtiyaçlarına tanı olarak cevap verilemiyor. Prefabrike kentlerde yaşayanlar, kalıcı konutlara geçmeyi bekliyor. İşsizlik en önemli sorun. Eğitim, sağlık gibi hizmetlerin hepsi ağır aksak işliyor. Devletin yapması gerekenleri yapamadığı ortada. Depremzede dernekleri ise depremin sorumlularının yargılanması ve bundan sonraki yaşamın örgütlenmesi icin çalışmak üzere kurulmuştu. Bölgede yaşanan tüm sorunlara karşı ortak çözüm arayacağı iddiasıyla kurulan derneklerin gelinen noktada pek başarılı oldukları söylenemez.

Bölgede kadınlarla birlikte çalışma yürüten kurumlar da var. KADAV(Kadmlarla Dayanışma Vakfı)'nın Şirinköy'de düzenlediği etkinlik deprem bölgesinde bu yıl yapılan anma etkinliklerin en anlamlısıydı diyebilirim. KADAV'ın atölyelerinde çalışan kadınların katıldığı etkinlikte atölyede okuma yazma öğrenen kadınlar, kendi yazdıkları metinlerle depremi nasıl yaşadıklarını anlattılar. Küçük bir tiyatro oyunu, deprem sonrası neler yapılması gerektiğinin tartışıldığı ve mimar Mücella Yapıcı nın katıldığı sohbet ve ***Dayanışma Gönüllüleri***'nın hazırladığı deprem belgeseliyle biten etkinlik kadınların başından sonuna ilgiyle katılması açısından da etkileyiciydi. Kendisi de bir depremzede olan Şevval F. Yakut, KADAV adına Şirinköy prefabrike kentinde çalışma yapıyor. Şevval'le bölgede bir yıl boyunca neler olduğunu konuştuk.

"Depremin üzerinden iki yıl geçti. İki yıllık süreç içinde değişen çok fazla bir şey yok aslında. Değişmiş, toparlammş gibi görünse de öyle değil. Kalıcı konutlar yapıldı. Büyük bir grubu teslim edilmek üzere. Fakat yapılan konutlar o kadar sağlıksız ki. Geçen yağmurda hepsinin birinci katları çamurla doldu. Prefabrike evlerin hepsini su bastı. İnsanlar depremi yaşamaya devam ediyor. P jik olarak da kimse iyileşmedi h Depremden sonra deprem bölgesin rılmak üzere çıkarılan bir vergi var cak son iki aydır deprem bölgesin almıyor bu vergi. 1250 kişinin hala kalacağı belli değil. Konut yapma yer bile bulunamamış durumda. S beni en çok üzen, içimi acıtan şeyse DEB (Depremzedeler Derneği)'lerin nokta. Biz bu dernekleri kurarken luların yargılanması, kayıpların ara için bir birim oluşturulması, hasarl ların uyduruk onarımlar yerine tar yıkılması gibi amaçlar hedeflemiştik bir yıl içinde amaçlardan uzaklaşı şandı. Çok acı ki bölgede dernekler kililer de dahil kimse gerçek sorum yargılanması için bir şey yapmadı. bana bu sorunu yaşayan kişiler h yapmazsa başkaları ne yapar ki so düşündürüyor.

Bu yıl anmalar da çok sönük geç çen yıl iki ay öncesinden çalışmalara başla Herkes ruh olarak daha birlikteydi. Acılar da zeydi ve herkes bir şeylerin hesabım sormak i du. Bu yıl insanlar biraz da senede bir gün ya ları dillendirmenin faydasızlığını fark etmiş d dalar. KADAV çalışması ise daha umut veri liyor.

Özellikle okuma yazma kursundaki kad her gün gelip bana defterlerini göstermelerind mutlu oluyorum. "Biz artık yazabiliyoruz, ya okuyabileceğiz. Elli beş yaşından sonra bunu bildiğime inanamıyorum. Ne kadar mutluyu mezsin" diyorlar. Bunun dışında eğitim semin miz var. Cinsel sağlık. hukuk, kadın bilinci ol mak konusunda seminerler veriyoruz. Katılım dukça yüksek.

Beni çok etkileyen biri var atölyede ismi Eşinden sürekli şiddet gören bir kadın. Çocuk duğu için de bir türlü ko dan ayrılamayan bir ark mız. Leyla'nın kocasını h ta jandarma alır götürür, soma yine döver. Bu he leydi. Leyla boşanmaya saret edemiyordu. En son dövmesinden sonra janda gidip "Ben artık boşanma sı açmak istiyorun," de kâyette bulundu. Jand "Biz sana ne zamandır sö ruz, bu adam seni öldü dediğinde, "Ben artık atölyesinde çalışıyorum, larına ekmek alacak var, boşanabilirim," de çalışmanın önemi burada

ya çıkıyor. Leyla artık kendine güveniyor. Bu proje en geç Mart ayında bitecek. O zaman buradaki kadınlar işi kendileri sürdürecek. Atölyeleri kooperatif haline getireceğiz ve kadınlar kendi kooperatifleri aracılığıyla üretimlerini yapacaklar. Ekonomik olarak burada herkesin üretim yapması şart çünkü.

Buradaki bütün kadınlar çok gelişti ayrıca. Özellikle kadınlık bilinçleri çok gelişti. Bir arkadaşımız geçenlerde kendisindeki gelişmeyi şöyle özetledi, "Ben yıllardır eşimin dizinin dibinde, çayını getir, kahvesini götür dışında bir şey yapmazdım. Şimdi ben de yorgunum, çayını kendin al hatta istersen bana da bir tane getir demeyi öğrendim." Bazen kadınların kocaları benimle dalga geçiyor, "Bunların hepsini boşayacağız çok fazla oldu artık bunlar. Çok konuşuyorlar," diyorlar.

Eşlerinin tepkisi olmasına rağmen hakikaten çok değiştiler. Mesela bir kadın arkadaşımız ki, bu diğer kadınlara göre daha atak ve kendine güvenli görünürdü. "Bana deselerdi ki bir gün sen de akşam oturmasına bir kadın arkadaşına gidebileceksin. Asla inanmazdım. Çünkü kocam kıyameti koparırdı. Kocama göre ben gündüz gezebilirdim. Akşam da ona hizmet etmeliydim. Ama ben artık gece çıkıyorum ve kadın arkadaşlarımla birlikte bir prefabrikede muhabbet ediyorum. Gece ikiye kadar arkadaşlarımla oturabiliyorum. Gece döndüğümde eşim surat astığında, bu benim hakkım diyebiliyorum ona."Buradaki kadınların yaşadıkları onca sıkıntı içinde bu değişimi yaşaması çok güzel. Bunun dışında Türkiye'de birçok kadın evlihk içi tecavüz yaşıyor. Bizim çalışmamızdan sonra bir çok kadın gelip bana, "Ben artık istemediğim zaman eşimin benimle sevişmesine izin vermiyorum" dedi. Bunlar benim açımdan bu çalışmanın iyi sonuçlar verdiğinin kanıtları. Hepsi çok özel, çok güzel kadınlar."

Beyhan Demir

Ütopyaları kadın köyü

17 Ağustos bir çok kadını kimsesiz çaresiz bıraktı. Bu kadınl bulmayı ve onlara dayanışmayı kafasına koyan bir grup ka çalışmalarına hiç ara vermedi. KADAV'dan Yüksel Selek ve Z Ayman ile çalışmaları hakkında konuştuk.

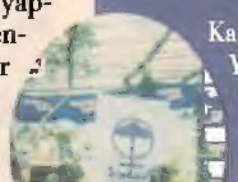

Kadınlarla Dayanışma Vakfı nasıl kuruldu?

Yüksel: 17 Ağustos'un hemen arkasından o büyük yardıma koşma ruhuyla herkes için birşeyler yapmaya çalışıldı. Kadınlar içinde birşeyler yapanlar vardı ama biraz ihmal ediliyorlardı. Onu fark ettik. Deprem stresini çok ağır yaşamışlardı. Sonrasında evleri çadırları bekliyorlardı. Biz, deprem bölgesinde çalışan bir kaç kişi olarak çağrı yaptık. Kadın gruplarına ve tek tek meslek sahibi kadınlara. Eylül ayından itibaren toplanmaya ve ne yapabiliriz diye tartışmaya başladık. Önce dört tane çadır açtık. Bu çadırlarda rahatlasınlar, biraraya gelsinler, dertleşsinler istedik. Bir de psikolojik ve fiziksel dertlerini danışabilecekleri konuşmacılarla toplantılar yaptık. O arada kadınları rehabilite etmek için el işlerinin uygun olup olmadığını tartışmaya başladık.

Hem sıhhatleri için, hem de paraya dönüşür diye mi düşündünüz?

Yüksel: Evet. Aslında tabii büyük bir ekonomik sıkıntı yaşandığını da fark ettik. Kazak, atkı ördürme gibi işler yaptırdık kadınlara. Bunlar kısa doğruydu. O arada bir yabancı kuruluş bize yardım yaptı. Biz kadınlara mesleki beceri kazandıracak kurslar açmayı düşünmüyorduk. Zaten bizim grubun ütopyası bir kadın köyü kurmaktı. Bu köyde her bakımdan çok örnek, yepyeni bir yaşam modeli yaratmaktı.

Adamları ne yapacaktınız?

Yüksel: Zaten uzun bir süre adamlar buraya gitsin mi, gitmesin mi oğlan çocuklar kaç yaşına kadar sorun olmaz diye tartışıldı. Biz şunu fark etmiştik kocalarını veya onları ekonomik olarak ayakta tutan her kimse onu kaybeden kadınlar için bir sığınak hayatı dönemi başlamıştı. Onların hayatlarını bağımsız olarak kurabilmeleri için bu kadınların meslek öğrenmeye ihtiyaçları olduğu fikrinden yola çıkıyorduk. Bu kadın köyünde atolyeler olmasını planlıyorduk. Derken bu yaklaşımın paralelinde Şirinkoy'de bir dikiş atölyesi açtık. O arada dikişin çok para getirmeyen bir beceri olduğunu keşfetmiştik. Aklımızda bir nunu üretme fikri vardı. Bir nunu atölyesi ve tekstil atölyesi kurma konusunda karar aldık. 2000 yılının mayıs ayını takiben de çalışmalarımız başladı.

Nasıl kadınlar çalışıyor bu atölyelerde? Sizin tercihlerinize göre ulaştığınız kadınlar mı ?

Zelal: Aslına bakarsan kadın dayanışma grubunun- daha o zaman vakıf değildik- başından beri hedeflediği kesim eşini, akrabalarını kaybetmiş sosyo ekonomik ve psikolojik olarak desteksiz kalmış kadınlardı. Onlara ulaşmak çok güç oldu. Hâla da çok güç. Çünkü darmadağınıklar. Deprem bölgesinde hiçbir istatistiki bilgi yok. Biz bütün faaliyetlerimizi Sirinkoy'e taşıdıktan sonra çalışmaya başladıktan sonra eşini kaybetmiş bir kısım kadına ulaştık.

Peki erkeksiz oldukları için hareket etmekte zorlanıyorlar mı?

Zelal: Mesela şimdi ev tekstili atölyesinde bir kadın v Çok güçlü ve çalışkan bir kadın. Genç bir kadın anı ve babasını kaybetmiş. Evli değil. İki kardeşiyle yaşı "Biran önce evlenmek zorundayım çünkü bana kötü bakıyorlar, sonra atölyeye gidip gelmenin bunu riske mak için evlenmeliyim" diyor. Bizim Şirinköy'deki atölyelere hangi kadınların geleceğiyle ilgili kriterleri vardı. Yalnız kalmış olması da gelir düzeyi düşük kadınlara öncelik tanıdık ve bunda kısmen başarılı o Çünkü sonuçta gelen kadınları kabul ettik.

Yüksel: Biz çok zor durumdaki kadınların bize gelece leri olamayacağını tahmin ediyorduk. Beklenmediğini -nuydu. En fazla girişimci kadınlar bu çalışmaya rağb ettiler.

Zelal: Bugün 50 kadın atölyelerde çalışıyor.Mum ve -stili üretiyor. Bunları profesyonel bir şekilde pazarlan gayreti içindeyiz. Çünkü bu iş onların geleceği olacak.

Şu anda çalışanların çoğu eve destek olarak mı görüy çalışmasını yoksa kendi ekonomik bağımsızlığının pe düşen var mı?

Zelal: Çoğu eşine destek olmak için geliyor. Ama çalıştıkça işi kend parayı kendi ma olarak görmeye başlayanlar var. kadınların hemen hemen hiçbirisi d önce çalışmamış kadınlar. Bir de s anlatmak isterim. Atölyede çalışan kadınlar kazanc aralarında bonuş

Kadın kadına çalışıyor olmaları tutucu aileleri rahat olmalı.

Yüksel: Kesinlikle.

Sadece kadın kadına verilerdense kadın erkek karışık lerin Türkiye'de kadınların bağımsızlaşmasına daha y denebilir mi?

Yüksel: Evet. Ama bizim grup hem bölgenin geleneks -zilniyeti, hem de yaklaşımınız gereği kadınlara özel mekanların gerekli olduğunu düşünüyor. İlerisi için ü anızdan vazgeçmedik. İzmit de kadınlar için bir sosy kültürel merkez açmak üzere çalışmalarımız sürüyor. Burda da mesleki kurslar ve danışma toplantıları yapacağız.

Handa

Kadınlarla Dayanışma Vakfı-KADAV Ağahanam
Gelincik Apt. 16/1 Firuzağa Beyoğlu-İs
Tel: 0212 -251 58
Gölcük İrtibat: 0262 -411 65

Doris Lessing'in döndüğü iddia ediliyor, ama...

Hiç feministim dememişti ki!

Doris Lessing, romanlarında güçlü kadınlardan bahsetti hep. Feminist değildi belki ama, anti-fem de yapmıyordu. Edinburgh Fuarı'nda tavrını belirledi. Allah uzun ömürler versin!

Ağustos ortasında ünlü yazar Doris Lessing hakkında İngiliz gazetelerinde bir haber çıktı. Feminizmin önemli kalemlerinden olduğu iddia edilen Lessing, bu yılki Edinburgh Kitap Fuarı'nda yaptığı konuşmada, cinsiyet savaşında erkeklerin kadınlar tarafından devamlı küçümsenip hakarete uğradığım, onların ise tevekkülle bunu kabullendiğini söylemiş. Feminizmin bir zamanlar önemli işler başardığını kabul etmekle birlikte, sonradan hareketin tavsadığım, yerini sinsiliğe ve tembelliğe bıraktığım iddia etmiş. Oğlan çocukların henüz okul çağındayken, cinsiyetlerinden kaynaklandığı öne sürülen cürümlerden dolayı kendilerini suçlu hissettiklerini; bu yüzden ileri yaşlarda ağır bedeller ödediklerini, buna artık dur demenin zamanının geldiğini belirtmiş. "Eşit işe eşit ücret sağlandı ama esas eşitlik ancak çocuk bakımı sorunu çözümlendiği zaman olacaktır. Bu henüz halledilmemiştir, en azından gerçekten buna ihtiyacı olanlar için," demiş.*(1)*

Doris Lessing in sözlerinin değişik kesimlerden erkeklerden alkış aldığım söylemeye gerek yok. Bunlardan bazıları feminist hareketi canı yürekten desteklemelerine rağmen, "Bütün erkekler tecavüzcüdür," türünden aşağılayıcı sloganların altında ezildiklerini; bu gibi genellemelerin tepki olarak kadınlara karşı şiddeti ve nefreti artıracağı ya da edilgen ve sorumluluk almak istemeyen bir erkekler neslinin oluşmasına yol açacağı kanısında.

Sosyalist feminist Lynne Segal ise, Doris Lessing'in bu sözleri kırk yıldan beri tekrar ettiğini, çok yetenekli bir yazar olmasına rağmen, eski feministlerin hatırlayacağı gibi, hiç bir zaman Kadınların Kurtuluşu'nu desteklemediğini, şimdi niye bir feminist ikon olarak tanıtıldığını anlayamadığım söylüyor. Lessing'in 1962'de yayımlanan ve klasikler arasında yer alan ***The Golden Notebook (Altın Defter)*** inde de, "Kadınların, oğlan çocukları erkek gibi yetiştirmeleri gerektiğini, zira gerçek erkeklerin sayısının yeryüzünde giderek azaldığını" esefle vurguladığına işaret ediyor. *(2)*

Eserlerinin bir çoğu dilimize çevrilmiş olan Doris Lessing, seksen yılı aşkın hayatında romanları, öyküleri ve son yıllarda yayımladığı özyaşamöyküsüyle Yirminci Yüzyıl'a tanıklık eden, yaşadığı çağın sorunlarıyla ilgilenen ve yarattığı güçlü kadın kahramanları bu sorunlarla yüz yüze getiren politik bir edebiyatçıdır. Ancak bilindiği kadarıyla onun, çağdaşı Simone de Beauvoir gibi, "Ben bir feministim," diyerek feminist olduğunu ilan ettiğine dair bir kayıt bulunmuyor. En çok okunan romanlarından biri olan ve yukarıda adı geçen Altın Defter, Yetmişler'de kadınların başucu kitabı olmuş, Kadın Hareketi'nin zirvede olduğu günlerde New York'a gelen Lessing, hareketin amigolarınca tezahüratla karşılanmış, ancak, erkeklerden hiç de nefret etmediğim; barış, yoksulluk ve sınıfsal sorunları kadınların sorunlarından daha yakıcı bulduğunu belirtince kıyamet kopmuş, toplantıda bulunanların taşkın öfkesine maruz kalmıştı.

Kate Millett, Altın Defter' i okuyan kadınlarda heyecan uyandıran şeyin, "O zamana kadar kadın romancıların yazmaya cesaret edemediği kadınlık durumuyla ilgili (romanın kadın kahramanının, âdet gördüğünü fark ederek, tuvalette bacaklarından aşağı sızan kanı telaşla silmeye çalışması türünden) küçük ayrıntılara yer verilmesi ve okurların bu gibi durumlarla özdeşleşmesi" *(3)* olduğunu söylüyor.

Vişnenin Cinsiyeti 'nin yazarı Jeanette Winterson ise Lessing'in beyanatını neşeli cevabında, "Doris Lessing gezegende yaşıyor?" diye hayret getirdikten sonra, "Feministler ve tembel' demekle acaba feminin sonunun geldiğine mi ağıt yakıyorsa erkeklerin mi?" diyor. Winterson'a göre, bir değişim ve geçiş dönemi. Yirmibirinci Yüzyıl'da yaşamaya sahip olmak harikulade bir şey. Bu çağda Batı Dünyası yeni biçimlere, yeni düşüncelere, yeni teknolojilere, en önemlisi de yeni toplumsal ilişkilere gebe. Kadınlarla erkekler uyum içinde arada yaşamaya aday olsalar da, dünya hâlâ erkeklere ait. "Lessing'in eşit ücretin hayata geçirildiğini yazıyor; İngiltere'de üniversite öğrencilerinin sadece yüzde 3'ünün kadın olmasına ne demeli o zaman? Erkek maaşları alan gazeteciler ve tv sunucuları bu nedenle mi hep erkek? Hükümette ve yönetim kurullarında hâlâ çok az sayıda kadın yer alıyor? Kadınlar giderek arayı kapatıyor ama dünyayı bizim yönetmediğimiz aşikâr. İktidar mücadelesinde kazananlar eskiden olduğu gibi bugün de erkekler.

(...) Erkekler kadınlarının yabancılarla ilişkilerinden çok korkuyor. Bana kalırsa, kadınların yaşadığı aşk maceraları hem cinsel hem de toplumsal açıdan kendine güven duyuyor olmalarının bir tergesi. Yüzyıllardan beri mutsuzluklere ve erkeklerin sadakatsizliğine katlanmak zorunda kalan onlardı. Süfrajetlerin başta gelen sloganı, "Kadınlara Oy Hakkı, Erkeklere İffet!" olduğunu unutmayalım. Kadınların cinsellikten zevk alma, duygusal doyum arayışı, kadın/erkek ilişkilerindeki değişimin göstergesi değilse nedir? Kadınlar hâlâ iktidar sahibi olmasalar da, artık eskisi gibi kolay ezilmeyeceğimiz belli değil mi?" *(4)* diyerek, Doris'e hakkını kadar da karamsar bakmamasını tavsiye ediyor.

D

Beril Ey

D

(1) Guardian, 14 Ağust

(2) Guardian, 15 Ağus

(3) Flying, Kate Millett, 197

(4) Guardian, 15 Ağust

annelik her şey affettirir mi?

Çocuklarının ölüm orucu yapmasına müdahale eden anne babalar kolayca hoşgörülüyor. Bir çocuğu doğurup yetiştirmiş olmak insana onun hayatı üzerinde tasarruf hakkı verir mi?

yıldız gemicioğlu, ölüm orucunu sürdürdüğü armutlu'dan babası, ablası ve eniştesi tarafından tedavi edilmek üzere kaçırıldı. ailesi, bilinci kapalı durumda olan yıldız'ın yerine karar verme hakkını kullanmıştı.

bu olay, biraz basında, biraz da hayatları boyunca bir tür direniş fikrine yakınlık duyan kadınlar arasında, bu kadınların kafasında bir tartışmaya yol açtı; ben olsam ne yapardım?

aslında, olayın bu tartışmayı etkileyebilecek ama göz ardı edilen başka bir boyutu daha vardı. yıldız gemicioğlu'nun annesi ve abisi armutlu'daydı. annesi basına, "biz burada rehin falan değiliz, kendi isteğimizle kalıyoruz," dedi. yani, çoğumuzun ana kalbi olarak kutsadığımız hareketi yapan anne değil babaydı... annesi daha sonra kızının arkasından adana'ya gitti. beyhan onunla bu olay üzerine görüşmeyi istedi ancak ulaşamadı.

burada tartışmak istediğim yıldız gemicioğlu'nun başına gelenler değil, benzer bir tartışmayı ira'lı mahkûmların ölüm orucunu anlatan • ***da bir ana*** adlı filmi gördükten sonra da yapmış ve bu tartışmayı ***pazartesi*** ye de taşımıştık. orada da. mahkumlardan birisinin annesi, bilinci kapanan oğlunun tedavi edilmesi için imza veriyordu.

bu konuda o zaman da yazdığım kendi duygularımı aktararak başlamak istiyorum. ölüm orucu yapan kendim olursam, annemin benimle ilgili böyle bir karar vermesini istemem. ama ölüm orucu yürüten kızın olsa ne yapacağımı bilemiyorum. sanırım ben de, onun gözlerimin önünde ölmesine dayanamayıp basarım imzayı.

ancak şimdi burada söylüyorum, böyle bir şey yaparsam herkesin beni bağışlamasını, hoş görmesini beklemiyorum. çünkü anneliğin her şeyi affettirmediği kanısındayım.

benzer bir örnekle bunu açmak istiyorum. kendi payıma ağır işkence göreceğime ölmeyi tercih ederim. ama kızım öleceğine, cam ne kadar yanarsa yansın, yaşasın, bana dönsün, ben ondan mahrum kalmayayım isterim. kızım işkencede ölse, "şükür huzura kavuştu," diyebileceğimi sanmıyorum. ama kendim, bir çok insan gibi, benzer bir durumda ölümü özleyebilirim.

böyle her ne pahasına olursa olsun, kızıma sahip olmayı istemek bence analık fedakârlığından değil, analık bencilliğinden kaynaklanıyor. çünkü annelik, evladı için her türlü cefayı çekmek olduğu kadar, evladına harcadığı emeğin hakkını fitil fitil istemek anlamına da gelebiliyor. bu bir yana, bence annelik hakkı sorgulanabilir bir şey. ben çocuğuma baktıysam, annem de bana baktı. (tabii, bu açıdan erkeklerin durumunu açıklamak zor. anneleri onlara bakıyor, onlar kimseye bakmıyorlar.)

emeğin hakkını ödemek bir yana, insanın evladı için her zaman en doğru ve iyi kararı verdiğinden emin değilim. çünkü demin de bahsettiğim gibi, işin içine bencillik giriyor. bırakın böyle işkenceli, ölümlü, acılı durumları, hepimiz biliyoruz ki, bazen anne çocuğunun belli bir okulda okumasını, kendisi arkadaşlarına övünebilsin diye istiyor olabilir.

türkiye'de ve dünyanın başka yerlerinde annelik önemli bir siyasi malzeme. milliyetçilik tarih boyunca, oğullarını vatan için askere gönderen anneleri kutsadı. abdullah öcalan'ın yargılanması sırasında anneliğin nasıl da milliyetçilerin silahı olarak kullanıldığını, nasıl kendi çocuğunun yasını tutarken başka çocuklar için "oh olsun," demek anlamına gelebileceğini gördük. evli olmadığını söyleyen abdullah öcalan a. "dağdaki bitlilerin hepsi senin karın değil mi?" diyen şehit annesini izninize sığınarak. hoşgörüyle değil nefretle hatırlıyorum.

barış anneleri ise, milliyetçiliği aşıp, çok daha haklı noktalarda konuşuyor, "biz çocuklarımızı kaybettik, bari başka anaların yüreği yanmasın," lardı.

yine de, kadınların, kendi adlarına değil, ev üzerinden bir şey talep etmeleri bana yeterli ve gelmiyor.

muhalif hareketler de, uzun zamandır a siyasi bir malzeme olarak değerlendiriy "anaların öfkesi katilleri boğacak," solcu cenaz en sevilen sloganlarından birisi. bunun ne sakat bir nokta olduğu ortaya çıkmaya b bence. anneler, "f tiplerini kapatın, çocukl ölmesin," derken, "ölüm orucunu bitirin, ç larımız ölmesin," deme noktasına gelebiliy analık, bu ikisini demeyi de affettiren, hoş gör bir konum. hangi anneyi affedeceğiniz, konun tarafında durduğunuza bağlı.

ama yine başladığım noktaya dönersem, olmanın, insanın doğurup büyüttü diye ç hakkında en doğru kararı vermesini sağla cağını, böyle bir hakkı insana vermediğini dü yorum. her türlü analık halini kutsayıp bağışl anneliğin ta kendisini kutsamak, en ço kadınların zararına olur diye düşünüyorum. ç lara annelerinin ve babalarının aynı oranda vereceği günlerin arkasından, belki herkesin, çocukları, kendi bakıp büyütmüş gibi sevip ko cağı zamanlar gelir. o dünya başka bir dünya caktır ve o dünya için ölmeye değer gerç annelikten vaz geçmek için ölmeye değer. f-tipl kaldırılması için bu kadar insanın ölmesini bulmayabilirsiniz, ama hayat bazen ölmeye değil mi? çünkü tarih bize ölmeden bir ş değiştirmenin çok zor olduğunu gösteriyor. öy biz değilse kim, bizim çocuklarımız değilse çocukları?

ayşe dü

Tebrikler Süreyya

Yıllardır atletizmle ilgili olarak uluslar arası bir başarı duymuyorduk. Bizde sporcu kadınların başarıları ya başından engellenmiş, desteklenmemiştir ya da gösterilmemiş, üstü örtülmüştür. Atletizm denince kadınlardan akla gelen isim biraz ilgili olanlar için Semra Aksu olur. Şimdi sorsak birilerine Semra Aksu'ya ne oldu diye hatırlayan çıkar mı meçhul. Süreyya Ayhan bir çok insan için sürpriz oldu. Çankırı'da doğup büyüyen ve kendi inadı ve çabasıyla Dünya Atletizm Şampiyonasında sekizincilik alan genç kadın, bugün herkese ismini duyurmayı başardı. Ne yazık ki Süreyya, tamamen ideallerinin peşinde koşmayı bilmesinden ve yeteneğini köreltmemek noktasında yaptığı doğru tercihinden dolayı kazandığı başarısının tadını çıkaramadan. ilk iki gün başarılarıyla gurur duymayı kendine vazife eden büyük Türk medyası tarafından sonraki iki gün içinde antrenörüyle arasındaki ilişkiye karışılarak paparazzi malzemesi yapıldı. Geçen yıl yaşadığı sakatlıktan dolayı Sidney Olimpiyatlarında başarı elde edemeyen Süreyya bu yarışmaya hazırlanırken bir yıl boyunca idman yapabilmek için her gün K. Maraş'tan G.Antep'e gidip gelmiş. Basında kendisi hakkında çıkan haberlerden olsa gerek Süreyya Ayhan'la görüşme çabalarımızdan bir sonuç alamadık. Ama Süreyya sınırlı sayıdaki açıklamasında kendisine ve kendisi gibi bir çok sporcuya sunulan imkânların azlığından bahsetti. Kendisinin de aynı yetersizlikler içinde çok az insanın verdiği destekle ve çok zor şartlarda hazırlandığını belirtti. Tüm bunlara rağmen 1500 metre kadınlar finalini koşma başarısını elde eden ve yarıştan dünya sekizincisi olarak çıkan Süreyya'yı kutluyoruz.

Zehra ablayı kaybettik

Hayatım boyunca bir gün denizin durulacağını, fırtınanın dineceğini, benim gibi milyonlarca ins sakin ve rahat bir hayata ulaşacağını düşündüm. İnsanların ezilmeyeceği, sömürülmeyeceği bir yanın özlemiyle yaşadım. Bugün de doksan yıla yaklaşan ömrümle aynı özlemi taşıyorum.

"Bugün emekliyim. Henüz küçük bir çocukken bizi Yunanistan'dan getiren vapurun güvertesinden Ege'nin dalgalarını seyrederken, hayatın dalgalarının beni de bindiğimiz vapur gibi sallayacağını hiç düşünmezdim. Hele o dalgaların bütün bir ömür boyunca beni saracağını, inandığım bir davadan, uğruna mücadeleden hiç bir zaman kaçmadığım düşüncelerimden dolayı her zaman boğmak istediğini nereden bilebilirdim... Hayatım boyunca bir gün denizin durulacağını, fırtınanın dineceğini, benim gibi milyonlarca insanın sakin ve rahat bir hayata ulaşacağını düşündüm. İnsanların ezilmeyeceği, sömürülmeyeceği bir dünyanın özlemiyle yaşadım. Bugün de doksan yıla yaklaşan ömrümle aynı özlemi taşıyorum. Üç tane kızım oldu. Birini bebekken Sovyetler'de bıraktım, o günden beri görmedim, hâlâ hasretini çekiyorum. Birini kaybettim, biri de bana dört torun verdi...Ben işçiyim, elimin emeğiyle bu ana kadar çalıştım, mücadele ettim ve yaşayabildim. Emeğe saygılı olmayı, emekten yana olmayı daha küçük bir çocukken annemden, babamdan gördüm ve öğrendim. Beni bu yetişme tarzım, hayata bakışını sosyalizmle tanıştırdı. Sosyalizm için kavga verdiğim, aç kaldığım, susuz kaldığım, işkence gördüğüm, yıllar, benim için en değerli yıllardı. O beni boğmak için üstüme gelen dalgalarla boğuşmak, onları alt etmek, geleceğe, sömürünün olmadığı bir dünyaya inanmak beni ayakta tutan tek nedendi belki de... Bugün de işkence görenler var, bugün de inançları uğruna her şeyi göze alanlar var, bu sadece Türkiye'de değil, bir çok ülkede öyle. Daha henüz bir şey bitmedi, söylenecek son söz de söylemnedi. Belki ben ve benim gibi hayatının son basamaklarına dayanmış kişiler için son noktayı koymak gerekir ama insanlığın tarihinde, işçi sınıfının mücadelesinde, her zaman için yeni sayfalar açılacak ve buralara bizim gibi binlerce insanın hikâyesi yazılacaktır. Tıpkı ülkemizde Dr. Şefik Hüsnü'nün, Beşat Fuat Baraner'in, Nazım Hikmet'in ve daha nice arkadaşlarımızın olduğu gibi..."

Bir tanıklık daha yitirildi... Yaşamını sosyalizm mücadelesine adamış doksan bir yıllık çınar devrildi. Onu ilk ve son görüşüm 1996 yılında Zihni Anadol ile birlikte kendisi adına düzenlenen toplantıdaydı. ***Ben İşçiyim*** isimli kitabı yeni çıkmıştı; kendisini anlatmak için oradaydı... Herkes kulaklarını açmış, onun ne diyeceğini, tanıklıklarını, neler yaşadığını merak ediyor, heyecanla bekliyordu. En az konuşan o oldu. Söyleyecek ne vardı ki zaten, hepsi "Mücadeleden hâlâ vazgeçmiş değilim.. hayat devam ediyor," sözlerinde saklıydı.

1910 yılında Kavala'da doğan Zehra Kosova, tütün işçisi bir ailenin kızıydı. Kurtuluş Savaşı'ndan sonra Yunanistan'la yapılan mübadele sonucunda Türkiye'ye, Tokat a geldi. İlkokulu bitirdikten sonra tutün mağazalarında çalışmaya başladı. 1930 yılında İstanbul'a geldi, bir süre kâtiplik yaptıktan sonra çalışma yaşamını hep tütün işçisi olarak sürdürdü. Türkiye Komünist Partisi ile Mustafa Ozçelik, Mehmet Çakıcı ve Kadri Çokuğurlu aracılığıyla tanıştı. Partiye girdikten sonra, tütün işçilerinin sendikalarda örgütlenmesi için çalıştı. 1932 yılında Nemlizadelerin tütün deposunda, Kantarcılar'da İlacı Hasan'ın mağazasında yapılan dayanışma eylemlerine ve grevlere öncülük etti. 1934 yılında parti tarafından Moskova Şark Üniversitesi'ne (KUTV) gönderildi. Burada Şefik Hüsnü, Beşat Fuat Baraner ve Zeki Baştımar ile tanışma fırsatını buldu. 8 Mart 1935'te Mustafa İskender ile evlendi. Evlilikleri, Moskova'da Dünya Kadınlar Günü'nü kutladıktan sonra ilan edildi. Burada bir kızı oldu, ancak parti kararıyla kocasıyla birlikte kızlarını burada bırakarak Samsun'a gönderildi. Burada da tütün işçilerini örgütleme çalışmalarına devam etti. İşçi mümessillikleri yaptı. Sendikaların yasallaşması için verilen mücadelede Sadun Aren, Neriman Hikmet, İdris Erdinç ve diğer arkadaşlarıyla hazırladıkları broşür nedeniyle tutuklanarak işkence gördü. 1946 yılında Şefik Hüsnü liderliğinde kurulan Türkiye Sosyalis

çi ve Köylü Partisi'nde yer aldı. 1951'de T
kifatlarında tutuklanarak, yargılandı. Dışar
tan sonra yine çalışmalarına devam etti.
Vatan Partisi tutuklamalarında tekrar cezae
di ve işkence gördü. On altı ay hapis yat
yılında tahliye olduktan sonra Talimhane'd
tel Örme Fabrikası'nda çalışmaya başladı, bu
işçileri örgütlemeye devam etti. Ayağım ka
için çok uğraştılar... Artık yorulmuştu... 28 T
1970 tarihinde işçilik hayatını noktalayaral
oldu. 2001 yılının 21 Ağustos'unda ise
bedeni onu daha fazla taşıyamadı. Zehra K
kaybettik...

Feryal Sa

Kaynak: Zehra Kosova, Ben
Yayına Hazırlayan: Zihn
İletişim Yayınları, İstanbul 199

Orada kadın ve öğrenci emeği üç kuruşa...

Mc Donald's gibisi yok

Sıradan bir pazar günü tesadüfen gittiğimiz fast foodların arkasında dönen dolapları öğrendikten sonra hamburgerler boğazımıza dizilmez mi?

Doktor arkadaşım, kızı McNuggets yediği için memnundu. En azından kırmızı et değildi. Benim her seferinde "Zehir bu, çocuğu zehirliyorsunuz" diye sızlanmalarımı ise "Ne yapabilirim, çok istiyor, arada birden bir şey olmaz" diyerek savuşturuyordu. Dört yaşında olan kızının McDonalds'ın patates kızartmasını ve bir çeşit tavuk hamburgerini yemesine engel olamıyordu. Güzel Hazalcığım, en az on iki zararlı kimyasal katkı maddesiyle hazırlanmış, kimbilir hangi çiftlikte toplu halde imha edilmiş tavuklardan yapılmış hamburgerleri iştahla midesine indirirken elbette ne nre nem şeyler yediğinin ve mendil satan yaşıtı başka bir kız çocuğunun aynı restoranın farklı bir şubesinde derin dondurucuya kapatıldığı gerçeğinin farkında değildi.

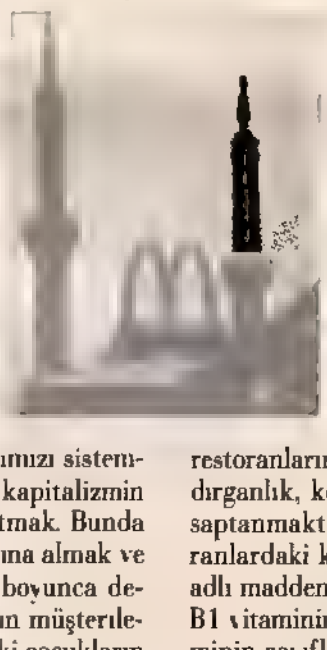

Fastfood, oturup kalkmaktan okuyup yazmaya, günluk konuşma dilinden düşünmeye, toplumla kurduğumuz iletişimimizden geleceğe yönelik beklentilerimize kadar bütün ahşkanlıklarımızı ve yaşamı kavrayışımızı sistemli olarak etkileyen bir kültür. Amaç, kapitalizmin gereği olan tüketim toplumunu yaratmak. Bunda izlenecek yol ise, çocukları kontrol altına almak ve böylece fastfood kültürünün nesiller boyunca devam etmesini sağlamak. McDonalds'ın müşterilerinin yüzde 42'sini yedı yaşın altındaki çocukların oluşturması da bu tezi destekliyor; çocuklara yönelık hediyeli mönüler, onları yemek yerken eğlendiren, sürekli gülen palyaçolar, oyun alanları ve dayanılmaz sürprizler... Çocuklara sunulan cennet!

Çok yoğun çalıştığı için üç yaşındaki kızına pek fazla zaman ayıramayan başka bir arkadaşını, fırsat bulduğunda kızını götürebildiği tek yerin çocuk parkı değil, ucuz olması ve çocuğun aynı mekânda hem eğlenip hem de karnının doyması nedeniyle McDonalds olduğunu söylüyor.

McDonalds çocuklara yönelik hazırladığı mönülerle, bir taşla iki kuş vurmayı hedefliyor. Nitekim reklamların güdümlediği biricik çocuklarının ısrarlarını kıramayan aileler de en iyi müşterilerinden. Genellikle McDonalds şubeleri büyük marketlerin -Migros gibi- yanına açılmakta; böylece aile bir pazar günü haftalık alışverişini yaparken (orta sınıf için son yılların en revaçtaki sosyal etkinliği) diğer yandan da aynı gün içinde çocuğunun taleplerini yerine getirebilmektedir. Hatta kimi zaman özel doğum günü partileri, McDonalds'da düzenlenerek hem daha az masrafla hem de çocukların isteğine uygun olarak kutlanmaktadır. Bu gülen yüzün arkasındakiler ise hiç parlak değil: Fastfood restoranlarında satılan yiyeceklerin standart lezzette ve boyutta olması önceliklidir. Aynı lezzetin tutturulması ve servis süresinin kısaltılması için, ekmekten köfteye, patates kızartmasından salataya tüm yiyeceklerde kimyasal katkı maddeleri kullanılır. Yapılan araştırmalar McDonalds'ın sattığı yağ, şeker ve tuz ağırlıklı gıdaların kalp hastalıklarına, göğüs ve bağırsak kanserine yol açtığını ispatlıyor. Otuz saniyede hizmet vermek şirketin ilkelerinden biri olduğundan da etlerin iyı pışıp pişmediği önemsenmemekte ve bu da koli basili gıbi hastalıklara yol açmaktadır.

McDonalds ve benzeri fastfood restoranlarına sık giden çocuklarda, artan bir saldırganlık, korkulu düş görme ve uykusuzluk hali saptanmakta. Bunun nedeni ise söz konusu restoranlardaki katkılı yiyeceklerin vücuttaki Thiamin adlı maddenin azalmasına yol açması ve bunun da B1 vitamininin değerinin düşmesine ve sinir sisteminin zayıflamasına neden olmasıdır.

2000 yılında yayımlanan bir habere göre ise, şirketin çocuklara hediye olarak dağıttığı oyuncaklar, günde on iki saat çalıştırılan Güneydoğu Asyalı çocuklar tarafından üretiliyor. McDonalds'ın ağır iş koşulları ve düşük ücret politikası nedeniyle işçi değişimi yıllık ortalama yüzde 60'ı bulmaktadır. Bu oran Amerika'da ise yüzde 300'dür. Çoğunlukla yarım gün işçi çalıştırmaktalar. İşçilerin yüzde 75'i yirmi bir yaşın altındadır. Tam gün çalışamayan kadınlar ve öğrenciler düşük ücretle işe alınıyorlar... İşçilerin sağlığı ve iş güvenliği ise gözardı edilmektedir. Örneğin, köfte pişirmekte kullanılan 180 derece sıcaklıktaki ızgaralarda çahşan işçiler için bir çeşit önlem olan koruyucu eldivenler, işi yavaşlattığı gerekçesiyle kullanılmamakta. İşçilerin örgütlenme hakkı ise söz konusu bile değil.

Mc Donald's ve diğer fastfood şirketlerinin sığırlara otlak alam açmak için ormanları talan ettiğinin, fastfood kültürünü dünyanın dört bir tarafına taşımak için, ilgili ülkenin pazarlarına göre farklı stratejiler belirlediğinin- yabancısı değiliz Türkiye'de "Türk usulü" hamburger yenmesi ya da "Japonlar'ın bu kadar kısa boylu ve sarı benizli olmalarının nedeni, iki bin yıldır balık ve pirinçten başka bir şey yememiş olmalarıdır. Eğer McDonalds hamburgerlerini ve kızarmış patateslerini bin yıl süreyle yiyecek olursak, boyumuz uzar tenimiz açılır, saçlarımız sarı olur" denmesi gibi Bu derece insan sağlığına duyarsız, insanların hem beynini hem vücudunu kemiren, emeğini sömüren, fastfood kültürünün gerçeklerini görmezden gelmek, "kırk yılda bir" diyerek kendini kandırmak, kolaycılığa kaçmaktan başka bir şey olmas gerek...

Feryal Saygılıgi

Kaynak: ODTÜ McDonalds'ı Hazmeder mi?, Düşünce ve Eylem Özel sayı, Ocak 2001, 3

Bir savunma mekanizması olarak çoğul kişilik bozukluğu

İçimdeki o kötü kız

Filmlerde gerilim objesi olarak kullanılan gündüz "normal", gece kötü ve vamp kadın karakter gerçek hayatta bir travma sonucu olarak çıkıyor karşımıza. Daha çok kadınlarda görülen çoğu kişilik bozukluğunu, bu alanda araştırma ve çalışmaları olan Doç. Dr. İlhan Yargıç anlattı...

-Psikiyatri alanında ne tür çalışmalarımız var?
Çocukluk çağı travmasıyla ilişkili yetişkin psikiyatrik rahatsızlıkları. Bunun içinde çoğul kişilik bozukluğu, sınırda kişilik bozukluğu, yeme bozuklukluklaı var, kadınlarda özellikle sık görülen bayılma şeklinde olan konversiyon bozukluğu var. Bir de alkol ve uyuşturucu problemi olan insanlarla çalışıyorum.

Örneğin disosiyatif, yani çoğul kişilik bozukluğu çocukluk çağı travmalarından kaynaklanıyor; her türlü travma buna neden olabiliyor, cinsel taciz, fiziksel taciz, ihmal edilme. Bizim araştırmalarımız özellikle ihmal edilmenin psikiyatrik anlamda problem oluşturan bir faktör olduğunu gösteriyor. Mesela Amerika'da yapılan çalışmalar cinsel tacize çok fazla vurgu yapıyor, hatta o kadar ki, son beş on yıl içinde bu bir ters hareket halini aldı. Ailelerin bu konuda bir refleksi oluştu. Cinsel taciz örgülerini insanların beyinlerine terapistlerin ektiği şeklinde iddialar ortaya atıldı. O konuda da bizim bir araştırmamız var. Bize başvuran ve çocukluğunda cinsel taciz yaşadığım belirten insanlar, ki bunlardan bir kısmı bunu daha önce hatırlamıyordu, terapi sırasında hatırladı.

Mesela bizim hasta grubumuzun yaklaşık üçte birinde bu tacizleri hasta dışında bir kaynaktan da doğrulayabilmiştik. Ve bu doğrulanabilen tacizler özellikle ensest vakalarıydı. Bu grubun bir kısmı tacizi bir tek kendisinin ve tacizi yapan kişinin bildiğini, bir kısmı başka bir bilenin de olduğunu söylüyordu ama onunla görüşmemize izin vermiyordu. Tabii bu iki kategorinin doğrulanması mümkün değildi. Diğer kısımda ise ya taciz sırasında başka birilerinin yakalaması ya tacize uğradıktan sonra şikâyette bulunması ya da aile bireylerinden herhangi birine söylemesi sonuçları vardı. Biz üçüncü kişiyle konuşarak teyit aldıktan sonra bunu bir doğrulama olarak kabul ettik. Bizim bu konularda yayınlanmış çok sayıda çalışmalarımız var yurt içinde ve dışında. Hatta 1995 ve 1999 yıllarında bu konuda yapılmış en iyi çalışma ödülleri aldık ekip olarak.

Çoğul kişilik bozukluğunun yaygınlığıyla ilgili bir veri var mı elinizde?
Bu konuda Sivas'ta bir çalışma yapmıştık. Orada binde 4 gibi bir oran çıkmıştı, ki bu oran aynı ilde şizofreninin yaygınlığıyla aynı oranda.

Çoğul kişilik dediğiniz rahatsızlığın erkekte ve kadında görülme oranı nedir?
Disosiyatif denilen çoğul kişilik bozukluğu daha çok kadınlarda görülüyor, bunun sebebi de kadının toplumda daha alt pozisyondaki yeri maalesef. Bu hastalar çocukluklarından beri dışlanmış, ihmal edilmiş, dayak yemiş, cinsel tacize uğramış kadınlar. Ve bunlar bir tür hayatta kalma mekanizması olarak disosiyatifi kullanmışlar.

Nasıl?
Bu tacizi yaşayan ben değilim şeklinde bir savunma mekanizması geliştiriyorlar. Çünkü o travmadan kaçma mümkün değil. Travmaya cevap iki şekilde olur. Kişi ya kaçar ya da onunla mücadele eder. Fakat bir çocuk düşünün, aile içinden biri ona cinsel tacizde bulunuyor. Dolayısıyla ne kaçabiliyor ne de onunla mücadele edebilecek zihinsel bir olgunluğa sahip; ikisi de mümkün değil. Artı kendisini taciz eden kişilerden çoğu zaman alacağı şeyler de var, maddi ve manevi. Diyelim ki, ağabey taciz ediyor ama aynı zamanda o ağabey ona ilgi de gösteriyor; ya da baba taciz ediyor, baba aynı zamanda ona bakan kişi. Çocuk için doğal gelişim sürecinde, iyi ve kötü imgeler birbirinden ayrı ayrıdır. Büyüdükçe o iyi ve kötü imgeleri birbiriyle kaynaştırır ve bir süre sonra aslında o döven babayla seven babanın aynı kişi olduğunu algılar bir bütün olarak. Ama bu insanlarda travma çok çok ağır olduğu için, o iyi imgeyle kötü imge bir araya gelemiyor, ayrı tutuluyor. Bir tacize uğrayan "ben" var, bir de tacize uğramayan "ben" var. O travmalarla adeta birer çekirdek atılıyor ve o çekirdek daha sonra farklı yaşantılarla büyüyor. Ne gibi, işte tacize uğrayan "ben" daha sonra kötü bir yaşantı da yaşıyor ama öbür tarafta babasının sevdiği, herkesin iyi davrandığı, hayatından memnun olan "ben" var. Hiç bir kötü anısı yok onun, o kötü anıları hatırlamıyor da. Diğer tarafta insanlara saldırgan davranan, evden kaçan, anne babaya isyan eden, erkeklerle gelişi güzel ilişkiye giren bir "ben" oluyor. Ve çoğunlukla da bu durum iki kişilikle de sınırlı kalmıyor, kişilikler çoğalabiliyor.

Doç. Dr. İlhan Yargıç

1990'da Hacettepe Tıp Fakültesi'nden mezun olduk sonra psikiyatri ihtisasını Çapa Tıp Fakültesi'nde yapı Bir yıl Bakırköy Ruh ve Sinir Hastalıkları Hastanesi'nde mecburi hizmette bulunduktan sonra uzı olarak Çapa'ya dönmüş. Bir süre sonra da Amerika'da, on altı ay Minnesota Üniversitesi'nde alkol ve mad bağımlılığı üzerine üç ihtisas yapmış. Şu anda ise Çapa Tıp Fakültesi'nde çalışmalarına devam ediyor.

Bu farklı kişilikler o kişinin ihtiyacına göre mi oluşuyor?
İhtiyaca göre değil de bir yaşantının farklı yönlerinin birbirinden ayrıştırılmasıyla oluşuyor. Daha sonra da farklı durumlarda o farklı kimliklerin ortaya çıkması hem o kimliği besliyor hem de farklı durumlarda bir bakıma durumu idare ediyor. Çünkü bu çocuğun savunma mekanizması, bu şekilde varolabiliyor. Örneğin, gelişi güzel cinsel ilişkiye giren kadın kendisini şöyle hissediyor. Çocukluğunda cinsel tacize uğrarken aynı zamanda da fiziksel taciz var; cinsel tacizi kabul etmediği zaman dayak yiyebiliyor. Hatta cinsel tacizi kabul etmediği için yüzünde ve kollarında sigara söndürülmüş hastalarım oldu. Bu kadar ağır fiziksel tacizden korunmak için ne yapıyor? Tacizi kendisi istiyormuş gibi davranmak zorunda kalıyor. Ayrıca cinsel tacizin ne zaman geleceği belli değil; belirsizlik de en kötü şey. Korunması da mümkün değil, bu durumda kendisi başlatıyor, başlattığı zaman da güç kendi elinde oluyor. kilde öngörülebilir hale getiriyor onu. Ayrıca b ler tipik olarak bunu başlattıkları zaman karşı kinin çok güçsüz olduğunu hissediyor. Mesela bir hasta tipik olarak erkeği dişiliğiyle yoldan dığı zaman veya onun tabiriyle "avladığı" z kendisinin güçlü olduğunu hissediyor ve her s de de bu duygusunu pekiştirmiş oluyor. Ashn ta yatan erkeklerin kendisine her an zarar v duygusunu bastırma çabasından ibaret. Bu yıllarca süren çalışmalar sonucunda elde edeb

Peki bu rahatsızlık nasıl ortaya çıkıyor?
Genellikle bu insanlar o travmatik ortamdan ları zaman. Ki onların bu travmatik ortamları leme olarak hep devam ediyor aslında. Çünkü dınlar travmaya uğradıkları aile ortamından k mak için birisiyle evleniyorlar çok küçük yaşt nellikle de evlendikleri kişiler alkol bağımlısı, döven birisi oluyor.

Nasıl oluyor da bu tür kişilerle evleniyorla

Şartlar o tür kişilere götürüyor onları. Çünkü bu insanlar çocukluklarından itibaren kendilerini korumayı öğrenemiyor.Ve yine bilinçdışında şöyle bir fantezi oluyor bazılarında. Kendilerini taciz eden aile bireyi gibi birini bulup onu ıslah etme, bu şekilde çocukluklarına tahammül etme gücü, fakat bu travmatizasyonun tekrarlanmasına yol açıyor. Bu nedenle bu insanlar hayatları boyunca dısosye olmayı en belli başlı savunma mekanizması olarak kullanıyorlar. Bu rahatsızlığın bizim toplumumuzda en sık görülen şekli bayılmadır örneğin. Çünkü kadın sıkıştığı durumda bayıldığı zaman farklı bir âleme gidiyor; olan biteni işitmez hale geliyor ve o sıkıntıyı ortadan kaldırmanın tek yolu bu oluyor onun için. Özellikle de bayıldığımda böyle küçük küçük adamlar gören, halüsinasyon gören insanlar çoğunlukla çocukluğunda ciddi travmaya maruz kalmış insanlar ve bastırılmış insanlar. Ama bizim toplumumuzda bu insanlar cincilere götürülüyor; buna cinler musallat olmuş teşhisi konuluyor. Ve böylece mesele daha da kangrenleşiyor. Kadın yine travmatize oluyor, ortaçağ papazlarının şeytan çıkarma uygulamaları gibi şeyler yapılıyor bu kadınlara. Bir yerde o kadındaki travmayı yaratan kişiler aklanmış oluyor, çünkü sebep cinler olarak görülüyor.

Bu hastalığın tedavisi var mı?

Tedavisi var, psikososyal tedavi gerekiyor, ilaç değil. Psikososyal diyorum özellikle, çünkü bu tek başına psikoterapi seansı içinde tedavi edilebilecek bir şey değil. Oncelikle travmanın durdurulması lazım. Travma devam ederken o kişiye psikoterapi uygulamaya çalışmak bir yerde elindeki tek can simidini elinden almak demektir. Bu hastaya daha çok kötülük yapmak olur. Siz bayılmaları engellediğinizde çok ağır depresyona girebilir hasta. Çünkü o bayılmalar yaşadığı ve düzeltemediği, kaçamadığı gerçeklikten onu kurtaran tek şey. Onun için bu işin sosyal yönü önemli. Mor Çatı gibi kurumlar hasta için önemli, bunun yam sıra da psikolojik tedavi gerekiyor. Psikolojik tedavinin de amacı, hastanın farklı kimlik durumlarını birleştirmeye yönelik. Bakın o farklı kimlikleri yok etmekten bahsetmiyorum. Çünkü o kimliklerin hepsi aslında o kişinin bütününün parçaları; sonradan gelme, o kişinin içine girme şeytanlar, cinler değil onlar. Çoğul kişilik bozukluğu yap-boz gibi, tüm resim ancak o yap bozun parçalarının birleştirilmesiyle çıkar ortaya. Gerçek kimlik. gerçek kişilik de o farklı kimlik parçalarının bir araya gelmesiyle sağlanabilir ancak.

Hastalar öteki kişilikleriyle ilgili taleplerde bulunuyor mu?

Hastalar bize ilk başvurduklarında, "Benim içimde kötü bir ben var, o benim istemediğim şeyleri yapıyor, onu yok edin yine ben kalayım," diyor. Öbür farklı kimlik de diyor ki, "O pısırığın biridir, hiç bir şey yapamaz. Çocukluğundan beri ona her türlü kötülüğü yaptılar, bu hiç sesini çıkarmadı, ben olmasam bugüne kadar bile gelemezdi. Ben onu yok edeceğim, hep ben olacağım, onu yok edin," diyor. Ve böyle kendi içinde devamlı bir çatışma yaşıyor kişi. Tedavinin öncelikli amaçlarından birisi, bu kimlikleri tek tek ortaya çıkarmak ve bunları kaynaştırmak; bu mümkün, yapılıyor da. Ve bütün bu söylediklerim yıllar süren bir psikoterapiyi kapsıyor.

Kadınlarda çoğul kişilik bozukluğu dışında en çok karşılaşılan rahatsızlık nedir?

Kadınlarda en sık koyduğumuz tanı depresyon. Çoğu zaman depresyon başka şeylerle iç içe geçmiş oluyor. Tek başnıa ilaç tedavisi yeterli olmuyor bu durum için. Aile içi problemler, kişinin gelişimiyle ilgili problemler oluyor. Depresyon geçiyor ama sosyal uyumunu bozacak bir takım davranış problemleri, kendisini, çevresini, hayatını algılayışıyla ilgili bir takım aksaklıklar olabiliyor, kişilik bozukluğu dediğimiz şey aslında bu. Ve bu aksaklıklar farklı davranış problemleri olarak dışa vuruyor.

İlhan Bey, geçtiğimiz ay Kanal D'de Fatih Altaylı'nın sunduğu programa katılmıştınız. Ve Elite Model Look Yarışması'na katılan kızlarla ilgili çok ilginç şeyler söylemiştiniz. Özellikle o yarışmalara katılan kızların babalarıyla ilgili ağır eleştirilerde bulunmuştunuz. Orneğin kızlarının yarışmaya girmesi için onay veren bir babanın bakış açısıyla, tacizde bulunan bir babanın bakış açısının çok da farklı olmadığını söylemiştiniz?

Evet programda babalarla ilgili söylediklerim çok tepki toplamıştı. Fakat ortada olan bir gerçek var, o yarışmaya giren daha sonra da magazin basınında ünlü olan kızlardan, en azından bir kısmı, bizim toplumumuzda çok da hoş görülmeyecek bir hayat içine giriyorlar. Ve yine biliyoruz ki o ortamda uyuşturucu çok yaygın, günübirlik ilişkiler çok yaygını, hatta fuhuş çok yaygın. Ve bu kızlardan en azından bir kısmı, bu tür şeylere bulaşıyor. Bir kız düşünün on beş yaşında; o kızın babası, kızı ileride rahat yaşasın, zengin olsun diye böyle bir yarışmaya girmesi için izin formu imzaladı. Bu kız böyle bir yaşantıya bulaşırsa ileride dönüp, "Ya baba sen ne yaptın, ben iyi bir hayat yaşayayım diye bu yarışmaya soktun ama ben sonuçta uyuşturucu bağımlısı bir insan haline geldim," dese, bu baba kızına nasıl bir cevap verecek? Ve böyle bir riske kızını nasıl sokabiliyor, bunu aklım almıyor.

Ayrıca o programda gündeme gelmedi, çocuk pornografisi denilen, bütün dünyanın başında dert olan, korkunç bir sektör var. Ve o sektörün kaynaklarından birisi de bu tür şeyler; en azından bazı insanların o kötü çarkların içine düşme riskini taşıyor bu tür organizasyonlar. Bunlar hep görmezden geliniyor.

Programdan sonra çok tepki aldınız mı, olumsuz yu da olumlu?

Genellikle olumlu tepkiler aldım. Ayrıca benim söylediklerim hep yanlış yerlere çekildi, çünkü slogan-vari konuşunca daha çok ilgi görüyor bazı şeyler. Ben orada babaların nasıl olup da kendi kızlarına, böyle risklere rağmen yarışmaya girmelerine izin verdikleri konusuna dikkat çekmek istedim. Onlar iyi niyetli ama iyi niyetle her zaman iyi şeyler ortaya çıkmıyor. Üzerinde durduğum fakat programda kaynayan başka bir nokta da, yarışmaya katılan kızların nasıl etkilendiği değil. diğer kızların nasıl etkilendiği. Bence bu çok daha önemli. Çünkü bu yarışmaya giren insanlar binde biri oluşturuyor. binde dokuz yüz doksan dokuzu bu işlerden nasıl etkileniyor, bu çok daha önemli. Araştırmalar da bize gösteriyor ki o geride kalan büyük bölüm bu işlerden kötü etkileniyor.

Nasıl kötü etkileniyor?

Bir kere o güzellik endustrisi gerçekçi olmayan bir kadın imajı veriyor. Ve bu modellerin vücut ölçüleri tıbbın sağlıklı kabul ettiği vücut ölçülerinin altında, yüzde 15 daha zayıflar. Gelişim dönemlerinde genç kızlar özellikle birinci derecede güzelliğe önem veriyor, normal bir psikolojik gelişim bu. Ama bu kızlara güzellik diye sağlıksız bir örnek verilıyor ve guzellik dediğimiz şey de aslında izafidir. Şimdi model olan kızların sağlıksız bedenlerine alıştırıldığımız için bize güzel gelebiliyor. Oysa o ortamda yer alan ve güzel diye sunulan kızların birçoğu plastik

yaratıklar, gerçek değiller. Özellikle yeni yetişen
lar aynaya baktıklarında o modelleri görmek ist
Amerika'da yapılan bir araştırmada, genç kız
yüzde 75'inin kendilerinden memnun olmadığ
nucu çıkmış. Çunkü gerçekçi bir hedef yok önl
de. Dolayısıyla da kendisiyle barışık olmayan, ke
sini sevmeyen insanlar yetişiyor ve bu işin çok
ileri boyutlarda olduğu Batı ülkelerinde yeme bo
lukları çok daha yaygın. Yeme bozukluklarını
mel belirtisi de kendi vücudundan memnun o
maktır. Bunun da en önemli sebeplerinden bir t
si en azından medyadır. Araştırmalar yine göste
ki, yıllar içinde ideal ölçülerin değişmesiyle, es
oranla yeme bozuklukları çok daha yaygınlaştı.
sela Hindistan'da yapılan dünya güzellik yarış
sından sonra yeme bozukluklarında patlama ol
İşte bu sektör toplumun sağlığını böyle etkiliyor

**Sanırım *Milliyet Gazetesi*'nde Tuğba Ünsal i
li manken sizinle ilgili açıklamalar yap
program sonrasında.**

Evet, şöyle diyor, "Eminim ki, o doktor on beş o
tı yaşındaki kızlara ilgi duyuyordur, eminim b
bir psikolojik bozukluğu vardır." Cümle aynen
le. Ben aslında bu tür şeylere cevap vermeyeyim
düşünüyorum çünkü çamura bulaşırsan izi kalı
avukat arkadaş bana, "Buna karşı bir dava aç
san bunu kabul etmiş sayılacaksın", dedi. Duş
yorum şu anda. Ayrıca orada konuştuklarımızla
nun ne alakası var, onu anlayamıyorum. Ben o p
ramda, bu durum çok iyidir, bütün kızlar öyle
yolu pozlar versin, bu medeniyettir, ilericili
Babalar niye böyle tutucu davranıyor, bütün bab
buna izin versin deseydim, o zaman böyle bir
lama uygun olabilirdi. Bence bu seviyeyi göstere
açıklama sadece...

Nevin C

Artık boyun eğmen

Nuray Kıroğlu, eşinden şiddet gören ve ailesi de dahil bunu yıllarca kimseye belli etme binlerce kadından biri. O da çoğu kadın gibi uzunca bir zaman sesini çıkarmadan evlilik oyununu sürdürmüş. Nuray Kıroğlu, sonrasını bizimle paylaştı.

"Otuz yedi yaşındayım. Anadolu Hisarı'nda doğdum, büyüdüm. Klasik bir çocukluğum oldu. Zaten liseyi bitirdikten sonra hemen evlendiğim için gençliğime dönük kendime ait bir anım yok. Benim anılarım evlilikle dolu oldu. Evlenmeden önce spor yapardım. Sonra bıraktım. Aşık olmuştuk birbirimize. Daha üçüncü buluşmamızda evlenme teklif etti. Üç ay içinde evlendik. Nişanlıyken beni Çorlu'ya götürdü. Çorluluydu ve orada bir yem fabrikası vardı. Yaşayacağımız yeri gösterdi bana. Her şey muhteşemdi. Sonra ilk çocuğum doğdu. Bu arada ben yaşadığım mutluluğu anlatamam. Yedi yıl boyunca cicim günlerimiz devam etti sanki.

Sonra ikinci çocuğuma hamile kaldım. İlk yedi yıldan sonra kocam birden değişti. Eskiden vaktinin çoğunu evde geçiren adam artık akşamları eve gelmemeye başladı. Sürekli iş toplantılarına gittiğini söylüyordu. Sekiz buçuk aylık hamileydim. Bir gün iki arkadaşım gezmeye gitmek için beni almaya geldiler. Ben kocama haber vermeden gitmek istemedim. Fabrikaya gittim ona haber vermeye. Odasına bir gittim. Odada bir kadın var. İçkiler konulmuş, mumlar yakılmış, odanın havası bir başka. Tabii kocamda bir telaş bir telaş. Ben hiç bozuntuya vermedim. Arkadaşlarımla eve döndüm. Fakat yavuz hırsız ev sahibini bastırır misali akşam kocam eve geldiğinde ona haber vermeden fabrikaya gittiğim için beni korkunç şekilde dövdü. Sekiz buçuk aylık hamileydim ve üç gün hastanede yattım. Kızım doğduktan sonra kızımla ilgilenerek geçirdim bütün zamanımı. Aileme bir şey anlatmadım. Bir kerelik aldatmayla terk etmeyi düşünemeyecek bir aile yapımız var zaten.

Ben de bir şey olmamış gibi çocukların ve insanların yanında ona saygılı davranarak bir yandan da kendi kendimle mücadele ederek altı yıl daha sürdürdüm bu evliliği. Bu altı yıl boyunca tam bir oyun oynadım. Allahtan çocuğum o dayağa rağmen sağlıklı doğdu. Ta ki boşanmaya karar verene dek de aileme ve çevreme olanı biteni anlatmadım. Her akşam kocam eve gelmediğinde çocuklarıma, arkadaşlarıma onun işlerinden dolayı eve gelmediğini söylüyordum. Ama bu yalanların her biri bende büyük bir yıkımı yaratıyordu. Derken on üç yılın sonunda sabrımı tamamen tükettim ve cesaretimi toplayıp evden bir tek eşya almadan ayrıldım. Kocamla konuştum, onun işi, yaşadığı ilişki, arkadaşlarımız, ev, çocuklar ve ben artık dayanamayacağım dedim. Ben eski kocamı arıyorum dedim.

O da bana 'Ne yaparsan yap, karnından konuşma düşündüğün işi gerçekleştir' dedi. Bu laflar da beni çok kötü etkiledi. Bir de en son oğlumun sünnetinde davetlilerin ortasında kocamla dans etmek zorunda kaldım. Oynadığım oyun bana çok ağır gelmeye başlamıştı artık. İnsanlarla dalga mı geçiyorum, ezikliğimden mi yapıyorum bunu diye düşünmüştüm. Ayrıldık. Araya bir çok arkadaşımız girdi ama ben kararımı vermiştim. Hayatta bir bedel ödemem gerekiyorsa en büyüğünü ödediğimi düşünüyordum. Koskoca on üç yılımı onunla geçmişti ve son altı yılı cehennem gibiydi. Bu kadar yeter dedim kendi kendime.

Velhasıl ben boşandım ve ailemin bana verdiği eve döndüm. Tabii bu büyük bir şans oldu benim için. En azından başımı sokacak bir evim vardı. Kocamın zenginliğinden hiçbir şey almak istemedim. Çok komik miktarda bir nafaka bağlandı. Benim o parayla geçinmem, çocuklarımı büyütmem imkânsızdı. Boşanmanın ilk günlerinde çok kötü oldum. Büyük bir boşlukta hissettim kendimi. Sonuçta on üç yıl uzun bir zaman. İşte o zaman 'hadi bakalım Nuray kendi kendine kaldın. Artık özgürsün ama bakalım şimdi ne yapacaksın?' dedim. Ailem, özellikle annem ve abim çok destek oldular. Bir de yaşadıklarımı hiç bilmiyorlardı ve öğrenince çok üzüldüler. Bem eleştirmekten çok benim yaşadıklarımı dinlediler ve yanımda oldular. O yüzden de onlara yanlış bir şey yapmadığımı ve kararımdan dönmeyeceğimi anlatmam kolay oldu. Bu arada ilk günlerde eskiden, hatta liseden arkadaşlarım, tanıdıklar, Çorlu'dan arkadaşlarım sürekli geçmiş olsuna geliyorlardı. Hepsinde de aynı laf vardı, "Böyle bir maddiyatı bırakıp baba evine dönmek delilik. Katlanamıyor muydun? Bak şimdi parasız kaldın. Orada hiç olmazsa paran vardı. Boşver tilkinin dönüp dolaşıp geleceği yer kürkçü dükkânıdır. Aklını başına topla" gibi laflar ediyorlardı. Ben onlara karşı kararlılığımı belirtiyordum ama bir yandan da ben şimdi ne yapacağım diye düşünüp duruyordum. Bu dönemde bana iki arkadaşımın çok desteği oldu. Bana hep büyük balık küçük balığı yer ama sen bunu tersine çevirmeyi başaracaksın derlerdi. Bu sözler beni çok cesaretlendirdi. Arkadaşlarımla oturup benim gelec dair konuşuyorduk. O zaman fark ettim o zamana kadar hiç çalışmamıştım ve yapacak rahatlıkta biri de değildim. Ko fabrikasında çalışmayı çok istemiştim a la izin verinedi. Bir fabrikatörün karısı tan bir sekreter olmaya geçişi de düşüne dum. Düşünüp dururken Almanya'ya ve orada altı haftalık sahne kostüm ve m eğitimi aldım ve makyöz olmaya karar v Ama nereden başlayacağını bilmiyordu işimi aldığımda ağlayarak gittim. Ama durmak zorundaydım. Bir süre sonra p nın tanınmış dergilerinden yavaş yavaş maya başladım. Yaptığım işten memnu yorlardı. Benim de yeteneklerim ortay yordu artık. Ne de olsa oğlumun bütün ödevlerini ben yapıyordum. Demek ki y ğim varmış bu işe diye düşündüm. Za televizyon dizilerinde, reklam filmlerin lıştım. Birdenbire kendimi gayet başar konumda buldum. İyi para kazanmaya dım ve kendime güvenim geldi. Kendim rur duymaya başladım. İnsanın arkasın ri, sevgilisi vs. olmadan çalışması ve b olması, hele bizim gibi Karadenizli bir çok zordur. Yaptığım, ettiğim her şeye etmek zorundaydım ve bununla birlikte rılı bir kadındım artık. Hiç unutmam i zandığım parayla çocuklarımı alıp lüks bir ote tim. Otelde yatağıma uzandığımda çocukların tını ve ilk kez kendi kazandığım parayla çocu ma, kendime bir şeyler yapmaya başladığımı d düm. Çok mutlu olmuştum. İlk kez yine ken ramla çocuklarımla tatile gittiğimde de aynı d ları hissetmiştim. Ne isterlerse alıyordum. ka ben veriyordum ve kendimi güçlü hissediyo Kocam güçlü bir insandı belki ondan dolayı bil rum ama maddi olarak güçlü olmak beni çok ne güvenli bir insan yaptı.

Bütün bu ilklerden sonra aramlan bir maky mayı başardım. Mesleğimi çok seviyorum ve psikolojik olarak da iyi geldiğini düşünüyorum anda özel bir televizyon kanalında çalışıyorum cuklarımla birlikte kimseye muhtaç olmadan yabiliyorum. Oğlum on altı yaşında ve okulu b nın evine daha yakın olduğu için onun yanına Kızım benimle birlikte. Çocuklarımın babası i lumdan beş altı yaş büyük biriyle evlendi. O görüşmüyorum. Çocuklarla ilgili bir zorunlul madıkça da görüşmeyi düşünmüyorum. Çoc rımla aram çok iyi. Oğlum bazen babası evl için benim de bunu yapabileceğimi söylüyor an düşünmüyorum.

Ayrıldığım ilk yıllarda bütün erkeklerden ediyordum. Şimdi o kadar katı değilim, çocukl la birlikte çok mutluyum, gerçi bazen birine i duyduğum oluyor. Tekrar evlenebilirim de an konuda çok netim, o da artık kimsenin boyun ğu altına girmem ve kesinlikle çalışmaya devam rim.

Beyhan D

Yarından sonra çekiliyor

Adı Meryem Güneş. Taksim'de seyyar piyango satıcısı. Ondan bir iki kez piyango bileti almıştım. Bir kaç ay önce az miktarda parayla yola çıktığım bir gün, dolmuşlara zam gelmiş ve Teşvikiye dolmuşuna binecek param çıkışmamıştı. Borç para istedim. Böylece aramızda bir dostluk oluştu.

Mavi gözleri, güleç yüzü ve tiz sesiyle, "Yarından sonra çekiliyor," derken sanki, "İşte hayatın içinde ben de varım," der gibi Meryem Güneş. Onunla ***Pazartesi*** için röportaj yapmak istediğimi söyleyince dergiyi tanıdığını söyleyip kabul etti. Bulgaristan'dan göç etmişler. Meryem lise mezunu. Bir süre Topkapı'da bir fabrikanın kimya laboratuvarında çalışmış. Onu birlikte tanıyalım istedim.

Mesleğe nasıl başladın?
1982 sonbaharında, iş bulamadığım için, babanım önerisi ile (babam da piyango satardı), Milli Piyango bileti satmaya başladım. İnsanlara sanal bir umut dağıtamayacağımı düşünüyordum. Yılbaşından sonra bırakırını diyordum. Ama uzun süre iş bulamayınca tekrar başladım. Zaten babanım biletlerini almaya ben giderdim. Daha o zamandan insanlar benim de bilet sattığımı zannederdi. Piyango dairesinde beni görenler kadınların da bu işi yapabileceğine ikna oldu. Böylece meslek sahibi oldum. On dokuz yıldır bu işi yapıyorum.

Başlarken neler düşündün?
Semtimde satmaya utandığım için Eminönü'nde başladım. Ama şapkayı takmanı diyordum. O zamanlar seyyar biletçiler dolaşarak satarlardı, şimdiki gibi küçük tezgâhlar yoktu. Bakırköy'e gelince orada durdum. Yaklaşık sekiz-dokuz yıl Bakırköy'de sattım. Tabii ilk girişimimde bazı erkek piyangocu lardan, "Satamazsın" uyarılarıyla karşılaştım. Ekmek kavgası veriyordum, "Beni kimse engelleyemez" diyerek direndim. O zamanlar pek kadın piyangocu olmadığı için erkekler mesleklerinin ellerinden alınacağını düşünduler. Babamın daha önce durduğu Bakırköy minibüs duraklarının orada duruyordum. Orada bir piyangocu vardı. Adam ilk gün de olsa bana inat, "Son biletler" diye bağırıyordu. Daha soma Taksim Vakıflar Bankası'nın köşesindeki biletçiyle bir anlaşma yaptım ve burada kaldım. O geri dönerse ben Bakırköy'e gidecektim. Yılbaşı yaklaşınca yılbaşı biletlerini satıp gideceğini söyledi. Ben de yılbaşı satışlarının on bir ayın satışına bedel olduğunu, bunu kabul edemeyeceğini söyledim. Sonunda kavgalarla bu köşede kaldım.

işinin başka riskleri var mı?
Yapıştırma, sahte para, biletlerin çalınması gibi riskleri var.

Zevkli yanları?
Değişik insanları tanıma ve paylaşma imkânı oluyor. Hoş şeyler bunlar. Kadınlar daha çok alıyor. Can sıkıcı yanları, zabıta, polis, adres soranların tarifi anlamamaları. İlk yıllarımdı. Yaşlı bir kadın, evinden küçük bir tepsi ve bir termosla bana çay getirmişti. Beni kızına benzetiyormuş.

Zabıta ve polisle yaşadıkların?
Zabıta işgaliye vergisi istiyor. Ama bilet alırken yüzde 57 vergi verdiğim için buna itiraz ediyorum. Yaşama farklı baktığım için buradayım ve mücadele ediyorum. Polisler gelir bazen, "Kaldır" ya da "Kenara çekil" derler. Bu seni yok sayıyorum demek. Devlet malı satıyorum, üstelik vergisini de peşin veriyorum diyorum. Türkiye'nin sıkıntılarından bahsediyorum. Kimi anlayışlı oluyor kimi de bana ne devlet malından diyor. Kimseyi yargılamak istemiyorum ama benim dışımda herkesten haraç yeniyor. İnsanın anlamaması için aptal olması gerekir. Kestanecisi, mısırcısı hepsini bir gün gözaltına aldılar. Beni de tehdit ettiler. Gözaltına alınmayı da, dayak yemeyi de göze alırım dedim. Çünkü ya aç kalacağım ya da direneceğim. Koç'a 600 hektar arazi bedava verildi. Ben de vergi veren bir vatandaş olarak yarım metrekare bir yeri işgal edebilirim diye düşünüyorum.

Kadın olduğun için polisin farklı bir tavrı var mı?

Sayılır. Biraz daha kibar bir dil kullanıyorlar.

Açmadığın gün oluyor mu?
Evet çekiliş günleri açmıyorum. Hafta sonları p
çalışmalarına katılıyorum. ÖDP'liyim, hafta so
partide oluyorum.

Sosyal hakların var mı?
Hayır yok. Bağ-Kur'u ödersen emekli olursun.

Aşka inanır mısın?
Aşka inanıyorum. Otuz yaşındayken âşık oldum.
di yıllık bir arkadaşlıktan sonra ilişkimiz aynı
yaşamaya başlayınca bir iki ayda bitti. Daha önc
bir kaç ay süren bir evlilik yaşadım. Evlilik bana
re değil. Zaten birbirimizi tanımadan evlenmi
Ailesi ile yan yana odalarda kalıyorduk. Yemeği
raber yiyorduk. Bir gün bulmaca çözelim dedim
şeyleri paylaşmak istemiştim. "Ya banane" d
Okuma yazmasının bile olmadığını anladım. Kap
mamı istiyordu. "Ben buna karşıyım, ben çalış
istiyorum" dedim. Dayak da vardı. Ailem ayrılm
itiraz etmedi.

Şimdi sevgilin var mı?
Evet. Kadın olmaktan çok mutluyum. Sevgiliml
anlaşıyorum. Mesleği amatör tiyatrocu.

Sen sever misin tiyatroyu?
Sinema, tiyatro, opera sevdiğim şeyler. Fırsat
dukça AKM'ye giderim. Çoğu zaman oradaki sa
çılar davet ederler. Şimdilerde özel tiyatrolarda
davet alıyorum.

Makyaj yapıyor musun?
Hayır. Kimyasal maddelerin cildime zarar vereco
düşünüyorum. Gelin makyajım dışında hiç ma
yapmadım. Yalnız saçımı bir kaç kez boyadım.
diplerden beyazlarını çıktığı için vazgeçtim. Bug
lerde gene boyatsam mı diye düşünüyorum.
Onunla Taksim'de bir çay bahçesinde iki sa
sohbetimizden soma ayrıldık. Haksızlıklara dire
zora, baskıya karşı gelen birini daha tanımal
kendi adıma mutluyum. Şimdi benim bir arkada
daha var.

De

Kadınlar için tekli

Kadınlar bir ilişkinin ilk adımını atabilir mi? Tabii ki; aşağıda bu konudaki tecrübelerini anlatan kadınların bir kısmı yaptıklarından memnun olsalar da, erkeklerin bu durum karşısındaki tepkilerinin daha klasik olduğu ortada.

Hiç teklif etmedim

Okul yıllarımda kız arkadaşlarımla yaptığımız erkek muhabbetlerinde, kimin kime baktığını, ilgi duyduğunu konuşurduk. Ya da, "filanca bana çıkma teklif etti, düşüneceğimi söyledim," türü bilgileri birbirimizle paylaşırdık. Çıkma teklifi aldığım bazı erkekler cümlelerine şöyle başlardı, "Sen okulda parmakla gösterilen kızlardan birisin." Bu cümle beni diğer "kötü" kızların arasından ayıran bir iltifat cümlesiydi. Ben yanımda küfür edildiğinde yüzü kızaran, ilk adımı erkeklerden bekleyen, edilgen ama "iyi aile kızı"ydım. Bu durumdan mutlu olmam gerekiyordu. Oysa ilk adımı hep erkeklerden beklediğim için mutsuz olduğum birçok durum yaşadım. Mesela o dönemde çok beğendiğim ve ilgimi belli edemediğim bir erkek arkadaşımla yıllar sonra konuştuğumuzda aslında onun da beni çok beğendiğini öğrendim. Fakat sıkılgan olduğu için bana açılamamıştı. Annem hep, "Kızım erkekler uğraş vermeden hazır buldukları şeylerden çabuk bıkarlar," derdi. Ben de hep biraz bu yönlendirmeye göre davrandım erkeklerle olan ilişkilerimde.

Daha ileriki yaşlarımda çok beğendiğim biri olduğunda ilgimi belli etmeye başladım. Hatta bazı durumlarda açık bir ifade kullanmadan yönlendirme yaptığımı fark ettim. Karşımdaki çok ağır davranıyorsa ya da benden emin olmadığını hissediyorsam o zaman yine açık bir teklif olmadan ortam yaratıyorum. Şunu biliyorum ki yine de hiçbir zaman tam olarak bir erkeğe açıkça teklifte bulunamayacağım. Bulunmak da istemiyorum.

Sema

Güçlü ve cesaretli olmak!

Ben üç defa bir ilişkiyi başlatma girişiminde bulundum. Biri dışında başarılıydım doğrusu. Teklifi yapan ben olduğumda karşımdakinden daha güçlü ve üstün olduğumu düşündüğümden dolayı (belki benim seçtiğim erkeklerle de ilgisi vardır ama) ilişkinin ilerleyen evrelerinde onları kendimden daha güçsüz ve cesaretsiz kişiler olarak görüyordum. Bu da benim onlara saygımı azaltıyordu. İkisinde de benim teklif etmem, ilişkinin daha kolay başlamasına sebep oldu. Bir tanesinde mesela ona bıraksam daha uzun bir süre beklerdim. Benim kadar rahat biri değildi. Bence biraz da korkaktı benim reddedebileceğimi düşündü. İlk ikisinde hal böyleyken sonuncusunda hayal kırıklığına uğradım. Beni reddetmesi çok koydu açıkçası. Hep daha öncekileri düşündüm, ondan dana iyileri beni kabul etmişlerdi, bu niye reddediyor diye. Kendimi bok gibi hissettim. İtici bir kadın olduğumu düşündüm. Uzunca bir süre, hatta hâlâ içimden atamadım. Beddedilmek kötü bir duygu. Biriyle ilişkiler üzerine konuşurken kim teklif etti önce diye sorulduğunda ve ben diye cevap verdiğimde, genellikle şaşkınlık sonra da vay iyi cesaret ama keşke onun teklif etmesini bekleseydin dediler. Çevremde bir çok kadın "ileride ilk teklifi senin yapmış olman onun açısından sana karşı kullanılabilir bir şey olur; ileride sen benim peşimden koştun cümlesini çok sık duyarsın", dediler. Genel geçer kurallara göre kadın her türlü cilveyi yapacak, erkek de peşinden koşmaya başlayacak, kadın kendini naza çekecek. Uğraş babam uğraş. Ben bütün bu oyunlarla vakit kaybetmek istemiyorum ama o zaman da kuralları çiğnemiş oluyorum. Ne sini
zucu. Bence ilk teklifi kadınların ya
bir olayda kabul eden erkeklerle re
den erkekler arasında ciddi farklar
Kabul eden erkekler bence daha ker
güvenli ama ilişkiyi yürütmede soru
luk ve yükü kadına bırakan erkekler
yor. Yani onlar için kolay bir ilişki s
yor. Çünkü ilişkiyi başlatan sensin v
senin bu ilişkiyi ne kadar istediğini
bir göstergesi onlar için. İlişki süre
senden dana az emek harcıyorlar, l
bence seni çok garanti gördükleri
tembelleşiyorlar. Sevgilerini belli et
ten kaçma olasılıkları yükseliyor.
olsa kadın teklif etmekte rahatsa sev
temede de aynı rahatlığı gösterir diy
şünüyorlar. Reddeden erkekler açısı
ise bence kendilerine güvensiz ve ko
olan ve aslında sonradan aşkından
ren de onlar oluyor. Naçizane tecrü
rime dayanarak söylüyorum bunlar
teklifi kadın yapınca kaçan ad
ilk düşündüğü, bu kadın ili
başlatmakta bu kadar raha
özgür hissediyorsa kendini ay
nı ilişkiyi bitirmekte de yapar
yor. Ve böyle bir riske girme
temiyorlar. Ayrıca kadının b
tacağı ilişkide hâkimiyeti ka
me riskinin fazla olduğunu d
nüyorlar. Sonuçta ne olursa
toplumda kadınlara kendisini
çekme rolü verilmiş bir kere. K
ni naza çekmeyen cesur davr
kadın Allah korusun daha sonra
tabilir de, terk edebilir de, hatta
boyunca fazla şey isteyip erkeklik g
runu zedelemeye kalkabilir de. D
olarak adam düşünüyor nive dişli bi
dınla uğraşayım ki. Gidip daha ezik,
lumdaki kurallara uyan, silik sesini
çıkarmayan bir kadınla birlikte ola
daha huzurlu olayım der.

Bana esrar aldı...

Uzun, eskimiş bir ilişki içindey
Bir kısmını sevgilimin de tanıdığı bi
kadaş grubum vardı. Onlarla gezip
maktan çok hoşlanıyordum. O da
gruptaydı. Sık sık gezmeye, dansa
yorduk. O uzun bir ilişkiden yeni çık
tı, benim için iyi, hoş bir çocuktu,
dar.

Bir gece, çok kalabalık bir grupla

sanatının incelikler

sa gitmiştik, aramızda bir elektrik olduğunu hissettim. İkimiz konuşurken, laf nasılsa esrar içmeye geldi. Esrar içip içmediğimi sordu, ben de ara sıra içtiğimi söyledim. "Şimdi olsa içer misin?" dedi. Şaşırmıştım ama "Olabilir," dedim. Hemen kalktı, orada bir adamla pazarlık etmeye başladı. Adam ısrarla onun da kendisiyle gelip malı almasını istiyordu. "Olmaz, Ayşe'yi yalnız bırakamam," dedi. Halbuki çok kalabalık bir gruptuk. O becerikli hali, benim için riskli bir şey yapması hoşuma gitmişti. Gece, evlere dağılırken nasılsa baş başa kaldık. "Sana bir şey söyleyeceğim," dedim. Çok heyecanlanmıştım, onun da aynı durumda olduğu belliydi. "Tahmin ediyorum ne söyleyeceğini, ben de seni yakından tanımayı çok isterim," dedi. Ertesi gün görüşmek üzere randevulaştık.

Ayşe

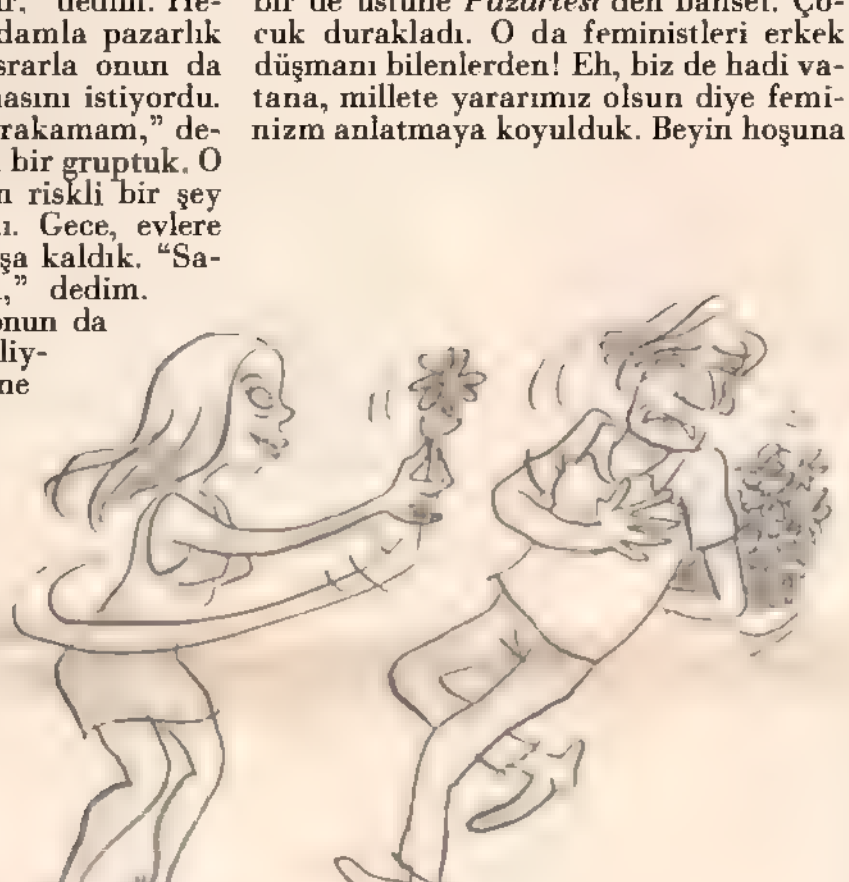

Seni seviyorum denir de...

Erkeğe seni seviyorum denir mi? Denir. Tabii siz seni seviyorum demeden önce, "Seninle uyumak istiyorum," derseniz baştan kaybedersiniz. Hele karşınızdaki kaytarmak ve kalbinizi kırmamak, bir o kadar da erkekliğine bok sürmemek için, size akıl vermeye kalkarsa işte o zaman bir daha düşünmek gerekir.

Onu ilk kez dersanenin kantininde ve birkaç dakika sonra da coğrafya etüdünde gördüm. Elinde bir kitap vardı. Arkadaşlarıyla gayet ilgiliydi. Eh, dersleri de fena değildi. Tabii bunlar gözümde epey prim yaptı. O ise benim onunla ilgilendiğimin farkında bile değildi. Ben de ona olan ilgimi ve hareketlerimi kısıtlıyor, kendimi kasıyordum. Ben kasıyorum ya, çocuk sürekli karşıma çıkıyordu. En sonunda dayanamadım, bıraktım kendimi. Bırakmaz olsaydım. Abayı yaktım. Oysa tanışmıyor ve dersaneye aynı günlerde gitmi-yorduk. Neyse, saçını bile taramayan ben bir anda dönüş yapıp başka bir kız olmuştum. Ama bu tam on ikideki Külkedisi moduydu. (Ablaların sözünü dinledik tabii.)

Biz bununla sonunda tanıştık, konuşuyoruz. Ama benim kalbim yerinden çıkacak. Bir de böyle anlarda her şey gözünüze "kesin benden hoşlanıyor bu gibi görünür ya, ben de tam öyleyim tabii. Tam ben böyleyken benim telefonumu istedi. Bir de sen üstüne beni ara, ben de heyecanlı taze. Ama benim çene durmaz. Sen kalk telefonda, ben feministim de, bir de üstüne *Pazartesi*'den bahset. Çocuk durakladı. O da feministleri erkek düşmanı bilenlerden! Eh, biz de hadi vatana, millete yararımız olsun diye feminizm anlatmaya koyulduk. Beyin hoşuna gitti. "Bunlar cinselliğe filan öyle kötü bakmıyorlar. Ben bunu götürürüm", dedi herhalde. Ben hâlâ çiçekler, böcekler modundayım. Artık buluşmak lazım diyerek sinemaya davet ettim. Sinemaya gittik. İşler iyi gidiyor. Sinemadan çıktıktan sonra bira içmeye de gittik. Tamam, flört ediyoruz, söylemeye gerek yok, çıkıyoruz herhalde dedim. Bu arada mesajlar, çağrılar falan... Bu ilk buluşmadan sonra bir buçuk ay hiç görüşemedik. Fakat telefonlaşıyorduk. Bir buçuk ayın sonunda görüşmeye karar verdik. Ben kararlıydım, kesin söyleyecektim. Buluştuk, yürüyoruz. Ben çok saf bir şekilde, ben seninle uyumak istiyorum dedim. (İnanın aklımda kötü bir şey yoktu.) Hâlâ yürüyoruz. Bu yine aynı havalarda, sanki flört ediyoruz gibi davranıyor. Bir yere oturduk. (Çay 1 milyon, hayat müşterektir olayı, ben ödüyorum.) Lay lay lom giderken her şey, bu bana, "Uyumanın öncesi ve sonrası vardır. Ben sorumluluk sahibi bir insanım, seni ve aileni düşünmek zorundayım," dedi. Kalakaldım. (Hayatta küçük insan muamelesine gelemem.) Sonra konuyu aşka g tirerek şu mesajı verdi. Doğru zama doğru mekân ve doğru insan. Daha so ra yaptığım analizlerde bunun bir ka tarma metodu olduğunu öğrendim. Ar buraya kadar gelmişken söylemek ge kiyordu ve ben de söyledim. Ama ha değildi arkadaş! Oysa başından biliyo du ondan hoşlandığımı. Benimle fl ederken, beni heyecanlandırırken, b nimle sinemaya gelirken hazırdı a birlikte olmaya hazır değildi. Sanır erkekler her şeyi kendi tekellerinde y şamaya o kadar alışıklar ki asla bu başka bir şekilde yaşamayı kabullenem yorlar. Ve ayrılırken, "Bana niye hem söyledin, ben olsaydım daha son söylerdim," dedi. Şunu anladım ki kekler onlar için heyecanlanılması acı çekilmesini seviyorlar. Ama ben tür bir acıyı, bir heyecanı ve de tek leşen bir aşkı istemiyorum...

Sev

İlk defa bir kadınla...

Uzun zamandır tanıdığım bir kadın eski kocasını tanıyordum. Daha önce k dınlara ilgi duymuştum ama bu kız ö olarak dikkatimi çekmemişti. Klasik güzelliği yoktu ama çok cilveliydi, tür çekiciliği ve seksapeli vardı. Çok k labalık bir arkadaş grubuyla onun ğum gününü kutlamak üzere bir yere ki içip yemek yemeye gittik. Sesi güz di, şarkı söyledi, sonra oynadı. Bir şek de kışkırtıcı bir hali vardı, nedense b kışkırtmaya çalıştığını hissettim. İçki i yordum ve tuhaf bir biçimde, gecenin aşamasında, tıpkı bir erkek gibi, bu k la yatmaya karar verdim. Ondan son erkeklerden öğrendiğim bütün taktikl uyguladım galiba, o kadar zevkliydi Onu uzun uzun süzdüm, insan nasıl pıyor bilmiyorum ama mesajımı aldı. ki içtiğimiz meyhaneden sarmaş do çıktık. Aslında masamızda böyle şeyl yadırgayabilecek insanlar vardı, iki k dının arasında bir şey olabileceğine ki se ihtimal vermiyor. İkimiz de sarhoş ama olanları bununla açıklamak is mem. Kapının önünde herkes taksile arabalara binerken, "Bu gece benim kalır mısın?" dedim. "Senle kalmıyac ğım da kimle kalacağım?" diye cev verdi. Orada, bütün o insanların görel leceği bir yerde ama nasılsa onlar fa etmeden öpüştük. Sonra gidip kahve tik ve eve gittik. Hayatımın en şehvet en ateşli gecelerinden biriydi.

Zeh

NOKSAN-60-NOKSAN (İDEAL KÖŞE)

Gülay Batu

CANIIIM/.. TEBRİK-EDERİM. MUTLULUK LAL DİLERİM.

TİMUR'LA O KADAR SAMİMİ DEĞİL HALBUKİ. SİNE NE GEREK VARDI? HIMM/.. DEMEK ONA KARŞI DİKKATLİ OLMALIYIM...

MERABA ÇOCUKLAR SİZE KÜÇÜK BİR EV HEDİYESİ.. TİMUR'UN "LEUTREC" HAYRANI OLDUĞUNU SÖYLEMİŞTİN YA.. DUVARINI ZA ASARSINIZ..

KALKALIM DA ARTIK DİNLENSİN BİRAZ..

YOK CANIM EDİKEN DAHA.

HIH! BUNCA YILLIK ARKADAŞININ DEĞİL DE KOCAMIN ZEVKİNE UYGUN HEDİYE SEÇERSİN HA? SENİNLE ZOR ARTIK.

EVİMİN SİGORTALARI BOZULDU, SEN ANLARMISIN TİMUR?

BECERİKLİYMİŞSİN VALLA.. ÜTÜMÜN FİŞİNİ DE SİN BİR GÜN?

ONU ARTIK ELEKTRİKÇİ DEĞİŞTİRE-

SENİNLE DE İLİŞKİMİ KESİYORUM.. HİH EVLİ ERKEKLERE BAYILIRSIN ZATEN..

TAMAM ŞEKERİM.. TİMUR GELE-BİLİRMİ BİLMİYORUM AMA BEN MUTLAKA GELİCEM..

AAA. OLMAZ O DA AYARLASIN İŞİNİ YA DA, ONUN DA UYGUN OLDUĞU BİR ZAMAN YAPALIM..

İKİMİZDE GELMİYOR ULAN HALE BAK YA, KOCAM 40 YILLIK AR RIDA, İLLA O DA OLS HEPSİ AZMIŞ BUNLARIN..

ÇAAAT!..

NASIL SÖYLİCEMİ BİLEMİYORUM KENDİMDE ÇOK ÖNEMLİ DEĞİŞİKLİKLER HİSSEDİYORUM.. BEN.. FERİDUN'A AŞIK OLDUM... O YÜZDEN ARTIK BU EVDEN GİDİYORUM

anlayamadı.. Tekrar düşündü anlayamadı.. Olan bi- lahcak bi kız arkadaşı da kalmadığını düşündü..

Bir boşanma hikâyesi daha...

Bir zamanlar sevmiştim

2 Şubat 1990 tarihinde nikâh memuruna mutlu bir şekilde "evet" derken aynı zamanda üç buçuk yıl sürecek olan bir kâbusa da evet dediğimi o anda bilmiyordum.

Aydın Nazilli'de oturuyordum. 1993 yılının Ramazan ayıydı. Artık mücadele edecek gücü kendimde bulamıyordum, dahası mücadele etmek istemiyordum. Uğruna ailemi. sevdiklerimi karşıma aldığım bu insanla değil aynı evde kalmak, aynı şehirde olmayı bile istemiyordum. Her ne pahasına olursa olsun bitirecektim. Nitekim bu düşüncelerle yoğrulurken komşum Ayşe, "Telefonun var," diye seslendi. Koşarak gittim, arayan kız kardeşimdi. "Nasılsın?" diye sorunca gayri ihtiyari ağlamaya başladım. Bana üzülmememi ve bu durumu babama anlatacağım söyledi. Ramazan Bayramı'nın hemen ertesinde ailem gelmişti. Artık onun ailesi beni ikna etmek için uğraşıyordu, fakat onlardan en zor günlerimde adeta yalvararak yardım etmelerini istediğimde, sanki eşimin yaptıklarının suçlusu benmişim gibi tavır almışlardı. Bu yüzden ne söylerlerse söylesinler, ne vaad ederlerse etsinler hiç duymuyordum.

Aile meclisi dağılınca zaten toplamış olduğum neyim varsa oğlumu da alarak ailemle birlikte memleketim olan Trabzon'a döndüm. Hemen akabinde bir çok kişinin ısrarına rağmen aileme fazlaca yük olduğumu da düşünerek avukat tutmadan dilekçemi hazırlayıp mahkemeye başvurdum. İlk duruşmamızda teblığ ettiğim bütün hususları eşim hiç itiraz etmeden kabul etti. Ve dava yaklaşık altı ay sonraki bir tarihe ertelendi. Bu süre zarfında eşim aileme, arkadaşlarıma, yakınlarıma baskı yapıyor yeniden barışmamız için her yolu deniyordu. Artık değiştiğini, bütün kötü alışkanlıklarını bıraktığını, çocuğuna iyi bir baba, bana iyi bir eş olacağını üzerine basa basa yineliyordu. Onun asla değişmeyeceğini bile bile çevrenin ve ailemin baskılarına dayanamayarak evet dedim. Bu defa Samsun'da ev tutmuş, yeni bir işe girmişti. Yeni bir ortamda yeniden deneyecektik. Üç yıldır tanıdığım bu adam sanki beş altı ayda değişecek ve bir mucize olacaktı. Nitekim korktuğum başıma geldi. Bir hafta geçmeden alacaklılar kapıma gelmeye başladı. Bunların arasında kolundan bileziğim veren genç kızlar, mağazalarından halılarını, avizelerini veren esnaf, ona kefil olan insanlara kadar bir çok kişi vardı. (Bu arada ben alınan bu eşyaların hiç birini görmedim.) Alacaklıların içinde verdiklerinin karşılığında beni istemeye cüret edecek kadar ileri gidenler, bellerinde silahla gezen güya işadamı, mafya kılıklı insanlara kadar bir çok kişiye muhatap olmak eskisinden çok daha fazla ağrıma gidiyordu. Kısaca bu duruma kırk gün dayanabildim. Tası tarağı topladığım gibi soluğu yeniden baba evinde aldım. Geldiğimin ertesi günü hemen mahkemeye koşup davamın takibini istedim. Artık kafamda bir "acaba" kalmamıştı. Bu defa kimse beni kararımdan döndüremezdi, döndüremedi de...

Boşanma kararının tebliği için eşimin baba evinin Nazilli'deki adresini vermiştim. Mahkeme tarihine on gün kala içime bir kurt düştü. Düşündüğüm gibi olmuş, babası, aranan şahsın adresinde

olmadığım not düşerek zarfı açmadan iade etmişti. Bu durumda boşanamayacağımı biliyordum. Ne yapıp edip tebliğin yerine ulaşmasını sağlamalıydım. Ne yapacağımı şaşırmış vaziyette teyzemin kızı Meryem'e koştum. Düşünüp taşındıktan sonra en son çalıştığı o mafya kılıklı insanları aramaya karar verdik. Bir müşteri gibi arayıp görüşme isteğimizi belirttik. Aldığımız cevap ise "Bizden ayrılalı çok oldu, artık burada çalışmıyor," olmuştu. Bunun üzerine iki gün sonra kendimi tanıtarak şirketin sahibi Hasan Bey'le görüşme isteğimi belirttim. Hasan Bey adımı duyunca pek heyecanlandı çünkü o da eşimi arıyormuş. İlgili şirketin mallarını y fiyatına peşin paraya satıp nakte çevirdikten s ra ortadan kaybolmuş. Artık elim kolum bağl ve yapacağım son şeyi yaptım. Hasan Bey e öneride bulundum. Ben tebliği onların adre gönderecektim, onlar tebliği alacaklar, ben eşim beni ararsa bulunduğu yeri öğrenip onl bildirecektim. Bu olanlardan sonra mahkem adres değişikliğini bildirdim. Yaptığımın do olmadığını biliyordum fakat dürüstlükle bu işi nuçlandıramayacağımdan da emindim. Böyl bir hafta sonra üç şahitle hâkim karşısına çık Hâkim çok babacan bir insandı. Bana gözlükl nin üzerinden bakarak,"Avukatın yok mu?" d sordu. Olmadığını, avukatın benim yaşadı olayları benden daha iyi ifade edemeyeceğini s ledim. Hoşlanmıştı. Şahitleri dinledikten so davayı sonuçlandırdı.

Dava sonuçlandıktan bir hafta sonra bir te raf aldım. "Çocuğu yarın sabah dokuz buçu Meram Pastahanesi'ne getir, görmek istiyoru diyordu. Bunun üzerine beklemeye başladım. tesi gün adliyeden bir bayan arayıp onun gör mek isteğini söyledi. Telefonda bana sert bir şe de, "Çocuğu niye getirmedin," diye bağırm başladı. Orada beklemesini, konuşmak için gi ceğimi söyledim. Aslında korkuyordum, otu biraz düşündüm. Sonra 155 Polis İmdat'ı ara ve yardım istedim. Beş dakika sonra iki polis muruyla beraber adliyeye gittik. Yanımda poli ri görünce panikledi, rengi değişti, alttan alm başladı. Beni sevdiğini, benimle beraber olmak tediğini, neden onu bu şekilde boşadığımı, tem ze gideceğini adeta yalvararak ve ağlaya ağl söylemeye başladı. Bu davranışı çevredeki ins ları etkiliyor, bende ise sadece nefret uyandırıy du çünkü ben bu gözyaşlarına daha önce defal ca inanmış ve her söylediğinde olduğu gibi b ların da yalan olduğunu bir öncekinden daha olarak görmüştüm.

Kararlı olduğumu görünce rol yapın bırakıp normal haline dönmüştü. Bu evliliğin b tiğini ona anlatmıştım. Ben bir rüyadan uyanm çasına evin yolunu tuttuğumda gözyaşlarını içi akıyor, kuvvetli görünmeye çalışıyordum. Bir sanın severek, bir çok şeyi göze alarak birlikte hayata adım atıp sonra bu evliliğe bir çok yala ihaneti ve her kötülüğü bulaştırmasını, küçüc bir bebeği bu yaptıklarına alet etmesini, karşı geçip hâlâ seni seviyorum demesini hiç layamadım. Ben şu anda otuz dört yaşındayım, inşaat firmasında yönetici sekreter ola çalışıyorum. Oğlum Umut ise on yaşında, ayrıld tan sonra babası onu bir defa görmeye geldi, şi babasını sadece resimlerinden tanıyor.

Hümeyra Tarakçıoğ

(Not: Boşanma Hikâyesi yarışmam gelen mektuplardan dördüncü

12 Eylül'den önce karlı kayın ormanını biz söylerdik

saplı kayın ortamında

protest müzik beni gerçekten çok geriyor. nereden aklına geldi diyeceksin, tam 12 eylül a evren paşaya emel sayın'dan daha test giden yok.

haziran'la üçüncü defa ağlamak üzere ***ikinci bahar***'da ali haydar'ın babası zülfükâr'ın öldüğü bölümü bekliyorduk ki reklam arası girdi. hoop, hande ataizi'yle cem davran'ın kikirikler programına düştük. bir şeyler çalıyor, ben bu japon ezgilerim tanıyorum derken bir de baktık ki özcan deniz, karlı kayın ormamnda'yı söylüyor (hani şarkının girişinde araya hiroşima'da öleli'den parça girmiş gibidir). allah için, en zülfükâr liveneli'den daha kötü de okumuyor özcan deniz. nazım hikmet, artık bilmem ikisine de helal eder mi şiirini?

herkes etiler barlarında gezerken hayal kahvesinin tedrisinden geçmiş bulunduğu için bir nevi entel olan hande ataizi kaynak saçlarının ve silikonlarının ucuna kadar (dudaklarındaki, dudaklarındaki!) hislenerek eşlik etti özcan deniz'e. çünkü dedim ya entel, o da şarkıyı ilk zülfu'den dinlemiş tabiatıyla. sonra yine sayın ataizi, programın yeni köşesini tanıtırken o kadar zorlandı ki sanırsınız, ağzında çakıl taşıyla o köşe yaz köşesi, bu köşe kış köşesi demek zorunda. derken, "hadi artık hareketli bir parçaya geçelim," dedi. kız entel bile olsa, o kadar da uzun tahammul edemiyor protest müziğe yani.

bu protest müzik meselesi beni de geriyor gerçi. mevzuun babalarından cem karaca yı televizyonda görmek nasip olmadı. mehmet şevket eygi'ye biat etmiş, gazeteden okudum, epey ce süslü cümleler kurmuş. allah uzun ömürler versin, huyudur, süslü, havalı cümle sever, iddiacılığı genellikle o kadar başını döndürür ki neyi iddia ettiğine o kadar önem verdiğini sanmıyorum şahsen. soma, ses tonu, üslup, hava, yani insan bu kadar mı olur. hem erkek, hem erkeksi. hani sapına kadar derler ya, o bile değil, bir nevi saptan ibaret gibi ve sıskalığı göz önünde bulundurulduğunda hakikaten gerçekçi bir niteleme oluyor bu. protest müzik deyince, aklım tabii rahmetliye gitti. o da allah için erkek adamdı. üç cümlesinden beşinde ya, "aslanlar gibi," ya da"delikanlı gibi" demeden konuştuğuna ben şahit olmadım, yani olmamıştır demiyorum da duymak bana nasip olmadı. ve bu açıdan memlekette en az rastlanan şeyin delikanlılık olması da düşündürücüdür bence, ahmet kaya'yı örnek alan bu kadar erkek varken. örnek aldıklarını nereden çıkarıyorsun diye sormayacağımızı ümit ediyorum, çünkü emrah dinçer bile onu taklit ediyor. hani "kapayın gözlerinizi, aynı," denir ya, ona bile gerek yok gece kulübünde siyah gözlükle baksanız, emrah dinçer'in kalıbını bile karıştırabilirsiniz ahmet kaya ile. (kendisi geçtiğimiz günlerde bacısını tecavüzcü doğuş'la nişanladı ve sırası gelmişken ***pazartesi*** olarak genç çifte mutluluklar dilemek isteriz.) gerçi emrah dinçer son parçasında postallarını ve parkasını kaybettiğinden yakınarak sanırım cem karaca'ya bir selam gönderiyor çünkü hatırlarsınız. cem karaca da zamanında, yani haki gömlek pantolon takım, yan takılmış che beresi ile dev-genç gecelerinde, sol yumruğu aslanlar gibi havada şarkı çığırdığı sıralarda parka ve postaldan sık sık bahsederdi ve o zamandan bu zamana kendisinde değişmeyen tek unsur maçoluğu. o yüzden, protest müziğin belkemiğini erkeklik mi oluşturuyor acaba diyorum çünkü emrah dinçer, cem karaca ve ahmet kaya'nın başka ortak noktalarını bulmam o kadar zor ki. biliyorum, ancak, farklılıkların bir arada yaşamasına tahammül edemeyen iğrenç dinozorlar emrah dinçer için "pis faşist", cem karaca için de, "done döne başı döndü," diye düşünüyorlar. ne var yani, adam bırakın solcu zamanlarını, yıllardır çoğumuzu aşan laiklikte bir hayat sürerken bir islamcıyı övüyorsa?

ama bu buldun mu incesine bakmadan oturt postamodern durumlara artık alışmış olmalıyız. mesela evren paşa'yı ele alalım. eline su bile dökemeyecek nihat erim bir suikaste kurban gitmişken, marmaris paşası-ki kendisi biliyorsunuz artık bodrum'lu ve bu manada, bodrum'un paşası olma bakımından zeki müren'in tahtına göz dikmiş bulunmakta- resim sanatındaki başarısızlığından kaynaklanan bir zavallılık ve gülünçlükle hatırlanmakta kamumuzun vicdanında.

kendisini böylece unutuvermiştik ki, son yıllarda gördüğü en ağır muhalefeti gördü; evet, biliyorsunuz kimden: emel sayın'dan! olay basında geniş yankı buldu ama bizim ***pazartesi*** okuru öyle boyalı basın falan okumaz diye özet geçiyorum: paşa, bodrum da, yükselen hanım kız, mütevazı fındık kurdu gulben ergen'i dinlemeye gitmiş, dinlerken dinlerken uyku saati geçmiş, gülben'i uyarmışlar, "bak paşa senin için gidip y dı," diye. o da. komik lender bir kız olduğ "paşanı, iyi ki marmar rakıp bodrum'a geldi tık marmaris değil, b moda," demiş. bunda rası karışık, "artık en yın'ın modası geçti, gülben ergen moda edilmiş ama lafı gülb gen mi etmiş, paşa n muamma. bunu, em yın'a, muazzez ab verdiği konserde, bir mazbut evinin kadın asker kartlarında ko zoulu resmi eksik oln bel can yetiştirmiş. en yını da, "evren paşa n ris'te kız liselerinin gitsin." demiş. gülben ergen'le paşa'nın aras yaş farkına işaret ederek ve kendisiyle paşa'n nasipliğini hatırlatarak. çünkü hepimiz biliyo en zor unutulan acı aşk acısıdır ve evet, 12 ey yıldönümüne şu kadar az kala evren paşa ya kundurtmak emel sayın'a kalmıştır.

ama aşk intikamı aynı zamanda en kolay lan intikamdır. o yüzden paşa nın emel sayın' dasının geçtiğiyle ilgili ifadeleri gülben ergen' rine atması ve emel sayın'ın hanımefendiliği ret etmesi sonucu emel sayın hemen geri adı özür dileyiverdi. sonra gelsin karşılıklı beya emel sayın'ınki daha politikti, mit raporunda sediyordu, kenan evren ise, olayın teknik bo açıklık getirdi; "o kadar korumanın, yaverin da emel sayın nasıl girecek köşke?" o sıralarda eşini yeni kaybetmiş olmasını bir engel olarak görmü yordu tabii ki ve ona muhalefetim tek bu konuda sanılmasını ve emel savın'dan aşağı kalmayayım diye, şu eylül sayısında kendisine boyun devrilsin, canına kıydığın insanlar geceleri sana kabus olsun diye hitap etmek istiyorum!

ayşe düzkan

Şükûfe Nihal (1896 - Eylül 1973)

Çok kimlikli öncü bir kadın

Yedi yaşında yazmaya başladı. Kadınların toplumsal hayatta daha fazla yer alması için mücadele etti. Roman, öykü ve politikayla içiçe geçen ömrünü bir huzurevinde yapayalnız noktaladı.

Darülfünunun kapıları ilk olarak 1914 yılında kız öğrencilere açılır. Kadın hukuku, kozmografya, umumi ve kadın hıfzıssıhası, el işleri, tarih, pedagoji gibi dersler kadınlara yönelik ders programında yer alır. Bir süre sonra bu derslerin erkek hocalar tarafından verilmesi tepkilere yol açar. Ve bölüm kapatılır. Ancak başta Şükûfe Nihal olmak üzere bir grup kız öğrenci, dönemin Maarif Nazırı Ali Kemal Bey'i ziyaret eder ve erkek öğrencilerle birlikte eğitim görmek istediklerini bildirirler. Bu ısrarlı talepleri sonucu erkek öğrencilerle birlikte ders yapmaya başlarlar. Böylece üniversitede karma eğitim başlamış olur. *(1)*

Yedi sekiz yaşlarında yazı yazmaya başlayan, on iki on üç yaşlarında ise günlük gazetelerde ve küçük edebi dergilerde hikâye ve şiirleri çıkan Şükûfe Nihal, şair, yazar ve öğretmen kimliğinin yanı sıra kadınların hak arama mücadelesinde, özellikle eğitimleri konusunda, etkili olmuş öncü kadınlarımızdandır. 1896 yılında İstanbul'da doğan Şükûfe Nihal, hakkında pek fazla bilgi sahibi olmadığımız Nazire Hanım ve Eczacı Miralay Ahmet Bey'in kızıdır ve babasının görevi nedeniyle çocukluğu Anadolu'da geçer. Babası kültürlü birisi olduğundan, küçük yaştan itibaren onun iyi bir eğitim almasında rol oynar; Arapça, Farsça ve Fransızca'yı özel hocalar aracılığıyla öğrenir. 1919 yılında İstanbul Darülfünun Edebiyat Fakültesi Coğrafya Bölümü'nü bitirerek Türkiye'nin ilk kadın üniversite mezunu olur *(2)*. 1953'te emekli oluncaya kadar İstanbul liselerinde tarih, coğrafya ve edebiyat öğretmenliği yapar.

Uzun yıllar öğretmenlik görevini üstlenmesi, gençleri daha yakından tanımasını sağlar. Yazılarında, okulda verilen eğitimin yeterli olmadığına, eğitimin çocukluktan itibaren aileden başlaması gerektiğine değinir. "İnas Mektepleri Hakkında" *(3)* isimli yazısında ise kız öğrencilerin de erkeklerle aynı zekâ düzeyine, kavrayışa sahip olduğunu dile getirir ve onlar için daha düzeyli okulların açılmasını ister.

Şükûfe Nihal'in üzerinde önemle durduğu bir diğer konu evliliktir. Görücü usulü ile evlenmeye karşı çıkar *(4)*, ailelerin çocuklarıyla bilinçli bir şekilde ilgilenmesinin daha sonraki hayatı üzerinde yaratacağı etkinin önemsenmesi gerektiğini dile getirir *(5)*. Hikâyelerinde, "dayak" gibi kadınların evlilikte yaşadıkları sorunlara değinir *(6)*. Ancak Şükûfe Nihal, herhangi bir şekilde bu sorunla ilgili çözüm üretmez, sadece olayı gözler önüne serer. Adı geçen öyküde, dayağın hâlâ bazı evliliklerde yer aldığını hatta doktor, paşa gibi saygın denebilecek erkeklerin karılarını dövdüklerini anlatır. Öykünün sonunda ise kadın, kocasının kendisine tokat atmasını kendi babasından ona kalmış bir miras olarak kabullenerek kocasını affeder; bir kabulleniş, teslimiyet söz konusudur.

Kadınların erkeklerle eşit şartlarda her alanda yer almasının önemini savunan Şükûfe Nihal kendisiyle yapılan bir söyleşide kadının bugünkü ve gelecekteki durumu hakkındaki görüşlerini şöyle dile getirir*(7)* "Türk kadınının çocukluğumdan beri ev hayatıyla beraber çalışma hayatına da girmesini iktisadi hürriyete sahip olmasını isterdim. Kadın erkeğin esiri olmayıp sadece müstehlik (tüketen) değil müstahsil de (üreten) olmalıdır. Memleketin sosyal, milli ve vatani durumlarıyla ilgilenmelidir. Bebek-kukla kadından hiç hoşlanmam. Kadının erkekleşmesine de taraftar değilim... Kadın ev hayatıyla dışarı hayatını intizama koyabilmelidir. Memleketin bu hususta kadını desteklemesi gerekir. Annesi dışarıda çalışıyor diye çocuk sefil olmamalıdır."

Osmanlı İmparatorluğu'nun son dönemlerini yaşamış olan Nihal, ikinci kocası Ahmet Hamdi Bey (Başar) ile Cumhuriyetin kuruluş aşamasında Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti'nde çalışır. Fatih Mitingi'nde halkı coşturan, etkileyici bir konuşma yapar. 1924 yılında, Nezihe Muhittin ile birlikte Türk Kadınlar Birliği'nin kurucuları arasında yer alır. "Fırkamızın Mefkuresi" başlıklı yazısında, medeni kanunda kadınların boşanma hakkının yer almasını sağlamak, kadınların ekonomik özgürlüklerini kazanmalarının yolunu açmak, ırzıhâne ve yetimhanelerin açılması gibi birliğin programında bulunması gereken hedefleri belirtir *(8)*.

Faruk Nafiz Çamlıbel ve Nazım Hikmet gibi çevresindeki bir çok erkeği etkilemiş, ilk evliliğini engelleyebilmek için intihara teşebbüs etmiş, iki kez evlenmiş olan Şükûfe Nihal, siyasetin bu derece içinde yer almasına rağmen milletvekili olmayı düşünmez; 1930 lu 40 lı yıllarda evi edebiyatçılara, aydınlara açık olan aranan bir kişiliktir; Peyami Safa, Nazım Hikmet, Fahri Celal, Vâlâ Nureddin her daim konukları arasında yer alır. İlk şiirlerinde Tevfik Fikret'ten etkilendiği görülen Şükûfe Nihal'in daha sonraki şiirleri Milli Edebiyat akımının içinde değerlendirilir ve kadın bakış açısının izlerini taşır. Öykü ve romanlarında da toplumsal konulara değinir.

Şükûfe Nihal, 1953 yılında kendi isteğiyle emekliye ayrılır. 1962 yılında bir kaza sonucu kalça kemiği kırılır. Bundan sonra yatağa ve yalnızlığa mahkûm olur. Bir süre sonra kızını kaybeder ve bu kendisinden saklanır. Oğlu ise annesiyle görüşmeyi "yüreği dayanamadığı için" keser"*(9)*. Arkadaşları İffet Halim Oruz ve Hasene Ilgaz, onu Bakırköy'de bir huzurevine yatırırlar. Bu olay onu daha da yıpratır; devamlı olarak evim ve kitaplarım diye sayıklar aylarında kimseyle konuşmaz, sessizce ölümü b Bugün Aşiyan'da bir mezar taşı bile olmayan Ş Nihal, 24 Eylül 1973 tarihinde aramızdan a Yakın arkadaşı Halide Nusret Zorlutuna onu anlatır: "Zavallı sevgili arkadaşım ne kadar güz kadar zarif, ne kadar iyi kalpli, ne kadar şairdi. kes tarafından sevilir, sayılırdı. Asil ailesi içind çük yaştan beri sevilmiş, şımartılmıştı. Etrafınd ima hayran halkası bulunurdu. Refah içindeyd kat Şükûfe Nihal hiçbir gün mesut olmadı, ola Onu kimse tanımadı, tanınmadı." *(10)*

Kişiliğinde bir çok kimliği barındıran, öncü, ru bildiği yoldan şaşmayan, mücadeleci Şükûf hal'i tanımaya çalışıp, eserlerini tarihin derinlik den gün ışığına çıkarmak, onu görünür kılma gönül borcu değil midir?

Feryal Sayg

Dip

(1) Zehra Celasun. Tarih Boyunca Kadın. İstanbul 194

(2) Şükûfe Nihal. Şiirler, Sander Yayınları, İstanbul Eylü

(3) Şükûfe Nihal. "İnas Mektepleri Hakkında", *Mahasin*.

(4) "Gençler Aradıklarını Niçin Bulamıyorlar". *Türk Kadını*. 12 Eylul 1334 (1918): 130-131. Aktaran: Erkan, N., "Kadın Derg Şükûfe Nihal", Boğaziçi Üniversitesi, basılmamış bitirme tezi

(5) "Hâtıra Defterleri", *Türk Kadını*. sayı 10, 26 Eylul 1334

(6) "Baba Mirası", *Tevekkülün Cezası*, 1928.

(7) Nermin Malkoç Ozturkmen, *Edibeler, Sefireler, Hanım*

İlk Nesil Cumhuriyet Kadınlarıyla Soyleşiler, 19

(8) Şükûfe Nihal. "Fırkamızın Mefkuresi". *Sü*

(9) Adnan Giz, *Bir zamanlar Kadıköy*. İletişim yayınları, I

(10) a.g.

Tarımda çalışan kadınların cebine neden para girmiyor?

Fındık ayı, erkek ayı

Kadınlar tarımda ücretsiz aile emekçisi oldular hep. Onlar üretti, parayı erkekler kullandı. Yeni tarım yasalarıyla işleri daha da zorlaşıyor.

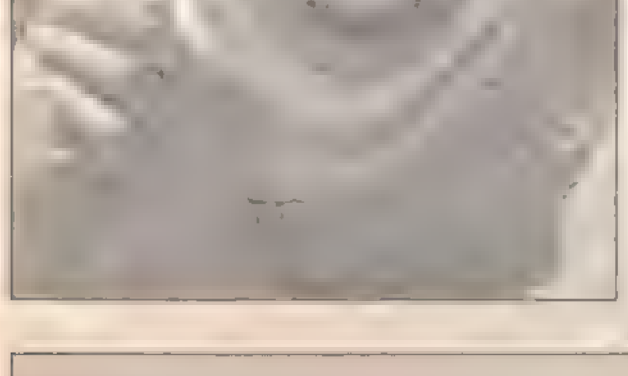

"Fındık ayı, erkek ayı" deyimi fındık üretiminin yoğun olduğu Doğu Karadeniz bölgesinde halkın dilinde yer etmiş olduğu gibi yerel basını tarafından da kullanılan bir deyim *(1)*. Bu bölgede yer alan Ordu ve Giresun fındık üretimi kadar kadınlarının çalışkanlığı ve itaatkârlığıyla da tanınıyor. Kuzey komşumuzdan gelen ve geçim derdinde olan güzel kadınlara harcadıkları da dahil, nakit para işlerinin erkeklerin denetiminde olması gerektiğini kabullenmişler. Erkeklerin, fındık satışının yapıldığı ayın dışındaki zamana kadınların hükmetmesine itiraz ettikleri yok. Kadınların hükmettikleri alanda ise fındık üretiminin rutin ve ağır işleri, evin işleri, çocukların, kocanın, varsa yaşlı akrabaların bakımı var.

Rize'de çay sepetini kimler taşıdı?

Karadeniz deyip Rize'den bahsetmemek olmaz. Bizim Rizeli arkadaşlardan dinlediklerimiz bir yana Rize'de çay üretiminin aile emeğine dayalı çiftlikler aracılığıyla yapıldığı sonucuna varan araştırmalar var. Burada köylülerin bir üretim biçimi olarak kendi kendilerini sömür
ri tespit edilmiş.*(2)* Kendi kendilerini sö
yorlar ifadesinin yerine evin reisi olan erk
dınları ve çocukları sönüruyor niçin den
diye düşünüyor insan. Bu tabii ki bir teori
cih. Tarımsal uretim yapan bir aile olunca
nın emeğine evin içinde erkeklerce el konu
açıkça ortaya çıkıyor.

Cinsler arasında varolan eşitsizliği ve e
mik sömürüyü tarımsal üretimde çalışan a
de görmemek için gözlerimizi birilerinin
ması gerekiyor. Rize erkekleri kadınların
ğı çay sepetini erkeklik gereği taşımamal
da meşhur. Müsluman terbiyesi kuvvetli o
bölge kadınları, kadın kendi için çalışırsa
tır, diye duşünüyorlar. Aksini düşünsel
elâleme bunu söylemiyorlar.

Neden kadınların tapulu toprağı az

. Rizeli küçük bir ağanın kızı olan ann
miras hikâyesini oğlu şöyle anlatmıştı:
ona çarşıdan kumaş almış, sonra da annen
mağını noterde bir kâğıda basmış olmalı.
abisiyle şehre başka bir defa inmemiştir.
dınlar erkek kardeşleri adil olduğunda ve
kek kardeşleri olmadığı durumlarda miras
larını mahkemelere düşmeden veya aile iç
galar yaşanmadan alabiliyor.

Ama ülkemizde son yirmi yılda kadınla
ne miras sürprizleri olmadı değil. Bodru
Alanya'nın, Antalya'nın yetiştirdiği erkel
beğenmediği tarıma uygunsuz tuzlu topr
bu turizm merkezlerinin emlak prensesleri
rattı. Kız kardeşlere bir işe yaramadığı için
len sahildeki araziler, turizmin sihirli değn
çok para eder oldu.

Tarım yasaları kime yarıyor?

Türkiye nüfusunun yüzde 50'ye yakını t
da çalışıyor. Buğday, pamuk, tütün ür
dört mevsim tarım yapılabilen topraklarım
dece Anadolu'ya özgü tohumlarınız var. Ü
uluslararası entegrasyon münasebetiyle çı
maya çalışılan yeni tarım yasalarını izleye
ticiler "Bizi istemiyorlar," diyorlar.

Bu düzenlemeler, en büyüklerin dışı
tarım üreticilerini yok sayıyor. Bu arada e
takilerin sömürüsü altında olan kadınları
lirsiz bir gelecekle baş başa bırakıyor.

Türkiye'nin tarımsal üretimi ve bilgi
gün yok olma tehlikesi yaşıyor. Bu üre
emeklerinin varlığını kimsenin inkâr edeme
ği kadınlar kurttan kuştan koruduklarını ail
raklarını, uluslararası tekellerin gadrinden
koruyacaklar? Birlikte karşı çıkmak için n
başlamalı?

(1) Abdülkerim Sönmez, Toplum ve Bilim S
(2) C.Hann-I.B. Hann, Toplum ve Bilim S

En önde onlar vardı

ÖDP'de tarımla ilgili bir örgütlenme grubu var. Grupta yer alan Zuhal Tuncel'e gözlemlerini sorduk.

Tarımla uğraşanlar en çok neden şikâyetçiler?
Biz Trakya'da bir çalışma yaptık. Tarımdan geçimini sağlayan herkes son siyasal kararlardan şikâyetçi.

Kadınlar ve erkeklerle beraber görüşme yapabildiniz mi?
Erkekler köy kahvelerinde toplu halde oturuyorlar. Biz de görüşmeleri bu erkeklerle yapabildik. Evlere veya tarlalara ulaşamadık. Bu erkekler kendilerini köşeye sıkışmış hissediyorlardı. Çoğu orta ya da küçük ölçekli işletme sahipleriydi. "Hükümet bizim bu işleri yapmamızı istemiyorsa bize bir şey söylesin onu yapalım," diyorlardı. Ayrıca bize bu bölgeye özgü su problemlerinden bahsettiler. Trakya'da endustriyel atıklar Ergene nehrini kirletmiş. Buranın suyu kullanılamaz diye rapor var. Bu yörede çeltik üretiyorlar ve bu iş susuz olmuyor.

Siz ne dediniz?
Biz sorunlarının çözümünün kendilerinde ve güçlerini birleştirmekte olduğunu düşündüğümüzü söyledik. Uzunköprü'nün bir koyunun meydanında 21 Temmuz'da bir miting yaptık.

Çevre köylerden katılım oldu mu?
Gelenler oldu. Ama daha çok o köyun halkı vardı. Bu topluluğa bakınca ben şunu gördüm. Erkeklerin bir kısnu traktörlerini kürsünün biraz gerisine koymuş, oradan her şeyi izliyorlardı. Köyün kadınları ise kürsünün tam önüne kadar geldiler. Kürsüye çıktılar. Bütün siyasilere, onları dinleyip, hiç bir şey yapmadıkları için veryansın ettiler. Bir şişe kirli suyu da meclistekilere iletsin diye Ufuk Uras'a verdiler.

Erkeklerden farklı söyledikleri şeyler var mıydı?
Bir kere çok samimi ve heyecanlıydılar. Sonra su meselesinin bir sağlık meselesi olduğunu, hayvanlarının buzağı düşürdüğünü söylediler. "Perişan olduk, ne yiyip içeceğiz, çocuklarımızı neyle okutacağız," dediler. Biz kadınlara gidemedik ama onlar kendiliklerinden öfkeli bir şekilde bize geldiler.

Tarımda çalışanlarla ilgili oluşturulmuş politikalarınız var mı?
Bu çok tartışılabilmiş bir konu değil. Ama ben kendi adıma ürünler ve yasalardan hareketle, o ürünü üretenlerin özneleri olabileceği ortamların yaratılması gerektiğini düşünüyorum. Her bölgenin sorunlarını çözmeye teşvik edilmesi gerekiyor.

Hazırlayan Handan Koç

İktisatçı Türkel Minibaş'a tarımdaki son düzenlemeleri sorduk

Yeni kölelik halkalar

Tarımın tamamen uluslararası piyasa koşullarına teslim edilmesiyle birlikte kadınlar üzerinde, sigortasız çalışma, emeğin değersizleştirilmesi gibi ataerkil baskılar ağırlaşacak.

Tarım Türkiye'de nasıl ele alınıyor?
Türkiye sanayileşerek var olmaya çalıştı. Oysa hiç bir ülke ne kadar sanayileşirse sanayileşsin, tarımdan vazgeçmedi. Türkiye çalışan nüfus fazlasını emmesi dolayısıyla tarımı gündemde tutmaya devam etti, bir de kendisini beslemek zorundaydı. Türkiye'nin hiçbir zaman ciddi ve düzenli bir tarım politikası olmadı.

Tarımda çok sayıda kadın çalışıyor değil mi?
Kadınlar açısından tarım çok önemli. Aslında Türkiye'de yaşayan kadınlar niyeyse pek tarıma kafa yormazlar. Toprakta hâlâ ağalık sistemi sürüyor. Şimdi ağanın kızı ve karısını dışında tutarsak kırsal alanda yaşayan bütün kadın nüfusu tarımda çalışıyor. Tarımsal üretime yapmış bulundukları katkı ciddiye alınmadı. Artık değeri doğuran aslında kadındı ama onu başta kocası yedi.

Bu emek istatistiklere pek girmedi galiba?
Kesinlikle. Cebine bir kere kesinlikle para girmiyor. Artı, bir başka özelliği daha var: Tarımdaki kadın çalıştığının karşılığını ücret olarak almıyor. Her sene hasat kalktıktan sonra, evlenen kıza beşibirlik ya da bilezik olarak altın alınıyor. Karısı doğum yapmışsa karısına da alıyor. Kadınlara alınan altın bizde gelenek olarak kadının mülkü olarak değil, yarın kocanın işi bozulduğu zaman ya da çocuk yüksek tahsil görürse diye tasarruf olarak kadının kolunda, boynunda durur. Kadınların böyle de bir aldatılmışlığı vardır.

Bu ifadeyi kadınlar kabul etmiyorlar pek değil mi?
Tabii. İlk bakışta kadınlara ağır geliyor. Kabul etmiyorlar. "Senin," deniyor ama aslında onun değil bu altınlar. Kadınlarsa kendilerini bu ziynetin sahibi sanıyorlar. Çarşıya gitse, bir parça bozdursa kıyamet kopar.

Bugün tarımda değiştirilmek istenen ne?
Şimdi 1980'e kadar bir gidiş var. Yaşar Kemal'in, Fakir Baykurt'un romanlarını okuyanlar, bu hikâyelere dayanan filmleri seyredenler için bir Aliye Bona tiplemesi vardı. Tarlada çapayı yapan, ürünü toplayan, evini toplayan, çocuğuna bakan, üstüne gelen kumayı kabullenen, daha genç bir kuma gelince iş azalacak diye sevinen bir kadın tipi vardı. 1980'de Türkiye 24 Ocak Kararları'yla yeni bir sürece eklemlenmeye başladı. Uluslararası kapitalist sistemin kurallarına uyan bir ülke olmak üzere bir adım attı. Paket, topluma istikrar paketi olarak tanıtıldı. Halbuki söz konusu olan yapısal bir dönüşümdü. Küreselleşme denilen şey o zaman başlamıştı. O dönemde yapılan düzenlemelerde tarımı doğrudan yer almadı. Ta ki 1999'da masaya oturulup imzalanan stand-by anlaşmasına kadar.

Tarımla ilgili olarak yapılan uluslararası düzenlemelerin de bir miladı var değil mi?
1986 ile 1994 arasında yaşanan, sekiz sene süren, uluslararası anlaşmaların yapıldığı, Uruguay raundu var. Geriye gidersek, şöyle birşey. İkinci Dünya Savaşı bitmiş. Akabinde uluslararası ticaret hareketlerinin nasıl gerçekleşeceğini belirlemek üzere toplantılar başlamış. Bu arada iki önemli kurum doğmuş. Biri Dünya Bankası, öbürü IMF. Bu dönemde Cenevre'de başlayıp süren bir dizi toplantı var. Bu toplantılara baktığınızda Türkiye'deki bir sürü siyasi kırılma noktasını görürsünüz.

1980 öncesindeki raund ne?
1978 Tokyo raundu. Yetmişlerden itibaren dünyada bir ekonomik durgunluk yaşanmaktaydı. Tokyo sonrası iktisat paketlerinden ihracata dayalı sanayileşme çıktı. Ne ihraç edilecek? Konfeksiyon. Kim çalışacak? Ucuz kadın işgücü. Bodrum katlarının atölyelere dönüştürülmesi o yıllara rastlar. Kırsal alandan kentlere göç etmiş kadınların istihdamıyla bu üretim gerçekleşti. Kadınlar ucuza çalıştılar ama onlara bir armağan verilmesi gerekti. Sigara içmeye başladılar. Marlboro içmeye, şetland kazak giymeye, ucuz da olsa parfüm sürmeye, nescafe içmeye, bunları satın almaya hak kazandılar. İkibinli yıllara gelince, kapitalizm artık tamamen kilitlendi. Uruguay raundunda tarımın tam piyasa koşullarında yapılacağına dair anlaşma tamam dedik. Bu kamuoyuna o zaman yans 1999 sonrası bize dediler ki, siz bunu yapmuyo ama IMF zoruyla yapacaksınız.

Bu nokta tarımda çalışanları nasıl etkileyec
Yeni düzende şöyle olacak: senin buğdayın be ama adam çok üretmişse, sana bir liraya sattığı mek yapımcısı bir liralık buğdayı alacak. Şimd milleti olmayan bir şey varsa o da sermayedir. sermaye tarımda çok serbest at koşturacak. K ucuzsa onu çalıştıracak, ne kârlıysa onu ekecek dınlar bir taraftan evine bakıyordu, bir taraftan da çalışıyordu. Şimdi yabancı ortaklı büyük fi ucuz kadın işgücünü isteyecek fakat tarlada o ç istemeyecek. Bunlara kim bakacak?

-Bu sürecin kadınları özgürleştirici bir yanı mı?

Bu kadınlar tarım sanayii içinde yer alacak ataerkil baskılar sürecek. Fabrikaya giderken yoldan gidecek, çocuğu ne yapacak hepsi sorun o Kolaylıkla sigortasız çalıştırılacaklar. Kadınlar dışına yönelecek. Bulduğu her işte çalışacak. Az l retle, sigortasız bir tarım işletmesi çalışanı olma rımda çalışan kadınları bence özgürleştirmeyece

Çayda kadınlar

Bölgede aileye ekonomik girdi sağlayan tek tarımsal geçim kaynağı çay üretimidir. Fakat kadınlar çay haricinde mısır, fasulye, lahana, pazı, salatalık vb. gibi bölgede olabilecek her türlü sebze ve meyvayı ekip biçerler. Bölgede çay genelde üç kez Mayıs ile Eylül ayları arasında toplanır. Çay zamanında kadınlar her sabah beşte kalkarlar. Eğer ineği varsa önce onların karnını doyurur, altını temizler ve sütünü sağar. Sonra sıra evdeki çocuklar ve yaşlılara gelir. Kadınlar sabalı erken çaya giderken, kocaların da yüzde doksanı çay fabrikalarına çalışmaya giderler. Evde yaşlılar varsa çocuklar, yaşlılara bırakılır ya da çay bahçesine götürülür. Öğleden sonra dörde kadar aralıksız çay toplanır. Ancak kısa bir yemek molası verirler. İneği olanlar eve bir koşu gidip ineklerinin de karnını doyurur. Daha sonra çayın, çay bahçelerinden alımevlerine taşınma süreci başlar. Çaylarını alımevine götürdükten sonra orada da bir iki saat çavı seçerler ve çay eksperleri tarafından alınacak nitelikte olduğuna karar verildiğinde çay tartılarak alınır. Bazen, kontenjan uygulamaya başlandığında, yani alınacak çayın miktarına hükümet kota koyduğunda, kadınlar özel çay şirketlerine çaylarını satmaya uğraşırlar. Tekrar çaylarını bezlere bağlarlar, el arabalarına yükler ve götürürler. Çaylarını satıp eve döndüklerinde saat altı, yedi olmuştur. Daha erken satmışlarsa tekrar çay bahçelerine dönüp çay toplarlar. Ancak bazen hiç madıkları ve çavın ellerinde kaldığı da olur durumda çay eve getirilir, uygun yerlere serilir sonraki gün satılmak üzere korunur. Ertesi gün toplanan çayla birlikte aynı işlemlerle araba çay, alımevine götürülür. Akşam yedi gibi kadı geldiğinde önce yemeği ocağa koyar, inekleri i gilenir, sonra yıkanıp temizlenir ve daha sonra rayı hazırlar ve yemek yenir. İşten sonra kal gitmek çok yaygın olduğundan kocalar genellikl geç gelirler. Kocanın yemeği daha sonra eve ge verilir ve bir sonraki günün öğle yemeği hazırl Gün bitip yatağa girildiğinde saat ikiyi bulmuş

Birinci sürüm çay toplama işlemi bittiğinde mal olarak paranın alınması gerekir. Günüm uygulanan tarım politikaları gereği üretici par bir sene sonra alabilmektedir. Üstelik para çay rikasından erkekler tarafından alınmakta, erk isteği ve tercihi doğrultusunda kullanılmakt Kadınlar ise evlerinin günlük ihtiyaçlarını i sütünü, yağını, mincisini satarak, fasulye, mısı şeyler satarak karşılamaya çalışırlar. Çay çelerinin yıllık bakımı ve gübrelenmesi işlem çoğunlukla kadınların eline bakmaktadır. Çay lama zamanı bittiğinde bütün kadınlar hastane mığındadır.

H

Cehennem nineleri barış için eylemde

İngiltere'de orta yaşın üzerinde bir grup kadın nükleer denizaltıların geçişinin engellenmesin Filistin'de barış için yapılan eylemlere kadar pek çok eyleme imza atmış durumda. Kendileri "Siyahlı Kadınlar" diyen bu kadınlara ama halk "Cehennem Nineleri" adını yakıştırmış.

Geçtiğimiz dönemde İsrail'de ardı ardına gerçekleştirilen intihar eylemlerinden sonra Ariel Sharon'un Filistin'de çok daha kanlı eylemlere girişmesi beklenirken, misilleme olarak sadece Filistin karakollarının üzerinde jetler uçurması ve Doğu Kudüs'teki karargâhın işgali ile yetinmesi herkesi şaşırttı. Siyaset bilimciler pek çok iddia ortaya attılar: Sharon, ileride yapmayı planladığı çok daha kanlı bir saldırı için hazırlık yapıyor, bu arada, kamuoyunu kendi yanına çekmeye çalışıyor olabilirdi. Bazıları ise, Doğu Evi'nin işgalinin sembolik de olsa Filistinliler için çok daha yaralayıcı olduğunu savunup, Sharon'un şaşırtıcı tavrını buna bağlıyordu.

Ancak, bu tür iddiaların, kulağa ne kadar hoş gelirse gelsin, gerçeği tam olarak yansıtmadığı anlaşıldı. Gözden kaçırılan nokta, son birkaç haftada Kudüs'e pek çok barış eylemcisinin akın etmiş olması ve bunların varlığının bölgedeki politikaların şekillenmesinde oldukça etkili olduğuydu. Özellikle bunlar arasında İngiltere'den gelen gözüpek Siyahlı Kadınlar eylemleri ile İsrail'in Filistinlilere karşı şiddet uygulamasını engellemede oldukça başarılı oldular. Hemen hepsi de orta yaşlı, hatta yaşlı olan Siyahlı Kadınlar, çatışmaların ön saflarında yer almaktan çekinmeyerek Filistinliler'le İsrail güçleri arasında bir duvar oluşturuyorlar. Böylece, İsrail o kargaşada İngiliz vatandaşlarının canını yakarsa başına gelebilecekleri tahmin ettiğinden olsa gerek, fazla saldırgan davranamıyor. Siyahlı Kadınlar'ın Filistin'deki eylemleri sadece bununla da sınırlı değil. İsrail askerleri tarafından şimdiye kadar yasa dışı bir biçimde boşaltılan sekiz yüz elli eve ek olarak yenilerinin boşaltılmasını engelleyebilmek için diğer barış eylemcileri ile birlikte Filistinliler'in evlerinde kalıyorlar. Askerlerin insanlara kötü davranmaya başladığı anda, fotoğraf çekiyorlar, gözaltına alınanların adlarını kaydediyor, Doğu Evi'nin işgaline karşı protesto eylemleri düzenliyor ve Filistinliler'le birlikte dayak yiyip gözaltına alınırken, dünyanın görmezden geldiği olayların tanığı oluyorlar.

Siyahlı Kadınlar nükleer denizaltılara karşı

Siyahlı Kadınlar, şiddete şiddetle yanıt vermek yerine, buldukları şaşırtıcı yöntemlerle şiddeti kullanan tarafı bir nevi paralize etmeyi başarıyorlar. Buna en iyi örneklerden biri, İskoçya civarında konuşlandırılmış nükleer denizaltıları koruyan askerlerin akıllarını karıştırarak, İngiltere'nin en iyi güvenlik ağını delmeyi başardıkları ve nükleer silah taşıyan denizaltıların yanına kadar gidip üzerine sprey boya ile "bu yasadışıdır" sloganlarını yazdıkları eylem. Bununla da yetinmeyip, kano ya da sal benzeri araçlarla bu nükleer denizaltıların etrafında cirit atıp denizaltıların ilerlemesini engellemeye çalışmışlar.

Yine geçtiğimiz ağustos ayı içinde bu kadınlardan bazıları nükleer savaş başlıklarının bulunduğu deponun kapısına kendilerini zincirlemiş ve iş akışını durdurmayı başarmış. 1996'da da Doğu Timor'a satılmak üzere üretilmiş Hawk helikopterlerinin bir tanesinin parçalanması eylemine katılmışlar. Eylemin yarattığı kamuoyu baskısından sonra hükümet Endonezya'ya helikopter ihracatını durdurmuş.

Siyahlı Kadınlar ın eylemlerinin sonuç alıcı olabilmesinin temelinde bu kadınların gerektiğinde yaşamlarını tehlikeye atmaktan korkmamaları gerçeği yatıyor. Fazla uzun kalmasalar da, sıklıkla hapse giriyorlar.

Eylemleri üstlenip bazen de kendilerini ihbar ediyor kendi kendilerini tutuklattırıyorlar. Mahkemelerdeki güldürücü tavırları onlara puan kazandıran özelliklerinden biri. Ancak, karşılarındaki güçlerin onlarınki gibi barışçıl ikna yöntemleri yok. En son Cenova'daki kitlesel gösterilerde yaşandığı gibi, en "batılı", en "demokrat" devletler bile gerektiğinde(!) sopalarını göstermekten çekinmeyebiliyorlar. Ama Siyahlı Kadınlar, ya da nam-ı diğer Cehennem Nineleri, rahat ve huzurlu yaşamlarını geride bıraktıkları, sadece uğraştıkları şeyler için ölmeyi göze aldıkları için değil, davaları uğruna yaşamayı göze aldıkları için de çok önemli bir model oluşturuyorlar. Sanırım bu ikincisini başarabilmek, her şeyin ötesinde işin en zor ve en değerli kısmı.

Yelda Yücel

Kaynak: "Hell's Grannies", George Monbiot, The Guardian. 14 Ağustos 2001

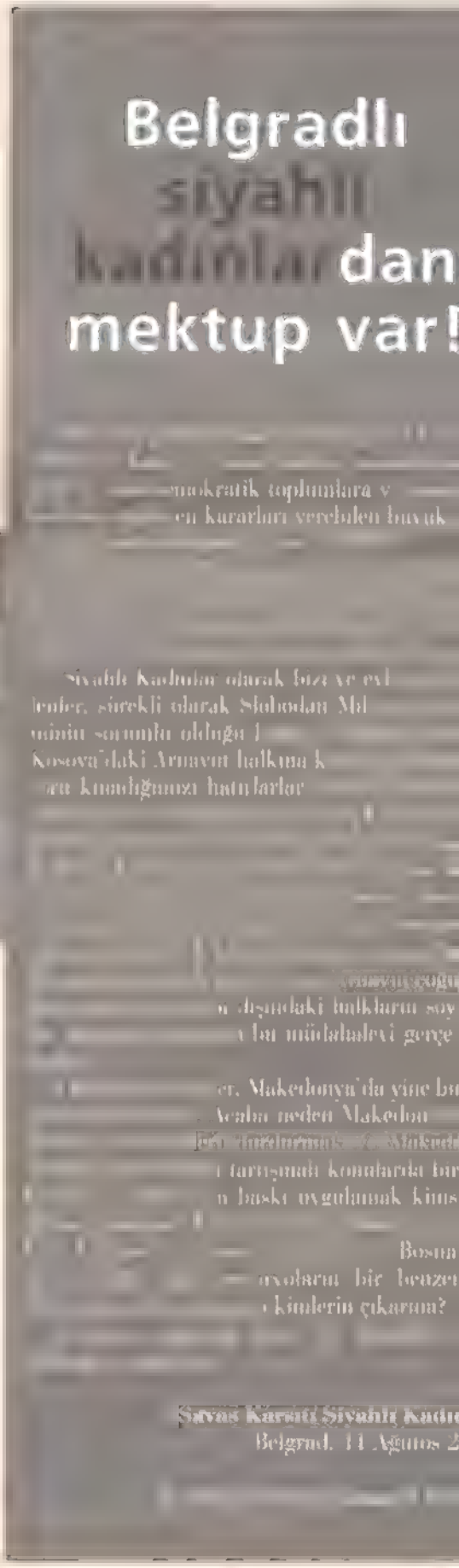

Zuhal Olcay:

Ruh sağlığımı korumak için inandığım işleri yapmalıyım

Ne hüzün gördüm gözlerinde, ne de soğuk buldum onu. Hayat dolu, kendinden, hayatından, işinden memnun, yaşadığı ülkenin gerçeklerine sahip, gururlu ve mücadeleci bir sanatçı kadın gördüm.

Yeni kasetinizi aldım dinledim. Huzur veren bir dinginliğe sahip buldum. Eski şarkılar yorumunuzla yepyeni bir hal almış. Siz memnun musunuz bu çalışmanızdan?
Oturup dinlediğinizde, istediğinizi düşünüp, istediğiniz yere gidebilirsiniz; müzik iktidar kurmuyor üzerinizde. Şansım, biraz seçiciliğim sanırım. Düzgün, işini seven, kafama uygun duygularımı paylaşabileceğim kişilerle çalışmak. Vedat Sakman, Bülent Ortaçgil yollarımızın kesiştiği müzisyenler. Ortaçgil'e çok güvenerek başladım çahşmaya, şarkı seçiminde de biliyordum ki damgasını vuracak. Gurur duyduğum bir çahşma oldu gerçekten.

Küçük bir öykü bu ilk kaset çalışmanızdı, bir on yıl oldu sanırım, on yılda beş kaset, tiyatro, sinema ve dizilere rağmen güzel bir sonuç değil mi?
Benim hiç, aman hemen kaset yapmalıyım telaşım olmadı. Hep kendiliğinden, günü saati geldiğinde gerçekleşti. Her zaman oyunculuğuma ayırdığım zaman daha fazladır. Ama müzik de bir tür aşkım.

Duygular daha iyi mi ifade ediliyor müzikle?
Ben bir yorumcuyum. Duygularını müzisyenler ifade edebilirler bence. Bir müzik aletini mükemmel çalarak, bir orkestrayı duyarak besteler ve sözler yazarak.

Yorumculuk bir yaratıcılık gerektiriyor mu?
Emin değilim, ama oyunculuğun bir yaratıcılık olduğu kesin. Mesela bu kasette bir şarkının üç ayrı yorumunu yaptık. *Yalnızlar Rıhtımı* bunlardan biri. Üç ayrı yorumu var ama biz birini seçtik. Belki bu da minik bir yaratıcılık. Oyunculuk çok zevkli ama bir o kadar da hastalıklı bir şey. Birisi için, birinin adına ağlıyorsunuz, üzülüyorsunuz. Düşünce zincirlerini, duygu katmanlarını kavrayıp adeta ruhunu giyiyorsunuz. İşte o zaman oluyor, yoksa mış gibi yaparsanız çuvallarsınız.

Bu aralar yeni bir diziniz var, *Yeditepe İstanbul* memnun musunuz bu çalışmadan?
Ben dizilere ara vermiştim, pek doğru dürüst bir şey de gelmiyordu. Ama bu dizide çok özenli çalışacaklarını hissettim. Gerek oyuncu dağılımı, gerekse tekstin yazılımı hoşuma gitti. Yanılmamışım, gerçekten düzeyli, hoş bir dizi oldu. Ama sonuçta bir dizidir, çabuk tüketilir. Bir sinema filmine gösterilen özenin, ne parasal ne de zaman olarak bir diziye gösterilmesi mümkün değil tabii...

Ama bu dizilerdeki kadın karakterlerinde beni çok rahatsız eden bir şey var. Kadın bir evlilik yaşıyor, genelde orta üstü gelir gurubu kadınlar, bu sürede hep armut topluyorlar adeta, kendilerini hiç hazırlamamış oldukları halde birden en zor şartlarda en beceri istemeyen işlerde çalışıp, daha önce hiç karşılaşmadıkları insan gruyla kırk yıllık dost oluyorlar. Hayatta bu örnekleri pek görmüyoruz aslında değil mi?
Doğru, haklısınız. Biraz sinema açısından düşünülüyor herhalde. Ama iyi bir eleştiri, üzerinde düşünülmesi gerek. Ben böyle bakmamıştım. Ama benim oynadığım karakter gerçekten sıfırı tüketiyor, lisan biliyor ve deniyor, bir bilgisayar firmasına giriyor ama o ritme ayak uyduranuyor. Duygusal bir çöküntü yaşarken o fırıncıdaki işi görüyor. O örgünün çok doğaçlama gelişmesi hoş bence. Bazen bir duygusal çöküntü içinde kendimizi çok alakasız bir yerde bulabiliriz.

Peki ama bir şirkete ayak uyduramamış bir burjuva kadın, nasıl uyacak bir fırında işçi olmaya, bana hiç gerçekçi gelmiyor. Eğer uyabiliyorsa hayata dair farklı donanımları olması ve bundan da bahsedilmesi gerekmez mi?
Doğru, hayatın gerçeği farklı. Ama dizi devam ediyor orada kalmayacaktır. Bu kılcal damarlar her zaman verilemiyor. İncelikli ve derinlikli karakter oluşturulamıyor.

Bir röportajınızda sorumluluklardan kaçmayı sevdiğinizi söylemişsiniz. Oysa yaptığınız işlerde özen ve sorumluluk fazlasıyla dikkat çekiyor, açıklar mısınız?
Çok doğru bir yorum. Eğer bir sorumluluk alıyorsam, ki bu konuda hastalıklıyım, canım pahasına, şartlar ne kadar zor olursa olsun bunu yerine getirmeliyim. Arkamı dönüp gidemem sonuna kadar takipçisi olmalıyım. Bu sadece benim meselem değil başkasının meselesinde de öyleyim. Onu gitmeleri, yolculukları seviyorum. Çok yükte naldığımda ruhumu tatile çıkarmam gere Onun için bedeni de göz önünden almak gerek

Sizi hep hüzne sıkıştırma. az önce ağlam ifade ile değerlendirmişler. Oysa ben siz eğlenceli, hatta muzip buldum. Yüz ifade evet biraz önce ağlamış değil de, biraz sor ağlayacak, ya da gülecek bir ifade buldum duyarlı olmakla ilgili olabilir mi bu?
Gerçekten bu yüzümde olan birşey. Bir çoc resmim var, ilk okula başlarken. Elimde ma çanta, çok severdim onu, objektife bakmışım yüzümde öyle bir ifade ki, sanki az sonra gi götürüleceğim. O belki duygularımı çok çabuk sıtan bir insan olmamdan. Ama tabii ki hepim sanız, gerekince kepenkleri indirip oynuyoruz rı...
Yaşantı çok acılı bir şey. Nereye baksanız üzü canınızı yakacak birşey var. Keçi boynuzu bir damlacık tat almak için koca keçi boyn yemeniz gerekiyor.
Tabii hayatı böyle görüyor ve hissediyorsanız pek çok tahta kafalı için bir şey fark etmiyor. bizim sinir uçlarımız hep açık, malzememiz derdimiz insan, onu anlamak, onu anlatmak. H anında dokunuyor size. Ama komiklikleri de ç verim ben, kendimle, yaşamla dalga geçmeyi.

Sorumu özel bulmayın, sadece yaşama dair çıkarımlar olarak soruyorum, kızınızı babasına bırakmanızla ilgili olarak şöyle söylemişsiniz bir röportajınızda, "İnsanın kendi hayatını seçmesi hunharca gelebilir ama bunun tersini yapıp yalan söylemek, rol yapmak daha ahmakça değil mi? Buna çok katılıyorum ama burada neyi yargılıyoruz eğer söz konusu fedakârlıksa, aynı ahmaklık sadakat için de söz konusu olamaz mı?

Bunlar bombardıman sorular... Sadakat, gerçekten içimizden gelerek, seçerek yaptığımız, kendiliğinden olan bir şeyse evet, ama sadakat çok tartışılması gereken bir şey. Geçenlerde bir yerde okudum merhametle ilgiliydi. Merhamet etmek, merhamet edilen şey kadar merhamet edeni de alçaltan bir şeydir diyor. Ne için, kimin için yapacağız bunu? Ben mutlu değilsem, ne anlamı var yaptığımın? Bir gün bir şekilde acısını çıkartıp, ödeteceğimdir ona. Sadakatte aynı şekilde aptal bir şeydir bence... İstenilerek, memnunlukla yapılansa ne fedakârlık ne de sadakattır.

Peki, kadın erkek ilişkisinde hep aynı aşkta ve istekte kalmak mümkün mü sizce?

Mümkün değil tabu, çünkü aşkın kimyası da bu değil. Söylüyorlar işte üç yıl, en babası dört, beş yıl..

O zaman kalbi izne çıkarmak mümkün mü?

Valla hiç bir sakıncası yok, çıkmak istiyorsa çıkarmalı tabii. İnsanın kendi doğasına, kendi ruhuna ket vurması çok yanlış, yok yazık. Mesela Haluk, başka birine âşık olacaksa ve beni üzmemek adına vazgecekse bu bana büyük haksızlık olur. Yaşamak gerek ama karşısındakini çok hırpalamamak lazım. Bu da nasıl olur bilmiyorum Flört çok önemli hayatımızda, bir ihtiyaç. Ve günlük hayatımızda farkında olarak olmayarak hep flört yaşıyoruz. Sadece karşı cinsle de değil herkesle yapıyoruz bunu. Ve kendiliğinden olan, insanı canlı tutan bir şey bu. Sadakatle ilgili bir de şunu söyleyeyim. Ben kendi adıma, gerçekten sevdiğim adamla her şeyi paylaşıyorsam, gerçekten mutluysam ve dışarda ilgimi çekecek hiçbir şey yoksa zorla aranmam yani. Çünkü o da bir başka enerji onunla da uğraşmak, çaba sarfetmek gerek. Arkadaşlarım da öyle, onları kırmamak için, kaybetmemek için cam fanusta taşıyorum Kaşıkçı elması gibi.

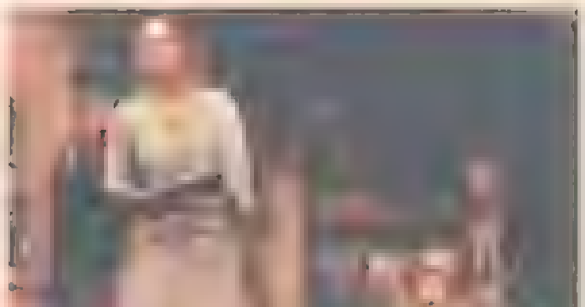

Bu duyarlı sanatçı kişilikle Türkiye'de yaşarken çok yara alıyor musunuz?

Tabii ki, ama yaşınız ilerledikçe biraz gözardı etmeyi başarıyorsunuz Çünkü herşeyden çok etkilenip, dert etmeye başlayınca işinizi yapamaz hale geliyorsunuz. Kime seslendiğinizi, kimin sizin için değerli olduğunu bilip, inandığınız şeyi yaptığınızda en azından ruh sağlığınızı korumuş oluyorsunuz.

Bir sanatçının, yaşadığı dönemle ilgili, bu döneme ait yaşananları tarihe katmak gibi bir sorumluluğu var mı sizce?

Şüphesiz resmi olmayan tarih o dönemi yaşamış yazarlar tarafından yazılır. Benim bunları yazıya dökme şansımı yok maalesef. Ama yazılan bir eseri oynamak çok isterim. Turkiye'nin şu son zamanlarına bakıldığında canlandırılacak çok şey var. Ama bunları, sansürsüz belli bir bilgi içerisinde aktarmak lazım.

Cezaevi olaylarında yananları, ölüm orucu tutanları canlandırmak ister miydiniz?

Çok isterdim. Şimdi yeni bir filme başlıyorum. Eylül ayının dördünde ***Hiçbir Yerde*** isminde bir filme başlıyorum. Benim için çok önemli bir film, çünkü yirmi yaşındaki çocuğunu kaybetmiş bir annenin onu arayışının hikâyesi. On üç günlük bir hikâye, filmde tek bir amacımız var; bir yakınını kaybetmenin ne olduğunu çok iyi anlatarak, filmi seyredenlerle bir empati kurulmasını sağlamak. Çok korkunç bir şey bu. Konsantre olup düşündüğünüzde delirebilirsiniz. Bir gün bakıyorsunuz evladınız yok. Bunun korkunçluğunu, acısını, dehşetini anlatmaya çalışacağız bu filmde. Tayfun Pirselimoğlu, bir sanatçı duyarlılığı ile yazmış bu senaryoyu; ben de çok isteyerek oynayacağım. Bütün gönlümle bunu insanlara anlatmaya çalışacağım. Yaşananlar inanılmaz ve sokaklardaki insanlar yaşananların farkında değiller sanki. Bu nasıl bir duyarsızlık, anlamak mümkün değil. Ama iş ekonomik krize gelince herkesin bir fikri var. Bu benim çok öfke duyduğum bir şey. Birkaç köşe yazarı, gazeteci aydın ve sanatçı dışında farkında olan kimse yok. Adeta gözden çıkarılmışhk. Bu duyarsızlık hali beni çok kızdırıyor, biraz ceplere dokunulduğunda hemen kıyamet kopuyor. Oysa bir şeylere ses çıkarmayı öğrense o kriz de çıkmayacak. Ben artık öfkelenmemeye çalışıyorum, çünkü keskin sirke küpüne zarar mide ağrılarından duramıyoruz; öfke midede başlıyor. Öfkelenmek yerine değiştirecek, dönüştürecek bir şeyler yapmalıyız. Onun için de ruh sağlığımızın yerinde olması lazım. Böyle bir dönemde tiyatro salonu yapmaya çalışıyoruz. Varınızı yoğumuzu satarak, leasingler alarak, borçlanarak şu kriz döneminde Moda'da on yıllığına kiraladığımız arsada yoktan bir tiyatro var etmeye çalışıyoruz. İnşallah Kasım ayında açılacak. Onun için minimum 400 bin dolar gibi bir para harcanacak. Bu paranın geri dönüşü yok. Amacı inandığımız şeyi yapabilmek için bir alan yaratmak ve oradan geçimimizi temin etmek. Yeni oyuncular katmak aramıza, tiyatroyu gerçekten seven insanlara kucak açacak bir yer olsun. Bir şeyler yapmak, insanlara umut olmak. Gece yatarken, sabah kalktığında ağzında kötü bir tad hissetmemek için. Ve en güzel, en kıskanılacak şey bu Ne şan ne şöhret, bu en çok kıskanılacak şey.

Sizdeki hırsın, günümüz şöhretlerine göre adresi değişik değil mi?

Evet biz kendi istediklerimiz, inandıklarımız için hırsa sahibiz. Tiyatromuzu kuracağız. Hedefimiz bize değer verilmesi. Bu ülkenin genel kodlarına uygun işler yapmadığınızda, yaptığınız iş ne olursa olsun dışlanıyorsunuz.

Bizim de dergimizi yaşatmak gibi bir derdimiz var, sıkıntıları aşıp dergimizi çıkarmak için çaba sarfediyoruz...

Çünkü siz de bağımsızsınız, inandığınız şeyi yapıyorsunuz. Feminizm çok yanlış anlaşıldı. Hep erkek düşmanlığı şeklinde, belki böyle anlamak işlerine g
körükledi. Başta kadın starlar olmak üzere. C
ra kadın eğlendiriciler demek daha doğru, yok
kocamın ayağını yıkarım, yok çorabını yıkarım
sabuk şeyler. Aslında ciddi bir linç yaşanıyor.
Şu yarışmalara bakın, ***Dokun Bana*** ya ***Atları do
rurlar*** gibi derken, bir aklı evvel, aaa niye oln
demiş. Şimdi onu yapacaklar, bayılana ölene k
dans ettirecekler. Ama dünyada var bu çılgınlık
Geçen ay İngiltere'de gördüm, piyasa gazetele
"Biri Bizi Gözetliyor" yarışması yapılmış, bir k
rinci olmuş, her yerde onun resimleri... Bir umu
zarlayıp, insanları talan ediyorlar. Akbabalar
parçalıyorlar gençleri. İnsanlar da evlerinde ot
bunları seyrediyorlar. Akıl alacak şeyler değil
lar... Dünya bir çılgınlığa gidiyor. Bir delilik hal
Çok iç karartıcı şeyler içinde nasıl direnirim diy
balayıp duruyoruz. Arkadaşlarla da şen şakrak
nuşurken birden konular gelişiyor ve geliyoruz
çeklere. Giderek omuzlar düşüyor. Yüzler geri
Bırakın arkadaşlar hangi oyunu oynayacağız bu
falan diye değiştiriyorum konuyu...

**Değerler, değersizlik içinde yok edilmeye ça
lıyor ....**

Evet, Ara Güler gibi bir fotografçı var bu memle
te, resimlerini arşivleyemiyor. Yabancılardan d
aranıyor. Böyle bir fotografçısına sahip çıkan
devlet. Biz tiyatro yapmaya çalışıyoruz, belediy
destek istemeye kalkıyoruz. Şimdi bırakın bu işi
var, daha soma yaparsınız diyorlar. Delirmek
bile değil. Halbuki şimdi tam zamanı.

**Vazgeçmememiz lazım, sizi daha çok insan
retmeli, bizi daha çok insan okumalı değil
Ne koyuyorsunuz kasımda sahneye ?**

Mindgame diye bir oyun var, iki erkek bir kadı
kâyesi...Geçen yıl oynadığımız ***Ayrılış***'ın bu yıl
den oynanmasını istiyoruz. Ayrıca ben Selim
kan'la teatral şarkılar yapmak istiyorum. Yıl
Türker, Haluk için tek kişilik bir oyun yaz
Shakespeare'in Kötüleri diye. Bunları hayata g
mek için uğraşacağız.

**Size de, bize de bol şans lazım bu ülkede, te
kür ederim....**

Botton ve Bernheim vesilesiyle:

Aşk mitinin bize ettikler

O diğer erkeklere benzemiyor değil mi? Daha önceki de ötekilere benzemiyordu, hatırlarsanız. A ve Claire roman kahramanları ama aynı bizim gibi yaşıyorlar olayı. Ustalarımız aşkın cinsiyetler a hiyerarşinin sürdürülmesine hizmet ettiğini söyleyerek, uyarmışlardı bizi. Keşke dinleseydik onları

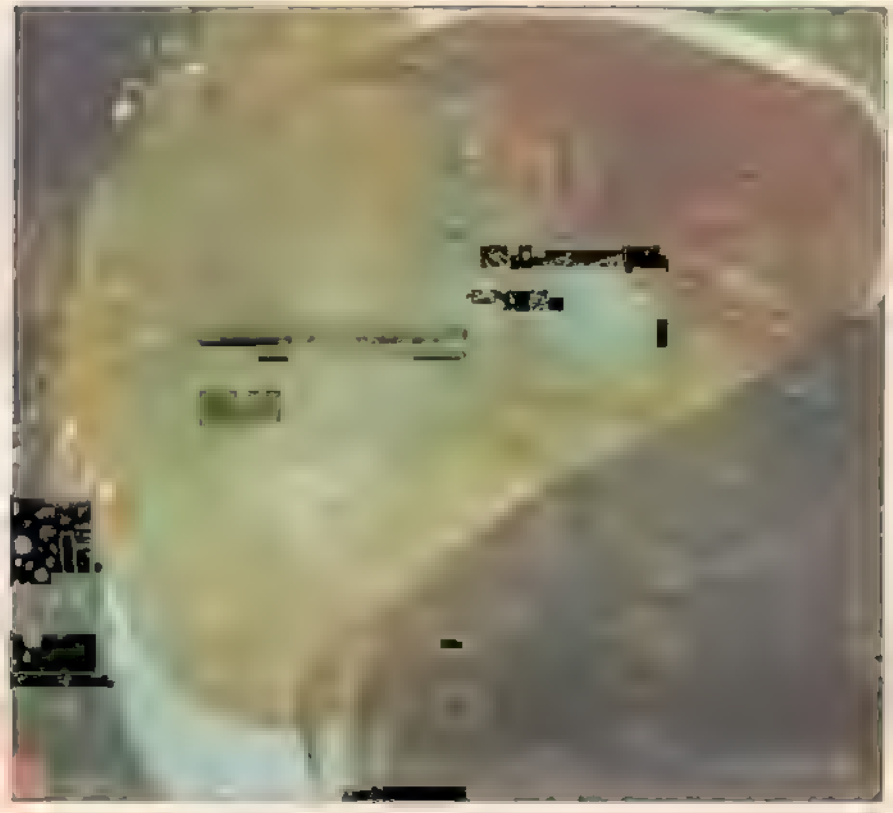

Aşk bazıları için bir özgürlük türü; ezilmişlik durumuna karşı kullanılabilecek tek savunma aracıdır. Kimine göre o, ego ve öteki arasındaki sınırların hiç durmadan yıkılıp yıkılıp kurulduğu eşsiz bir durumdur. Ustalarımız olaya farklı bakıyorlar. Normaldir çünkü bu iş de tarihten, coğrafyadan, politikadan bağımsız olarak yaşanmıyor... Kate Millett ve S. Firestone onun, erkeklerin kadınları denetim altında tutabilmek için uydurdukları bir mit olduğunu söylerler. Bu mit cinsiyetler arasındaki hiyerarşik düzenin sürdürülmesine hizmet eder. Aşk uğruna yıkadığımız çamaşırların, pişirdiğimiz köftelerin, o hoşlanmıyor diye gitmediğimiz filmlerin, eve tıkılma ve artan sorumluluklar olarak geri döndüğünü düşündüğümüzde, onlara hak vermemek olanaksız.

Bir kitap vesilesiyle girdik konuya esasında. Alain de Botton'un ***Romantik Hareket*** isimli kitabı, yaz başından bu yana kitapçı raflarında boy gösteriyor bilmem gördünüz mü? Sel Yayınları'nın çıkardığı kitabı, Türkçe'ye Ahu Sıla Bayer çevirmiş. Beklamcı Alice ile bankacı Eric'in aşkını anlatırken Button, seksen parçaya ayrılmış günümüz insanının,- erkekler ve kadınlar olarak- aşkı yaşayış biçimine bir anlamda ayna tutuyor. Platon'dan Descartes'a, Marx'tan, Flaubert'e ünlü erkekleri de bir biçimde sokmuş hikâyeye. Botton, bir şekil de yapmış kitabında. En romantik ve duygusal durumları gayet ciddi bir biçimde şemalarla, "a, b" diye şıklara ayırarak anlatıyor. Öyle pozitivist pozitivist. Erkek aklı ne olacak?

Kızımız Alice yirmi beş yaşındadır ve hayat onu fevkalade sıkmaktadır. Niye ruhunu ve beynini kendinden alıp gidecek bir erkeğe rastlamamıştır? İşinde başarılı, komik, kendinden emin, nazik ve erotik, yakışıklı ve akıllı... Ancak böyle bir erkek Alice'in kendini tam anlamıyla verebileceği bir aşk ilişkisinin nesnesi olabilir. Çünkü Alice'e göre aşk; "yüzme havuzunda çarpıştığı biçimsiz bir tiple idare ederek onun kusurlarına boyun eğmek ve onunla yetinmek" değildir. Eric, tam da onun aradığı gibi biridir. Öyle midir? Alice'de aşk tutkusunu uyandıran Eric'in ilişki ilerledikçe, bu tutkunun ne kadar gerisinde kaldığına tanıklık ediyoruz aşama aşama. Eric, uyandırdığı duygulara yanıt veremeyecek durumda olan, sevme yeteneği sınırlı, yetersiz biridir. Bildiğimiz, ortalama evrensel erkek tipi...

Kadınlığın ve erkekliğin kuruluş biçimlerinin farklılığı, aşkın da farklı algılanıp, yaşanmasını doğuruyor. Tarafların birbirini anlaması bu açıdan oldukça zor görünüyor. "Sevgi anlaşmak değildir, nedensiz de sevilir" diyenlerimiz tabii ki olabilir. Ama nereye kadar? Sorusunu sormanızda yarar var, deriz biz. Yani keleğe gelmemek için.

Aşkta ve işte güçlü olmak

Botton, erkekleri tanıyor ve onların çuvalladığı noktaların tamamiyle bilincinde, hödüklüğe "hödüklük", bencilliğe "bencillik" diyebiliyor. Onların durumunu ataerkil aile yapısına bağlarken, bizce doğru bir tespit yapıyor. Ama işi biraz daha genişletmesi gerekir. Patriyarka çekirdek aileden ibaret değil çünkü. Ekonomik temelleriyle, ideolojisiyle, kültürüyle koskoca bir sistem. Button kadınların aşka karşı tutumlarına daha sıcak bakıyor gibi. Bazen açık açık görüyorsunuz bunu, kimi kez de hissediyorsunuz.

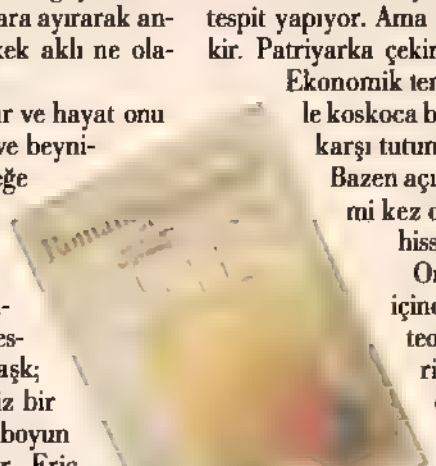

Onun bu tavrı kadınlara, içinde bulundukları durumu teorize etme imkânını veriyor. Kitaplarının kadınlar tarafından tutuluyor olmasında, aşk gibi hiçbirimizin kayıtsız kalamayacağı bir konuda yazmasının yanı sıra bu destek verme tribinin de etkisi olabilir. Moral düzeltiyor bir bakıma.

Şöyle bir güç tanımı veriyor bir yerde: "Aşkta güçlü olabilmek için 'bir şey yapabilme yetisi'ne değil de 'hiçbir şey yapamama yetisi'ne sahip olmak gerekir desek, doğru bir laf etmiş oluruz." Hiçbir şey yapmama yetisine sahip olan taraf da elbette erkektir. Romanda durumu örnekleyen şöyle bir sahne var. Alice "Burada senin yanında olduğum için çok mutluyum," diyor. Eric'in buna verdiği cevap, "Bu geceki Bond filmi saat kaçta?" Hep birlikte Eric'e kereste, duygusuz herif" diye bağır Botton burada uygun cevabın "ben nin yanında mutluyum" olduğunu y

Erkekler, aşk ilişkisinde de ka bir Darwinci gibi davranır, açık ver kaçınır, güçlü olan kazanır mantığı reket ederler. Her ilişkide biz kad gözünün açıldığı bir aydınlanma an dır. Kredi kartlarının, statünün, güc rıldığı bir yerde; seyahat esnasında durumu Alice ve ayrılır. Kadını te rin, daha iyi olduğunu düşünür ve kapatır okuyucu.

Kadınların aşktaki tercihlerini yapmadan, doğrudan doğruya tüm ri, acıları ve hazlarıyla anlatan Em ele Bernheim'in ***O'nun Karısı*** isimli nı daha başta, "eyvah bu işin sonu dedirtiyor insana. Can Yayınları t dan piyasaya çıkartılan romanın Ti İnci Gül'e ait.

Bu hikâyede tek taraf var; kadın. otuz yaşında, doktorluk yaparak ha kazanan, bağımsız bir kadındır. Bağ lık âşık olana kadardır fakat. Claire'in aşkı d Alice'inki gibidir; bedeniyle, beyniyle, ruhuyl müyle kendisini karşısındakine verme... Aşık erkek, Thomas bırakın varlığının tümünü. zam bile bir bölümünü ona ayırmaktadır ancak. Cl evinde bir saat on beş dakika kalır her seferind rekçe, evh ve çocuklu olmasıdır. Claire, sevgilisi durumuna göre kurar artık yaşantısını. Parfi hoşlanmıyor diye parfüm sürmez, hastaların g diş saatlerini erkeğe göre ayarlar. onun karısıy cuklarıyla bütünleşir. Ayrı kaldıkları saa onun ne yaptığuu kurgulamakla geçi manım. Kurgu ve gerçeklik bi karışır. Bir süre sonra kurguya, kurgu da g dönüşür. Gerçekte mas evli değildir, bir yoktur. Ve belki de onun karısı olacaktır. Cl aşk ilişkisi içinde onun üçüncü bir kişi olarak hep v nı sürdürür ama. Birgün ikin dın çıktığında ortaya Claire ihtimalle şaşırmayacaktır. Be bakar mısınız? Aşkın gözleri kö hah galiba kadınlara özgü bir şey keklerin gözü her halükârda velfeci yor. Gerçek ve hayali "öteki kadınlar" rın işlerini kolaylaştırıp, pazarlık güçlerini art Bir aydınlanma anında görüyoruz işin gerçeğini eski bir yalan Adem ve Havva'dan kalan" aynı ların dediği gibi...

Necla Ak

Feminizm yolunda 30 yıl

Aralık 1971'de, ***New York Magazine***' in ilavesi olarak çıkan ***Ms***'in gerek Amerikan basını, gerekse kadın hakları mücadelesinde bir dönüm noktasına işaret edeceğini o dönemde haklı olarak kimse düşünemezdi.

Yayıncılığa ilk kez soyunan bu kadınlar, ***Ms***'in Temmuz 1972'de çıkan birinci sayısında, feminizmi veri olarak aldıklarını; yazı, çizi, özendirme, ödüllendirme, söyleşi, tartışma ve mali konular dahil, her türden iş ve eylemlerinin "feministçe" olması için çaba göstereceklerini duyuruyorlardı.

Yetmişlerde bu gözü kara bir bağımsızlık ilanıydı. Henüz rüştünü ispat etmemiş olan feminist hareket, medya tarafından ya karalanıyor ya da görmezden geliniyordu. O tarihte ABD'de bir erkeğin kazandığı her bir dolara karşı bir kadını kazancı 60 sentten azdı. Evli bir kadın kendi namına kredi alamazdı. "Cinsel taciz", "aile içi tecavüz" gibi terimler dilde yoktu. Toplumsal cinsiyet temelli ayrımcılık pek çok iş yerinde yasal kabul görürken, kürtaj yasadışıydı. Kadınlara hitap eden dergiler ise genellikle evliliği kurtarma, çocuk yetiştirme, genç ve güzel kalmanının sırları gibi konularda bitmez tükenmez tavsiyelerle doluydu.

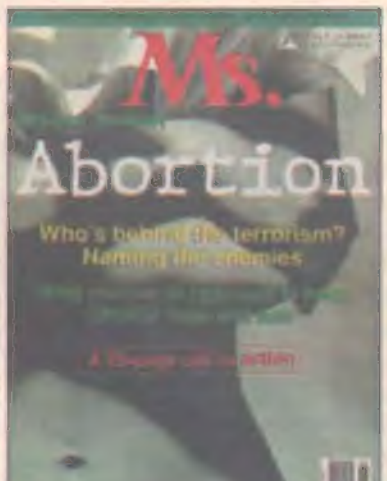

Ms'in deneme sayısında, bundan böyle ev kadınlarının gerçek hayatı, İngiliz dilini cinsiyetçi sözcüklerden arındırma, kürtaj hakkı, kadın kadına aşk, cinsiyet rolleri dayatılmaksızın çocuk yetiştirme gibi konuların yer alacağı açıklanınca kıyamet koptu. Dönemin ünlü köşe yazarlarından J.J. Kilpatrick, "Akortsuz bir piyanodan çıkan kulak tırmalayıcı sesler bunlar. İsterik orospuların haddini bilmez nakaratları. Sivri tırnakların duvarı tırmalarken çıkardığı cızırtılar," diye fikir belirtmiş; Temmuz 1972'de ilk sayısı çıktıktan sonra ise, popüler tv haber sunucularından Harry Reasoner, "Altı ay sonra söyleyecek laflarının kalmayacağını," Amerikan halkına ilan etmişti.

Ne var ki bu olumsuz yargılara rağmen ***Ms*** kadınların zihninde bir kıvılcımlanma yaratmayı başardı. Deneme sayısı ülke çapında, sekiz günde 300 bin sattı. Onu izleyen günlerde 20 binin üstünde okurdan mektup geldi ve 26 bin kadın abone olmak için başvurdu.

Ms'in 15'inci yılının kutlandığı 1987'de tv sunucularından, köşe yazarlarına kadar artık herkes sözüne dikkat eder olmuş, rüzgârın yönü değişmişti. Bu zaman içinde Ms kadınlara dokunan pek çok yakıcı konuyu gündeme getirmeyi ve kadınların ezilmişliğiyle ilgili olarak ulusal bilinci bir ölçüde yükseltmeyi başardı. ***Ms***, ABD'de ilk kez adından saygıyla söz edilen çok sayıda Amerikalı kadının, kürtajı suç sayan yasaların değişmesi için harekete geçmesine öncülük etti. Devlet Başkanı adaylarının, bundan böyle kadınların sorunlarını gündemlerine almalarını sağlayan da ***Ms***oldu. Aile içi şiddeti, cinsel tacizi kapaktan vererek tabuları yıktı. Pornografiye savaş açtı. Feministlerin sesinin duyulmasında, feminist değerlerin mümkün olduğunca yaygınlaştırılmasında, feminist dünya görüşünün halkın çeşitli katmanlarına iletilmesinde aracı oldu. Feminist gazeteciliğin güvenilirliğinin kabulünde öncü rol oynadı. Dergi Alice Walker'dan Erica Jong'a, Margaret Atwood'dan Ursula K. Le Guin'e ve Susan Faludi'ye, feminist yazarların forumu durumuna geldi. Okurlar Ms'te yayımlanan makale, fıkra, şiir, öykü ya da editöre yazılan mektuplarda kendi hikâyelerini buldukları içindir ki, dergiyle sıkı bir bağ kurdular. Günümüzde de bu karşılıklı ilişki devam ediyor.

Özgün, sözünü sakınmayan, dobra dobra yazan Ms kimi zaman maddi güçlükler ve reklamcıların direnişiyle de baş etmek zorunda kaldı. 1989'da Avustralyalı iki feministin aracılığıyla bir Avustralya medya holdingi tarafından satın alındı; ne var ki yayını kesintiye uğradı. Ancak okurların baskısı sonucu Temmuz 1990'da yeniden yayınlanmaya başladı. İlk sayısı bir haftada tükenerek, ikinci baskı yaptı. Sadece okur desteğiyle çıkabilen ender dergilerden biri durumuna geldi.

Ms, 1998'den beri ise Kadınlar için Özgür Medya (Liberty Media for Women, LLC) tarafından yayınlanıyor. Bu tam anlamıyla, yediden yetmişe, feminist öncülerin, yazarların, iş kadınlarının, öğrencilerin kurduğu bir ortaklık, bir kadın dayanışması. İki ayda bir çıkan ***Ms***, gerek ABD gerekse öteki ülkeler için bir deniz feneri. Kadın dergileri içinde benzeri olmayan bu yayın organı, dünyanın dört bir yanında kadınlarla ilgili her konuyu derinlemesine ele almaya özen gösteriyor. Meme kanserinden seks turizmine , doğurganlığın denetlenmesinden patriyarkal egemenliğe, cinsel politikalardan kadınların örgütlenmesine kadar çeşitli sorunların yanı sıra sanat alanındaki gelişmelere de geniş yer veriyor. Kadınların statüsü, hakları ve bakış açılarıyla ilgili konularda uluslararası haklı bir saygınlık kazanmış olan Ms,bunu büyük ölçüde okurlarının güvenine ve katılımına borçlu.

Beril Eyüboğlu

Feminist ansiklope

E

Entari: Anteri de denir. Uzun, düz önü elbise. Entari, 1826'da Yeniçeri Ocağ kaldırılmasından sonra Sultan Mahmuc rafından yapılan kıyafet inkılabına ka sokakta günlük iş veya memuriyet hayatı erkekler tarafından da giyilmiştir. Fakat kekler sokak entarisini kadınlardan fa olarak şalvar veya çakşır denilen bir pantolon üzerine giymişlerdir. Ev içinde dolaşırken veya gece yatmadan önce, kadınlar gibi iç donu üzerine entari giymişlerdir. Bu uzun gömleklere de gece entarisi denmiştir. Reşat Ekrem Koçu, entari ile ilgili bilgiler verdiği sözlüğünde şöyle ya "Entarilik güzel bir kumaş sevgiliye alına makbul hediyelerden biri idi; şu kıta Er runlu Vasıf'ın bir şarkısındandır.

"Buduruz istediğin, itme sitem beyhude
Hele yarın bakalım bizde olan mevcude
Yok senin istediğin entarilik çarşude
Ne yapayım ay efendim a benim sultanı

Er dişi: Çift cinsiyetli. Vücudunda hem kek hem kadın üreme hücreleri veya özellikleri bulunan birey. Hünsa, androj

Erkân: Bir topluluğun ileri gelenleri; büy ler, üstler. Devlet erkânı olarak da kullan Bu topluluğun içine yakın zamana ka hiçbir kadın giremezdi. Dünyanın bütün kelerinde erkânı oluşturanlar ya tama erkektir ya da çoğunlukla erkektir.

Erkek: Kadın olmayan. Girintili ve çıkı olmak üzere bir çift oluşturan nesneleri kıntılısı.

Erkeklik: Erkek cinsine ait olan ve ona fedilen özellikler. Biyolojik özellikler dışı kalan, özelliklerin hiçbiri mutlak değ Hepsi değişebilir, toplumsal olarak ku lanmış niteliklerdir. Erkeklik olarak görü bazı olumlu insan davranışlarının, kad ğın zıddı olarak gösterilmesi cinsiyetçi tutumdur. Örneğin cesaret, mertlik, dür lük her iki cinsin sahip olabileceği nitelik dir. Erkeklere özgü değildir.

Erkek egemenliği: Erkek cinsinin, ka cinsi ve toplumun tamamı üzerindeki menliği. Erkek cinsinin kadınlar üstün toplumsal, siyasal, ekonomik üstünlük nin sistemli bir yapıya işaret ettiğini anla bu terim, ülkemizde ilk defa seksen son feminist hareket tarafından kullanılmıştı

Feminist ansiklopedi

Erkek egemen düzen: Erkeklerin çıkarlarına ve kadınlardan üstünlük iddasındaki erkeklik ideolojisine uygun olan düzen. Ataerkil veya patriyarkal düzenle eş anlamlı olarak kullanılabilmektedir.

Erkek şovenizmi: Bu terim erkeklerin doğuştan üstün olduklarına yönelik inançlarına dayanarak oluşturdukları, ortak çıkarlarım korumaya yönelik kör bir varsayıma işaret eder. Batılı feministlerce 1970' lerde kullanılmaya başlamıştır.

Ev: Bir veya birden fazla kişinin, ailenin içinde barındığı yer.

Ev işi: Evin içinde, ev kadınları taralından yapılan çalışma. Tarihte teorik bir sorun olarak İkinci Dalga Feminist Hareket sayesinde ele alınmaya başlamıştır. Ev işi görünmezdir, karşılıksızdır. Ev içinde tüketilir, fakat üretici bir ekonomik faaliyet olarak görülmez.

Ev içi emek: Christine Delphy gibi maddeci feminist teorisyenler tarafından ev işi yerine kullanılması tercih edilen bir kavramdır. Buradakast edilen sadece ev içi görevler olmaz, belli bir karşılıksız emek türü olur. Bu terim toplumsal cinsiyete göre örgütlenmiş bir ekonomiyi anlamaya bu terim yardım eder.

Ev kadım: Sadece evinin işini yapan kadın.

Evde kalmak: Kadınlar için. Evlenmemiş olmak. Bu terim çirkinlik ya da uygun kısınetleri beğenmemek sebebiyle, koca yerine ailesiyle birlikte yaşamak zorunda kaldığı varsayılan kadınlar için yargılayıcı, küçümseyici bir terim olarak kullanılır. Evlenmemiş ama ailesi dışında hayat kuran kadınlar içinse kullanılmaz. Onlar için ahlaken düşük olduklarım ima eden ifadeler kullanılır.

Evinin kadını olmak: İyi bir eş ve iyi bir anne olmak dışında gözü bir şey görmemek.

Evlenmek: Birbiriyle sevişen ve birbirlerine karşı bazı vazifeleri kabul eden bir çift olmak üzere toplumun hukukuna kendini tastik ettirmek. Böylece iki kişinin, birlikte yaşamak, çocuk dünyaya getirmek ve büyütmek doğrultusundaki karşılıklı sözleşmesi yasal bir anlam taşımaya başlar. Evlenen çiftler mülkiyetin ve tahakküm biçimlerinin devamı konusunda var olan egemen düzenlemelere tabi olmak zorunda kalırlar. Eskiden tanrının yasasına göre yapılan bu işlem artık çoğu ülkede toplumun yasasına yani medeni yasaya göre yapılmaktadır. Tek tanrılı dinlerin evlenmeyle ilgili ayrıntılı hükünileri vardır. İslam hukuna göre erkek geçimlerini sağlayabiliyorsa dört kadınla evlenebilir. Müslüman erkek ve kadın, inançsız veya çok tanrılı biriyle evlenemez. Erkek Musevi veya Hıristiyan bir kadınla evlenebilir, kadın evlenemez. Kadın ancak veli ya da vasisi, babası, erkek kardeşi, baba tarafından dedesi ya da amcalarının onayı ile evlenebilir. Ergenlik yaşına gelmemiş bakire bir kızı velisi veya vasisi kendi seçtiği bir koca ile evlendirme hakkına sahiptir.

İlla evlilik üzerine film diyorsanız...

Bilge ve Nurol *Minik Kaçamaklar* adıyla gösterime giren filmi izley değerlendirdiler. Filmde Warren Beatty, Diane Keaton, Andie Mc Dowel ve Goldie Hawn'a rağmen sizi sıradan bir konu bekliyor.

Sadık erkeğin cazibesi...

Ellie ve G'nin evlilikleri 25 yıldır mükemmel yürümektedir ya da şöyle diyelim her an herşeyin olabileceği Amerikan toplumunda böylesine uzun süreli bir ilişki hayranlık uyandırmakta ve olağanüstü gözükmektedir. Dahası zenginlik içinde hayatlarını sürdürmektedirler. Ancak çiftimiz öyle sonradan görme de değildir. Manevi açıdan da herşeyleri vardır; bir entellik durumları. kariyer, başarı ve saygınlıkları, ne bileyim, bir mimarlık diplomaları, kızlarının 'boy friend'i Arap ve asla 'American English' konuşamayan bir üçüncü dünyalıyı kabul edecek hoşgörüleri, yine 'farklı' bir hizmetçiyi ve hatta onun sevgilisi Central Parkta'ki politik grup aracılığı ile 5.Caddeden başlayacak bir devrim amaçlayan üstsüz genci işe alacak şefkatleri.....

Bu arada erkek kahramanımızın bir karakteri de vardır (bunu özellikle belirtiyorum çünkü kadın kahramanımızın nerdeyse yok) çok çekicidir çoook ve buna rağmen çok sadık, kaya gibi güvenilir bir adamdır. Ama biz film ilerledikçe anlarız ki bu kaya gibilik durumu kadınları çıldırtmakta ve adamı daha da çekici kılmaktadır. (Sadık bir adamın çekici olduğu fikri, bir azaldıkça değerlenme, kelaynak vaziyeti yani) kısaca adamın ara sıra bir çelistle yatmak dışında hiç bir kusuru yoktur. Ve en yakı kadaşı olan kadınla. Ve inzivaya diğinde bir iki kadınla. Bu çiftin e kın arkadaşı olan çiftin öyküsü ise mun cinsel tercihi dışında biçbir ç lik taşımamakta zaten tüm heyac da bunun üzerine kurmakta.

Evlilik sadakat cinsellik arkac üzerine son derece yaratıcı olunabi ve ufuklar açabilecek ya da yaşa ların çok daha çarpıcı aktarılabil bir konu da yapılabilecekleri kötüsü yapılıp, kalıplara kucak mış... Zamanınız ziyan edilecek k bolsa ya da mutlaka evlilik üzerin film izlemek istiyorum bir gram ba runa bir çuval tahta çiğnerim d sanız. izleyin!

Kaçmak mı kaçamamak m

Evli iki çiftin Porter(Warren Beatty)-Ellie(Diane aton) ve Mona(Goldie Hawn)-Griffin(Garry Shandling kâyesi komik bir dille anlatılıyor. Oyuncuların hepsi d ha önce pek çok filmde izlediğiniz ve tanıdığınız yi Evlilikleri sözde eleştirel bir gözle anlatan filmde bi nokta gözümüzden kaçmadı. Mesela Porter ne kadar nılmaz bir erkektir ki, etrafındaki tüm kadınlar onunla likte olabilmek için yarışmaktadır. Hele bu kadınları tuvalette karşılaşma sahnesi vardı ki dayanılmazdı. Ta kadın da Porter ile birlikte olmuştu ya da olmak istiy Tüm bunlar olurken tabü ki Ellie kocasına son derece bir eş . Erkeklerin bu aldatma durumu sanki genetik. B özellikle mi altı çizilmiş, biz mi art niyetliyiz ki altınd netmenin ve senaristlerin erkek olmasını arıyoruz? Hat min sonunda yönetmen Potter'i öyle zavallı bir hale so ki evde yapılmaması gereken bir şeyi yapan ve cezala larak, kapı önüne konan kocaman bir köpek geliyor. B pek öyle sadık ve üzgün ki eve alınabilmek için olmad rinlikler yapıyor ve bir gün içeri alınabileceğinin umu hiç yitirmiyor. Galiba yönetmen erkeklere acıyıp, başı okşayarak içeri almanızı istiyor. Öyle değil mi?

Nurol

Neval kazandı

Bundan önceki sayılarımızda, Mısırlı feminist ve insan hakları savunucusu Dr. Neval El-Saadavi'yi düzmece bir dinsizlik suçlamasıyla, 35 yıllık eşinden ayırkam amacıyla dava açılacağuu bildirmiştik. İstanbullu kadınların da katkıda bulunduğu uluslararası dayanışma sayesinc 31 Temmuz 2001de, Mısır Arap Cumhuriyeti Yüksek Mahkemesi, Dr. Neval El-Saadavi ve Dr. Şerif Hetata hakkındaki boşanma davası ile ilgili olarak takipsizlik kararı verdi.

Çizerimiz Gülay Batur'un ikinci albümü yayınlandı

Legal olarak ayrılalım

Gülay Batur'u dergimizdeki Noksan 60 Noksan isimli köşesinden tanıyorsunuz. Bir seneyi aşkın bir süredir dergimize çizen Gülay, "Legal Olarak Ayrılalım" isimli ikinci albümünü yayınladı. Parantez Yayınları'ndan çıkan albümde ağırlıklı olarak kadın erkek ilişkileri yer alıyor. Yer yer 12 Eylül öncesi politik ortamın fon olarak kullanıldığı albümün bir bölümünde Pazartesi'deki karikatürler de var.

Gülay şöyle tanımlıyor çizimlerini: "Tabii ağırlıklı olarak değişik açılardan ele aldığım kadın erkek ilişkileri var albümde. Benim içimde ukde kalan bir dönem de var, belki direkt içinde olmadığım ama sonuçta kıyısından köşesinden izlediğim, zaman zaman içine düştüğüm bir dönem. O dönemi albümümde daha çok fon olarak kullandım."

Gülay Batur çizmeye on yedi yaşında Mikrop Dergisi'nde başlamış. Mikrop Dergisi kapandıktan sonra Gırgır Dergisi'nde yedi sene çalışmış. Daha sonra Hıbır Dergisi'nde iki buçuk sene çalışıp ardından tekrar beş sene kadar Gırgır'da çizmeye devam etmiş. İlk albümü "Bıyıksız Hikâyeler"i çıkardıktan sonra ise Öküz Dergisi'ne çalışmaya başlamış. Pazartesi dışında çeşitli dergi ve gazetelere de çizen Gülay, çizer kadınların durumunu şöyle özetliyor: "Bizim zamanımızda da zordu kadın çizer olmak, şimdi de zor. Çünkü toplum seni vazgeçirmeye çalışıyor hemen, çok ciddiye alman bir meslek değil çizerlik. Biz çok inat ettik demek ki, hâlâ devam ettiğimize göre. Yeni çizmeye başlayan kadınlar var ama çok fazla olduğunu söyleyemem, sürdüremiyorlar. Her işte daha yolun başındayken herkesin önüne zorluklar çıkar fakat kadınlara oranla erkeklere daha bir müsammaha gösteriliyor. Eskiyi değerlendirdiğimde ise biz kadın çizerlerin daha duyarlı ve sorumlu işler yaptığımızı düşünüyorum."

Pantolondan Feminizme

"Mavi prensi hiç düşlemedim, bizim buralarda mavi prensi düşlemeyen ya göklerin kralını düşler ya da hiçbir şey düşlemez. Ben beş yaşından beri göklerin kralını düşledim. Herkes bana dalgın bakışları, görkemli işaret parmağıyla bulutların ortasında duran bu sakallının babam olduğunu söylüyordu. Pantolon giymememe ve bacaklarımı açmama izin vermediği için babamı yani 'dünyalık' babamı hiç sevmedim..."

Bu sözler on dokuz yaşındaki Lara Cardella'nın Pantolon İstiyordum adlı kitabının ilk sözleri. Kitabı okuduğumda on beş yaşındaydım. Tıpkı kitasın kahramanı Anetta gibi. Belki şimdi yaşı otuz ve üstü olanlar bu kitabı hatirlayacaktır. Konuştuğum çoğu kadının feminizmle tanıştığı ilk zamanlarda okuduğu ilk kitaplardan biri. Benim için de öyle. Kitabı ilk okuduğumda yıl 1999'du. Ben pek çok şeyle daha yeni tanışıyordum. Özgürlük, bir şeyleri değiştirme, isyan... En önemlisi kitap okumak. Ama okuduğum kitaplar içinde bu kitabın bir farkı vardı. Okuduğum çoğu kıtap gibi bu da özgürlük diyordu. Kitabın özgürlük anlayışı diğerleri gibi kadınların özgürlüğünü es geçmiyordu. Kitap cinslerin birbirine yaptığı baskıyı anlatıyordu. Tanı da yeni bir şey keşfetmemi arefesinde farklılıkların içinde aslında farkın olmadığını anlatıyordu.

Neydi farklılığın içinde farklı olmayan? Hepimiz yaşamışızdır. Bir şey istersin, onun için mücadele edersin, ama onun için karşına bazı bedeller çıkar. Yani kendin olma derler. Bir şey olmak istiyorsan, benimle birlikte mücadele etmek istiyorsan, benim gibi olmak zorundasın derler. İşte tam bu anda sen onun karşısına "Hayır ben kadınım ve kendim olacağım" dediğin an lanetlenirsin. Aslında Anetta da göklerin kralını düşünürken babasına karşı olurken pantolon giymek için önce rahibe sonra erkek ve sürtük dlmaya karar verdiğinde sonucun değişmediğini ve pantolon giymenin yalnızca bir sembol olduğunu anlamıştı. pantolon giymek yalnızca onların egemenliğini bir nebze ele geçirmekti. Biraz özgür olmaktı ama olmamıştı. Anetta, yaptığı her şeyde kendi olamıyordu. Çünkü rahibe olmak da erkek olmak da sürtük olmak da onların tekelinde ve asla onlarsız olamamaktı.

Hepimiz Anetta'nın yaşadıklarını yaşamışızdır. Çocukken doktor olmak için, ilkokulda temizlik kolu değil de sınıf başkam olmak için mücadele ettik. Sonra biraz daha büyüdük, okuduk ettik biraz da kendimizce hayat tecrübesi edindik, kendimizi bulduk ve adına feminizm dedik.

Pantolon giymemişti Anetta. Ama pantolon giymese de biliyordu ki artık her şey çok farklı olacaktı. Hepimiz için artık bir fark var. Yalnız yürüyebiliyoruz. Akıntı bir değil onlarca. Don Kişot'umuz yok. Belki değirmenleri yıkmak da çok kolay olmayacak. Ama onlar yalnızca değirmenleri biz önce mutfakları yıkacağız!

Ayşegül Oğuz

PAZARTESİ

Kadınlara Mahsus Gazete
(Aylık kadın dergisi)
Kaynak gösterilmeden alıntı yapılamaz.

Sahibi: Kadın Kültür ve İletişim Vakfı

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü: Ayşe Düzkan

Ücretli - Tam zamanlı çalışanlar
Ayşe Düzkan, Beyhan Demir, Nevin Cerav

Görsel Yönetim-Uygulama
Ömer Suvari

Görsel Tasarım
Deniz Göktürk

Bu sayıya katkıda bulunanlar
Ayşe, Ayşegül Oğuz, Beril Eyüboğlu, Bilge Seçkin, Deniz, Esin Feryal Saygılıgil, Handan Koç, Hülya, Hümeyra Tarakçıoğlu, Necla Akgökçe, Nur, Nurol Gök, Sema, Sevgi, Yelda Yücel, Zehra

Almanya Temsilcisi:
Hülya Eralp

Çizer:
Gülay Batur

Adres: Abdullah Sokak, No:9, Beyoğlu, İstanbul
Tel/Faks: (0212) 292 07 39, 249 59 59, 292 07 47, 244 23 94
e-posta: pazartesidergi@superonline.com
Renk ayrımı: Arda Grafik
Baskı: Mart Matbaacılık Sanatlan Tic. ve San. Ltd. Şti.
Dağıtım: Bir-Yay

PAZARTESİ kadınlara mahsus gazete

***Pazartesi*'yi güçlendirmek için daha fazla kadına ulaşmaya ihtiyacımız var. *Pazartesi*'yi en az bir kadına daha satın ya da hediye edin. Daha iyisi abone olun, abone bulun. 10 abone bulana bir kitap veriyoruz.**

Abone olmak istiyorum.

İsim, Soyadı :
Adres :
Semt : İlçe:
Şehir : Posta Kodu:
Telefon (Ev) : (İş):
Abone süresi : 1 yıl ( ) 6 ay ( )
Başlangıç tarihi :

Türkiye için Yıllık 10.000.000 TL., altı aylık 5.500.000 TL.
Öğrencilere ve sendikalılara % 10 indirimli
Aboneler için posta çek numarası: 662 965
Bağışlarınız için Türkiye İş Bankası Küçükparmakkapı Şb. Hesap No. 1052 / 578076, Beyhan Demir
Yurtdışına için Yıllık 75 DM, altı aylık 40 DM.
Döviz hesabı: Handan Koç, Ayşe Düzkan
T. İş Bankası Taksim Şubesi, İstanbul
Hesap No: 1052 / 301000 326575

Abdullah Sok. No:9 80060 Beyoğlu - İst.
Fax: (0212) 292 07 39
e-posta:pazartesidergi@superonline.com

Abone ücretini yatırdığınıza dair belgeyi ve abone formumuzu (öğrenciyseniz öğ belgenizle birlikte) bize gönderin. Biz de size her ay Pazartesi'nizi postalayalım

Dergimize Almanya'da bulunan *Heinrich Böll Vakfı* destek vermek

"Hayatım boyunca bir gün denizin durulacağını, fırtınanın dineceğini, benim gibi milyonlarca insanın sakin ve rahat bir hayata ulaşacağını düşündüm. İnsanların ezilmeyeceği, sömürülmeyeceği bir dünyanın özlemiyle yaşadım. Bugün'de 90 yıla yaklaşan ömrümle aynı özlemi taşıyorum. Üç tane kızım oldu. Birini bebekken Sovyetlerde bıraktım. O günden beri görmedim ha hasretini çekiyorum. Birini kaybettim biri de bana dört torun verdi. Ben işçiyim. Elimin emeğiyle bu ana kadar çalıştım, mücadele ettim ve yaşayabildim.. Daha henüz bir şey bitmedi, söylenecek son söz de söylenmedi"

Zehra Kocaoğlu (**Ben İşçiyim**, İletişim Yayınları)

9 771300 853634